

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala (pääluokka 30)

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 2,7 mrd. euroa, jossa on vähennystä 2,1 milj. euroa verrattuna vuoden 2023 varsinaiseen talousarvioon.

Hallinto ja tutkimus

Hallinnon ja tutkimuksen määrärahat kasvavat 10,8 milj. eurolla 151,3 milj. euroon edellisen vuoden talousarvioon verrattuna, mikä johtuu suurimmaksi osaksi palkkauksen tarkistuksista ja T&K-rahoituslisäyksestä.

Maaseudun kehittäminen sekä maa- ja elintarviketalous

Maaseudun kehittämisen (luku 10) sekä maa- ja elintarviketalouden (luku 20) määrärahoista pääosa liittyy vuonna 2023 käynnistyneeseen Suomen CAP-suunnitelman 2023—2027 toimeenpanoon Manner-Suomessa. Toimenpiteiden määrärahat on budjetoitu CAP-suunnitelman rahoitussuunnitelman mukaisesti ottaen huomioon Orpon hallitusohjelman säästöt.

Maaseudun kehittämisen määrärahat kasvavat 39,5 milj. eurolla 484,3 milj. euroon. Muutos johtuu pääosin tuki- ja korvausjärjestelmien määrärahojen muutoksista sekä korkojen noususta johtuvasta maaseutuelinkeinotoiminnan korotuen kasvaneesta tarpeesta. Maaseudun kehittämisen tavoitteena on maaseutualueiden potentiaalin hyödyntäminen sekä elinvoimaisuuden lisääminen kestäväällä tavalla. Maaseudun kehittämisen tavoitteita tuetaan mm. maaseudun yritystukien, tutkimus- ja kehittämishankkeiden sekä maaseudun neuvonnan avulla.

Maa- ja elintarviketalouden määrärahat vähenevät 21,5 milj. eurolla 1,77 mrd. euroon edellisen vuoden varsinaiseen talousarvioon verrattuna, mikä johtuu pääosin turvepeltojen ilmastotoimien kertaluonteisen määrärahan päättymisestä. Luvun määrärahoihin parannetaan biotalouteen ja ruokaan perustuvien liiketoimintojen kestävää ja kilpailukykyistä kasvua sekä turvataan vastuullisella toiminnalla ihmisten, eläinten ja kasvien terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta.

Luonnonvaratalous

Luonnonvaratalouden ja Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien määrärahat vähenevät 35,9 milj. eurolla 201 milj. euroon vuoden 2023 varsinaiseen talousarvioon nähden. Vähennykset johtuvat pääosin hallitusohjelman mukaisista sopeutustoimista, METSO- ja HELMI-ohjelmien rahoituksen vähentymisestä sekä EU:n elpymis- ja palautumissuunnitelman rahoituksen päättymisestä.

Luonnonvaratalouden muodostavat kala-, riista-, metsä- ja vesitalous sekä yleiset luonnonvara-asiat. Luonnonvaratalouden tavoitteena on uusiutuvien luonnonvarojen kestävä hoito ja käyttö sekä niihin liittyvien riskien hallinta. Määrärahoilla turvataan huoltovarmuutta, korvataan uusiutumattomien raaka-aineiden ja energian käyttöä, luodaan edellytyksiä luonnonvarojen kestävään käyttöön perustuvalla kilpailukykyiselle yritystoiminnalle, sovitetaan yhteen luonnonvarojen käytön ja suojelun tarpeet sekä luodaan hyvinvointia luonnon virkistyskäytön avulla.

Maanmittaus ja tietovarannot

Luvun määrärahat kasvavat 5,0 milj. eurolla 53,2 milj. euroon edellisen vuoden talousarvioon verrattuna, mikä johtuu pääosin huoneistotietojärjestelmän rahoituksesta ja palkkausten tarkistuksista. Maaomaisuuteen, osakehuoneistoihin ja peruspaikkatietoihin liittyvät tehtävät ja palvelut turvaavat osaltaan omistusta ja kansallista vakuusjärjestelmää sekä palvelevat digitalisoituvan yhteiskunnan tietotarpeita. Paikantamisen perustan ylläpidolla ja kehittämisellä turvataan paikkatietojen hyödyntämistä koko yhteiskunnassa. Toimintamenot sisältävät EU:n elpymis- ja palautumissuunnitelmasta rahoitettavan huoneistotietojärjestelmän toisen vaiheen kehittämisen.

Pääluokka 30

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala rakentaa uusiutuvaa Suomea — uusiutumiskykyistä ja kestävää ruokajärjestelmää ja luonnonvarataloutta sekä luotettavia paikkatietoja.

Toimintaympäristön kuvaus

Suomen tulevaisuuteen vaikuttaa voimakkaasti turvallisuutta ja huoltovarmuutta uhkaava Venäjän Ukrainaan kohdistama hyökkäyssota. Oman vaikutuksensa tuovat useat maailmanlaajuiset muutostekijät, joiden voimakkuuteen ja nopeuteen emme juuri voi vaikuttaa. Niiden seurauksiin on sopeuduttava ja niissä on nähtävissä uhkien lisäksi myös paljon uusia mahdollisuuksia. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla on tunnistettu kuusi toimintaympäristön muutostekijää, jotka tapahtuvat hallinnonalasta riippumatta ja joiden arvioidaan eniten muuttavan suomalaisen ruoka- ja luonnonvarasektorin toimintaympäristöä seuraavan vuosikymmenen aikana. Muutostekijät ovat 1) ilmastomuutos, 2) nopea teknologinen kehitys, 3) kilpailu ehtyvistä luonnonvaroista, 4) globaalin talouden murros, 5) arvojen ja asenteiden muutos sekä 6) väestörakenne ja kaupungistumiskehitys.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan perustehtävät ruokaturvan, ruokaturvallisuuden ja kilpailukykyisen kotimaisen ruokajärjestelmän, huoltovarmuuden ja puhtaan veden takaamisessa, eläin- ja kasvitautien hallinnassa, luonnonvaratalouden kestävyiden ja niihin perustuvien elinkeinojen kilpailukyvyn varmistamisessa ja maaseudun elinvoimaisuuden kehittämisessä nousevat yhä tärkeämmiksi. Näiden tehtävien merkitys on edelleen korostunut Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyssodan vuoksi.

Laadukas ja turvallinen paikkatieto ja sen hyödyntäminen ovat tärkeässä roolissa tulevaisuuden teknologiaratkaisuja kehitettäessä. Digitalisaatio ja tiedon merkityksen voimakas kasvaminen korostavat luotettavien perusrekisterien, peruspaikkatietojen ja luonnonvaratiedon käytön edistämisen merkitystä osana ministeriön tehtäväaluetta. Luotettavat ja laajakäyttöiset paikka-, kiinteistö- ja huoneistotiedot mahdollistavat uutta liiketoimintaa sekä turvaavat omistusta ja kansallista rahoitusjärjestelmää.

Suomi on vastuullinen globaali toimija ja sitoutunut kestävä kehityksen Agenda 2030:n toimeenpanoon. Kansainvälisen kilpailun lisääntyessä myös hallinnon merkitys vapaan kilpailun esteiden poistamisessa sekä biotalouden, uusien innovaatioiden, liiketoimintamallien ja arvonaluonnin tapojen mahdollistamisessa kasvaa. Mahdollistava hallinto toimii tiiviissä vuorovaikutuksessa yksityisen sektorin kanssa ja ymmärtää kiihtyvää kehitystä sekä sen tuomia haasteita ja mahdollisuuksia. Rajalliset resurssit kyetään suuntaamaan vaikuttavammin taloudellista optimia tavoitellen sekä luomaan kansainvälisesti kilpailukykyinen toimintaympäristö uusiutuvalle ja kansainvälistyvälle biotaloudelle, yhteensovittaen kestävä kehitys ja riskienhallintaa. Maa- ja metsätalousministeriön ja sen hallinnonalan nykyiset tehtävät luovat luontevan alustan bio- ja kiertotalouden seuraavan vaiheen toteutukseen.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan elinkeinot ovat merkittäviä uusiutuvien luonnonvarojen hyödyntäjiä. Ravinnon, energian, erilaisten tuotteiden ja palveluiden tuottamiseen uusiutuvia luonnonvaroja kestävästi käyttävä biotalous luo merkittäviä liiketoimintamahdollisuuksia. Biotalous keinoin pyritään vähentämään riippuvuutta fossiilisista luonnonvaroista, ehkäisemään ekosysteemien köyhtymistä sekä edistämään luonnon monimuotoisuutta. Ministeriön toimialan menestyminen perustuu korkeatasoiseen ja laaja-alaiseen osaamiseen sekä innovaatioiden nopeaan hyödyntämiseen uusiutuvien luonnonvarojen kestävässä käytössä. Hallinnonalan tutkimus tuottaa ennakoivasti tietoa, osaamista ja innovaatioita päätöksenteon tueksi, elinkeinojen kilpailukyvyn kehittämiseksi ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

	2020 toteutuma	2021 toteutuma	2022 toteutuma/ arvio	2023 tavoite	2024 tavoite
Kokonaiskestävän ruokajärjestelmän huoltovarmuus sekä kilpailu- ja häiriönsietokyky paranevat					
— Maatalouden yrittäjätulo/FWU (euroa/vuosi) ¹⁾	25 800	29 500	(22 000)	kasvaa	kasvaa
Kestävä luonnonvaratalous turvaa huoltovarmuutta, korvaa uusiutumattomien raaka-aineiden ja energian käyttöä sekä edistää hyvinvointia luonnosta ja luonnolle					
— Biotalousarvonlisäys, mrd euroa ²⁾	25,1	27,0	(28,0)	29,1	30,3
Monipuolinen yritystoiminta sekä menestyvä maaseutu ja saaristo, monipaikkaisuus ja yhteistyöverkostot vahvistavat yhteiskuntaa					
— Maaseutualueella sijaitsevien yritysten toimipaikkojen osuus kaikista toimipaikoista, % ³⁾	35,0	-	-	kasvaa	kasvaa
— Työllisyysaste yhteensä ³⁾	68,3	-	-	kasvaa	kasvaa
— maaseutualueet	68,7	-	-	kasvaa	kasvaa
— kaupungit	68,2	-	-	kasvaa	kasvaa
Luotettavat ja laajakäyttöiset paikka-, kiinteistö- ja huoneistotiedot mahdollistavat uutta liiketoimintaa ja turvaavat omistusta					
— Sähköisten palveluiden häiriöttömyys, %	99,9	99,5	99,9	99,9	99,9
— Tietovarastojen hyödyntäminen, kasvu edellisestä vuodesta, %	5	5	-1	10	3

¹⁾ Lähde: Luke, FADN/kannattavuuskirjanpito. FWU on yrittäjäperheen työtunneista laskettu kokopäiväisesti työskentelevien yrittäjäperheen jäsenten lukumäärä (0,824 henkilöä tilaa kohti vuonna 2021). Maatalouden yrittäjätulo kuvaa keskimäärin yritystä kohti saatua tuloa vuodessa. Vuoden 2022 luku on ennuste.

²⁾ Vuosien 2023–2024 tavoite perustuu Suomen biotalousstrategiassa asetettuun tavoitteeseen: tavoitteena on kiihdyttää biotalouden arvonlisän 3 %:n vuosikasvutavoitetta 4 %:iin.

³⁾ Lähde: Tilastokeskus, maaseutuindikaattorit. Tiedot koskevat Manner-Suomea. Koko väestön työllisyysaste lasketaan 15–64-vuotiaiden työllisten prosenttiosuutena samanikäisestä väestöstä. Vuodesta 2021 lähtien tietoja ei ole vielä saatavilla.

Sukupuolten tasa-arvo

Maa- ja metsätalousministeriö jatkaa yhdenvertaisuuden edistämistä sekä hallituksen sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista ja sisällyttämistä lainvalmisteluun, toiminnan ja talouden ohjaukseen sekä muihin tasa-arvon kannalta merkittäviin toimintoihin. Maa- ja metsätalousministeriön pääluokan menoista noin 90 % on siirtomenoja, joilla tuetaan eri politiikkasektoreiden vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista. Pääsääntöisesti tukien myöntämisperusteena ei ole niiden vaikutus sukupuolten tasa-arvoon.

Maaseudulla pääosa työikäisestä väestöstä on miehiä ja varsinkin harvaan asutulla maaseudulla miehiä on huomattavasti enemmän kuin naisia. Erot ovat suurimmat nuorten aikuisten ikäluokassa. Yhteisen maatalouspolitiikan, maaseudun kehittämisen ja luonnonvaratalouden toimeenpanossa on tavoitteena huomioida eri väestöryhmien tarpeet, vaikka tukijärjestelmiä tai tukien myöntämisen perusteita ei ole rakennettu sukupuolinäkökulmasta. Esimerkiksi nuorten viljelijöiden aloitustuessa seurataan yritystoiminnan aloittaneiden sukupuolijakaumaa. Erityisesti useissa paikallisten Leader-toimintaryhmien kautta toteutetuissa hankkeissa on tavoitteena erilaisten ryhmien kuten nuorten, vanhusten, maahanmuuttajien, työttömien osallistuminen alueen kehittämiseen. Tämä lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta, ehkäisee syrjäytymistä ja vahvistaa tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Leader-toiminnassa esimerkiksi seurataan päättävän elimen eli hallituksen sukupuolijakaumaa.

Kestävä kehitys

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala toteuttaa YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030 tavoitteita osana strategiaansa. Hallinnonala edistää erityisesti hiilineutraaliustavoitetta luomalla kestäviä biotalous- ja cleantech-ratkaisuja.

Rahoitusta osoitetaan esimerkiksi ympäristön tilaa, vihreää siirtymää ja uusiutuvan energian käyttöä edistäviin investointeihin 35 milj. euroa. Ympäristökorvauksiin ja luonnonmukaiseen tuotantoon kohdennetaan 275,9 milj. euroa, ekojärjestelmätukeen (aiemmin viherryttämistuki) 86 milj. euroa ja ravinnekierrätyksen edistämiseen biokaasutuotannolla 5 milj. euroa. Luonnonvara- ja biotalouden edistämiseen kohdennetaan 6 milj. euroa. Määrärahalla toteutetaan muun muassa kansallista biotalousstrategiaa, kansallista metsästrategiaa sekä maankäyttösektorin ilmastopolitiikkaa maa- ja metsätaloudessa. Metsäluonnon hoidon edistämiseen kohdennetaan 13 milj. euroa. Veteen perustuvien liiketoimintojen kehittämistä sekä vaeltavien ja uhanalaisten kalakantojen elvyttämistä tuetaan yhteensä 7,6 milj. eurolla. Puuntuotannon kestävyys turvaamiseen kohdennetaan 38 milj. euroa.

Budjettilakiesitykset**Talousarvioesitykseen liittyvät hallituksen esitykset**

esityksen nimi (ja numero (jos jo annettu))	taloudellinen vaikutus (momentti)
Hallituksen esitys laiksi metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä annetun lain muuttamisesta (HE xxx/2023 vp)	Esitys huomioi uuden de minimis –asetuksen edellyttämät muutokset tukijärjestelmään. (30.40.44 ja 30.40.45)
HE metsityksen (määräaikaisesta) tukemisesta (HE xxx/2023 vp)	Esityksellä vuoden 2023 loppuun voimassa olevan tukijärjestelmän mukaisia metsitystukia ja hoitopalkkioita voidaan maksaa vuoden 2034 loppuun saakka tehtyjen sitoumusten mukaisesti. (30.40.47)

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2023 varsinainen talousarvio	2024 esitys
30.10.40	<i>Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset</i> (siirtomääräraha 3 v)		
	— EU-hankkeiden myöntämisvaltuus	127,0	117,0 ¹⁾
30.10.41	<i>Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki</i> (arviomääräraha)		
	— korkotukilainavaltuus	250,0	250,0
30.10.64	<i>EU:n ja valtion rahoitusosuus alueelliseen ja paikalliseen maaseudun kehittämiseen</i> (siirtomääräraha 3 v)		
	— EU-hankkeiden myöntämisvaltuus	224,3	157,2 ¹⁾
30.20.43	<i>Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit</i> (siirtomääräraha 3 v)		
	— EU-hankkeiden myöntämisvaltuus	1 115,0	20,0 ¹⁾
30.40.44	<i>Tuki puuntuotannon kestävyys turvaamiseen</i> (arviomääräraha)		
	— Avustusten myöntämisvaltuus	54,5	15,0
30.40.47	<i>Tuki joutoalueiden metsitykseen</i> (siirtomääräraha 3 v)		
	— Avustusten myöntämisvaltuus	8,2	0,0 ¹⁾

¹⁾ Lisäksi voidaan käyttää edelliseltä vuodelta käyttämättä jäänyttä valtuutta.

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2022—2024

		v. 2022 tilinpäätös 1000 €	v. 2023 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2024 esitys 1000 €	Muutos 2023—2024 1000 € %	
01.	Hallinto ja tutkimus	152 472	140 530	151 281	10 751	8
01.	Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	24 148	23 744	24 996	1 252	5
05.	Luonnonvarakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	82 189	79 752	86 751	6 999	9
22.	Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	8 943	1 943	4 443	2 500	129
(23.)	Hallinnolliset järjestelyt (siirtomääräraha 2 v)	—	—	—	—	0
29.	Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	33 012	30 652	30 652	—	0
66.	Kansainvälinen toiminta (arviomääräraha)	4 180	4 439	4 439	—	0
10.	Maaseudun kehittäminen	503 748	444 722	484 271	39 549	9
40.	Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset (siirtomääräraha 3 v)	94 245	139 500	114 300	-25 200	-18
41.	Maaseutuelinkeinotoiminnan korotuki (arviomääräraha)	14 551	15 000	40 000	25 000	167
42.	Luopumistuet ja -eläkkeet (siirtomääräraha 2 v)	28 500	21 800	15 100	-6 700	-31
43.	Eläinten hyvinvointikorvaukset (siirtomääräraha 3 v)	85 400	74 000	74 000	—	0
(44.)	Maatalouden ja maaseudun yritystoiminnan toimintaedellytysten turvaaminen (siirtomääräraha 3 v)	14 730	—	—	—	0
50.	Valtionavustus maatalouden neuvontapalveluihin ja eräisiin muihin kehittämistoimiin (siirtomääräraha 3 v)	5 566	5 616	4 356	-1 260	-22
51.	Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	1 843	2 143	2 669	526	25
54.	Hevostalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	39 892	39 192	39 192	—	0
55.	Valtionavustus 4H-toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	4 105	4 155	3 305	-850	-20
63.	Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	2 300	4 300	3 000	-1 300	-30
64.	EU:n ja valtion rahoitusosuus alueelliseen ja paikalliseen maaseudun kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)	212 616	139 016	188 349	49 333	35
20.	Maa- ja elintarviketalous	2 011 586	1 794 465	1 773 008	-21 457	-1

		v. 2022 tilinpäätös 1000 €	v. 2023 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2024 esitys 1000 €	Muutos 2023—2024 1000 € %	
01.	Ruokaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	85 007	78 958	81 750	2 792	4
20.	Eläinlääkintähuolto ja kasvintuhoojien torjunta (arviomääräraha)	10 606	7 929	5 868	-2 061	-26
40.	Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v)	352 200	350 000	350 000	—	0
41.	EU-tulotuki ja EU-markkinatuki (arviomääräraha)	507 500	520 600	522 400	1 800	0
(42.)	Turvelpeltojen ilmastotoimet (siirtomääräraha 3 v)	—	30 000	—	-30 000	-100
43.	Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit (siirtomääräraha 3 v)	352 996	286 560	286 816	256	0
44.	Luonnonhaittakorvaukset (siirtomääräraha 3 v)	637 394	495 884	496 815	931	0
46.	EU-rahoitteinen ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	11 030	11 030	11 005	-25	0
47.	Ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	4 255	2 637	6 587	3 950	150
49.	Ravinnekierrätyksen edistäminen biokaasutuotannolla (siirtomääräraha 3 v)	—	4 000	5 000	1 000	25
60.	Siirto interventiorahastoon (kiinteä määräraha)	400	400	400	—	0
(61.)	Siirto Maatilatalouden kehittämisrahastoon (siirtomääräraha 3 v)	43 700	—	—	—	0
62.	Eräät valtionavustukset (siirtomääräraha 2 v)	6 497	6 467	6 367	-100	-2
40.	Luonnonvaratalous	230 124	228 637	193 990	-34 647	-15
20.	Kalakannan hoitovelvoitteet (siirtomääräraha 3 v)	3 100	2 800	3 000	200	7
21.	Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 3 v)	14 511	15 847	14 189	-1 658	-10
22.	Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	31 977	14 966	6 204	-8 762	-59
31.	Vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen (siirtomääräraha 3 v)	11 136	8 736	7 636	-1 100	-13
40.	Eräät luonnonvaratalouden korvaukset (arviomääräraha)	1 857	1 632	1 541	-91	-6
41.	Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)	4 760	4 760	3 590	-1 170	-25
42.	Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)	9 550	8 850	8 850	—	0

	v. 2022 tilinpäätös 1000 €	v. 2023 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2024 esitys 1000 €	Muutos 2023—2024	
				1000 €	%
44. Tuki puuntuotannon kestävyys- turvaamiseen (arviomääräraha)	36 900	47 497	38 377	-9 120	-19
45. Metsäluonnon hoidon edistämi- nen (siirtomääräraha 3 v)	7 527	17 500	13 027	-4 473	-26
46. Valtionavustus Suomen metsäkes- kukselle (siirtomääräraha 2 v)	43 835	45 069	43 025	-2 044	-5
47. Tuki joutoalueiden metsitykseen (siirtomääräraha 3 v)	6 060	5 400	3 490	-1 910	-35
50. Riistatalouden edistäminen (siir- tomääräraha 3 v)	14 498	13 059	14 908	1 849	14
51. Kalatalouden edistäminen (siirto- määräraha 3 v)	11 975	10 975	9 739	-1 236	-11
53. Eräät luonnonvaratalouden valtio- navustukset (siirtomääräraha 2 v)	1 132	1 132	1 132	—	0
62. Elinkeinokalatalouden edistämi- nen (siirtomääräraha 3 v)	31 307	30 414	25 282	-5 132	-17
64. Metsähallitus	8 656	8 610	7 344	-1 266	-15
50. Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)	8 656	8 610	7 344	-1 266	-15
70. Maanmittaus ja asunto-osak- keiden kirjaaminen	48 610	48 184	53 183	4 999	10
01. Maanmittauslaitoksen toiminta- menot (siirtomääräraha 2 v)	45 310	46 184	51 183	4 999	11
40. Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (siirtomäärära- ha 2 v)	3 300	2 000	2 000	—	0
Yhteensä	2 955 195	2 665 148	2 663 077	-2 071	0

Henkilötyövuosien kokonaismäärä

4 685

4 477

4 452

01. Hallinto ja tutkimus

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tehtäviä hoitavat pääluokassa 30 budjetoiduin va-
roin maa- ja metsätalousministeriö, Luonnonvarakeskus, Maanmittauslaitos ja Ruokavirasto. Lisäksi hallinnonalan
tehtävien hoitamiseksi on kaksi talousarvion ulkopuolista rahastoa (Maatilatalouden kehittämisrahasto ja Maatalou-
den interventiorahasto) sekä valtion liikelaitoksena toimiva Metsähallitus. Lisäksi valtionavustusta saavat organisaa-
tiot Suomen metsäkeskus ja Suomen riistakeskus vastaavat eräistä julkisoikeudellisista tehtävistä.

Tässä luvussa on budjetoitu maa- ja metsätalousministeriön ja hallinnonalan merkittävimmän tutkimuslaitoksen
Luonnonvarakeskuksen menot. Hallinnonalan tutkimus- ja asiantuntijatehtäviä on myös Ruokavirastossa (luku
30.20) ja Maanmittauslaitoksessa (luku 30.70).

Maa- ja metsätalousministeriö varmistaa ohjauksellaan, että hallinnonalan virastojen ja laitosten sekä julkisoikeudellisia tehtäviä hoitavien valtionapuorganisaatioiden toiminta tukee pääluokkaperusteluissa esitettyjä toimialan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden, toiminnallisen tuloksellisuuden ja voimavarojen hallinnan tavoitteita.

Toiminnallisen tuloksellisuuden osalta pääluokkaperustelun tavoite tarkoittaa, että

- toimintamme on vastuullista, ennakkoivaa ja asiakaslähtöistä
- tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintamme tukee ennakkoivasti hallinnon vaikuttavuutta ja elinkeinojen kilpailukykyä
- digitaaliset ratkaisumme ja tietovarantomme ovat turvallisia, hyvin käytettäviä, yhteentoimivia ja niitä hyödynnetään laajasti
- varaudumme häiriötilanteisiin hyvällä riskien hallinnalla sekä vahvistamalla selviytymis- ja palautumiskykyä.

Voimavarojen hallinnan osalta pääluokkaperustelun tavoite tarkoittaa, että

- henkilöstömme on osaavaa, arvostettua ja voi hyvin
- resurssimme ovat riittävät ja oikein kohdennetut.

Maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia toimeenpanotehtäviä hoidetaan valtion aluehallinnossa (elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa ja aluehallintovirastoissa), joiden määrärahoja ei ole budjetoitu tässä pääluokassa. Maaseutuhallinnon tehtäviä hoidetaan valtion aluehallinnon lisäksi myös kunnissa.

Maatalous- ja maaseutupolitiikan, kalastuspolitiikan, kasvinterveyden sekä maa- ja metsätalousministeriön toimialan vesitalouden toimeenpanotehtäviä valtion aluehallinnossa hoitavat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset. Niiden toimintamenot on budjetoitu työ- ja elinkeinoministeriön pääluokassa.

Maa- ja metsätalousministeriön toimialan kustannukset tehtävittäin ELY-keskusten toimintamenomomentilla (32.01.02) (sisältää tukitoiminnot)

Tehtävä	Toteutuma 2021	Toteutuma 2022	Tarve 2023 ja 2024
	milj. euroa	milj. euroa	milj. euroa
Maaseudun kehittäminen	10,8	11,2	11,6
Maa- ja elintarviketalous	21,4	22,6	23,4
Luonnonvaratalous	15,1	15,2	15,7
Yhteensä	47,3	49,0	50,7

Elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskukset hoitavat EU:n maatalous-, maaseutu-, kasvinterveys- ja kalastuspolitiikan toimeenpanotehtäviä sekä vesitalouden toimeenpanotehtäviä. Näihin arvioidaan vuonna 2023 käytettävän n. 660 henkilötyövuotta. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot on budjetoitu työ- ja elinkeinoministeriön pääluokassa (mom. 32.01.02). Maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä elintarviketurvallisuuden valvonnan tehtäviä aluehallinnossa hoitavat aluehallintovirastot. Vuonna 2023 näissä tehtävissä arvioidaan toimivan n. 59 henkilötyövuotta vastaava henkilöstö. Aluehallintovirastojen toimintamenot on budjetoitu valtiovarainministeriön pääluokassa (mom. 28.40.01). Maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia tehtäviä hoitavat myös Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, joka vastaa kasvin suojeleuainelainsäädännön toimeenpanosta (työ- ja elinkeinoministeriön pääluokassa mom. 32.01.08) ja Suomen ympäristökeskus, joka vastaa vesitalouden tehtävistä (ympäristöministeriön pääluokassa budjetoituja ympäristöhallinnon voimavaroja mom. 35.01.04) sekä Tulli, joka suorittaa EU:n yhteisen maatalouspolitiikan edellyttämiä tarkastustehtäviä sekä elintarviketietojen valvontaviranomaisen tehtäviä (valtiovarainministeriön pääluokassa mom. 28.10.02).

01. Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 24 996 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös ministeriön yhteydessä toimivien lautakuntien ja muiden vastaavien toimielimien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriö on uudistuvan ja kestävä ruoka- ja luonnonvaratalouden mahdollistaja sekä luotettavien tietovarantojen tuottaja. Vastuullinen bio- ja kiertotalous on maamme kilpailukyvyyn ja hyvinvoinnin perusta.

Toiminnallinen tuloksellisuus ja voimavarojen hallinta

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa toiminnalleen luvun 30.01 selvitysosassa todetut toiminnallisen tuloksellisuuden ja voimavarojen hallinnan alustavat tavoitteet vuodelle 2024. Ministeriö tukee pääluokkaperusteluissa sekä luku- ja 30.10, 30.40 ja 30.70 selvitysosassa esitettyjen *toimialan yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden* saavuttamista.

Ministeriön tunnusluvut

	2022 toteutuma	2023 ennakoitu	2024 arvio
Hallituksen esitykset (kpl)	20	7	4
— Suunnitellun istuntokauden aikana eduskunnalle (%)	90,9	100	100
Työtyytyväisyysindeksi, 1—5 VMBaro	3,7	>3,7	>3,7

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2022 toteutuma	2023 varsinainen talousarvio	2024 esitys
Bruttomenot	24 480	25 094	26 346
Bruttotulot	1 231	1 350	1 350
Nettomenot	23 249	23 744	24 996
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	11 459		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	12 358		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Juomavesidirektiivin toimeenpano (1 htv) (siirto momentilta 32.01.02)	85
Luonnon monimuotoisuusasioiden erityisasiantuntijan virka (1 htv) (siirto momentilta 30.40.22)	76
Poliittisen esikunnan kasvu	-91
Palkkausten tarkistukset	1 182
Yhteensä	1 252
2024 talousarvio	24 996 000
2023 talousarvio	23 744 000
2022 tilinpäätös	24 148 000

05. Luonnonvarakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 86 751 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) yhteisrahoitteisessa toiminnassa ja yhteistoiminnassa hankkeiden rahoittajien rahoitusosuuksiin sisältyvien siirtomenojen maksamiseen
- 2) talonrakennus-, maa- ja vesirakennustöihin sekä kalanviljelylaitosten ja tutkimusasemien perusparannuksiin
- 3) kasvinsuojeluaineiden tarkastus- ja testaustoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 4) Luomuinstituutin toiminnan rahoittamiseen
- 5) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 6) virastojen ja laitosten osallistumisesta kehitysyhteistyöhön annetussa laissa (382/1989) tarkoitettujen hankkeiden toteuttamiseksi määrärahan siirtoon ulkomaille vähäisten rahoitusennakoiden maksamiseen kehitysyhteistyön kohdemaille edellyttäen, että vastaava meno veloitetaan momentin 24.30.66 määrärahasta
- 7) maatilayritysten osaamisverkoston (AgriHubi) toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen ja toiminnan rahoittamiseen
- 8) viraston toimintaan liittyvien kansainvälisten jäsenmaksujen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Luonnonvarakeskuksen *tehtävänä* on toimialallaan:

- harjoittaa tieteellistä tutkimus- ja kehittämistoimintaa
- tuottaa tietoa ja asiantuntijapalveluita yhteiskunnallisen päätöksenteon sekä viranomaistoiminnan tueksi
- harjoittaa tiedon ja teknologian siirtoa
- tuottaa toimialaansa kuuluvia tilastoja, jollei tehtävä kuulu muulle viranomaiselle
- ylläpitää toiminnassaan tarvittavia rekistereitä
- hoitaa geenivarojen monimuotoisuuden säilyttämiseen liittyviä tehtäviä
- edistää kansainvälistä yhteistyötä
- hoitaa ne muut tehtävät, jotka erikseen säädetään tai maa- ja metsätalousministeriö määrää sen suoritettaviksi.

Luonnonvarakeskus tukee toiminnallaan pääluokkaperusteluissa esitettyjen maa- ja metsätalousministeriön *toimialan yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden* saavuttamista.

Toiminnallinen tuloksellisuus ja voimavarojen hallinta

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa Luonnonvarakeskukselle vuodelle 2024 luvun 30.01 selvitysosassa todetut toiminnallisen tuloksellisuuden ja voimavarojen hallinnan tavoitteet.

Luonnonvarakeskuksen päätoimintojen kustannukset, tuotot ja henkilötyövuodet

	2022 tilinpäätös			2023 arvio			2024 arvio		
	Kust. ¹⁾	Tuotot ²⁾	Htv	Kust. ¹⁾	Tuotot ²⁾	Htv	Kust. ¹⁾	Tuotot ²⁾	Htv
	1 000 €	1 000 €		1 000 €	1 000 €		1 000 €	1 000 €	
Tutkimus- ja asiakkuusprosessi	105 283	51 212	1 025	112 500	54 400	1 020	119 000	51 800	1 019
Viranomaisprosessi	29 178	8 401	277	30 700	9 000	273	30 500	8 500	273
Tilastoprosessi	4 876	469	49	5 200	500	48	5 200	600	48
Yhteensä	139 337	60 082	1 351	148 400	63 900	1 341	147 600	60 900	1 340

1) Kustannuslaskennassa tukitoimintoihin kohdistuneet tuotot on huomioitu kustannuksia pienentävänä tekijänä n. 2,0—2,5 milj. euroa/v.
2) Vain suoraan ydintoimintaan kohdistuneet tuotot.

Luonnonvarakeskuksen tunnusluvut

	2022 toteutuma	2023 arvio	2024 tavoite
Vaikuttavuus			
Referoidut tieteelliset julkaisut, kpl	657	690	660
Luottamus- ja maineindeksi			
— Media (1—5)	-	-	3,55
— Yritykset (1—5)	-	-	3,50
— Kansalaiset (1—5)	-	-	-
— Päättäjät (1—5)	-	-	3,50
— Tutkimuskumppanit (1—5)	-	-	3,45
Toiminnallinen tehokkuus			
Ydintoimintojen kokonaiskustannukset 1 000 €/kokonaishtv	103	111	110
Referoidut tieteelliset julkaisut/tutkijahtv	1,0	1,1	1,1
Muut julkaisut/tutkijahtv	1,1	1,2	1,2
Tuotokset ja laadunhallinta			
Muut julkaisut (sis. ammattiyleisölle ja suurelle yleisölle suunnatut julkaisut), kpl	775	750	750
Tilastojulkistusten määrä, kpl	186	183	184
Annetut lausunnot, kpl	402	300	300
Valiokuntakuulemiset, kpl	78	65	65
Tilastojulkistusten virheettömyys, %	84	98	98
Voimavarat			
Tohtoreiden osuus (%) tutkijoista	58	64	65
Työtyytyväisyysindeksi	3,86	3,84	3,86

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2022 toteutuma	2023 varsinainen talousarvio	2024 esitys
Bruttomenot	146 650	137 552	149 551
Bruttotulot	61 891	57 800	62 800
Nettomenot	84 669	79 752	86 751
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	16 107		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	17 375		

Bruttotulot ovat yhteensä 62 800 000 euroa, tästä on yhteisrahoitteisen toiminnan tuloja 41 800 000 euroa, maksullisen toiminnan tuloja 8 000 000 euroa, EU-maataloustukia 750 000 euroa sekä muita tuloja 12 250 000 euroa.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2022 toteutuma	2023 varsinainen talousarvio	2024 esitys
<i>Julkisoikeudelliset suoritteet</i>			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	153	150	150
— muut tuotot	-	-	-
Tuotot yhteensä	153	150	150
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	109	90	90
— osuus yhteiskustannuksista	86	60	60
Kustannukset yhteensä	195	150	150
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-42	0	0
Kustannusvastaavuus, %	78	100	100
<i>Muut suoritteet</i>			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	7 676	8 350	7 850
— muut tuotot	3	-	-
Tuotot yhteensä	7 679	8 350	7 850
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	4 264	4 250	4 100
— osuus yhteiskustannuksista	2 507	2 600	2 700
Kustannukset yhteensä	6 856	6 950	6 550
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	823	1 400	1 300
Kustannusvastaavuus, %	112	120	120

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2022 toteutuma	2023 varsinainen talousarvio	2024 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	26 858	24 400	27 200
— EU:lta saatava rahoitus	7 051	7 000	8 000
— muu valtiontalouden ulkopuolinen rahoitus	7 328	7 300	7 600
Tuotot yhteensä	41 237	38 700	42 800
Hankkeiden kokonaiskustannukset	65 833	62 000	68 000
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-24 596	-23 000	-25 200
Omarahoitusosuus, %	37	38	37

Määrärahasta noin 600 000 euroa käytetään kalakantojen hoitamiseksi arvokalojen sopimuskasvatukseen ja istutuksiin.

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 86 611 000 euroa, josta kansainvälisiä jäsenmaksuja noin 40 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi 100 000 euroa.

Määrärahasta käytetään arviolta 65 063 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

FADN-aineiston laajentaminen FSDN-aineistoksi	-13
Kotieläintutkimuksen infran kehittäminen	500
Maatalouden ympäristöseuranta, CAP-suunnitelma	-500
Maatalouden ympäristöseuranta, CAP-suunnitelmakauden rahoitus	470
Maatalouslaskenta 2020	-25
Mehiläissektorin tilastointi	87
Metsätilinpito	29
Puutarhakasvien hintaseuranta (siirto momentilta 30.20.01)	50
SAIO-asetuksen vaikutukset tilastotuotantoon	-146
T&K –toiminnan rahoituslisäys	5 000
Tutkimusrahoituksen vahvistaminen, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-1 500
Palkkausten tarkistukset	3 047
Yhteensä	6 999

2024 talousarvio	86 751 000
2023 talousarvio	79 752 000
2022 tilinpäätös	82 189 000

22. Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 4 443 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) virastoilta, laitoksilta tai muilta organisaatioilta hankittavista, maa- ja metsätalousministeriön toimialan strategista ohjaamista ja kehittämistä tukevista tutkimuksista, selvityksistä sekä arvioinneista aiheutuviin kuluihin ja muihin kulusmenoihin sekä tutkimuksiin ja selvityksiin liittyvien valtionavustusten myöntämiseen

2) enintään 10 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Nettobudjetoinnissa on otettu huomioon tuloina valtion virastojen ja laitosten osuudet yhteistutkimushankkeisiin sekä EU:lta saatava tutkimusrahoitus.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäättösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahalla hankitaan tutkimustietoa pääluokkaperusteluissa todettuja vaikuttavuustavoitteita ja toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteita tukevan päätöksenteon tueksi.

Määrärahalla rahoitetaan EU:n tutkimus- ja kehittämisohjelmiin (Horisontti Eurooppa kumppanuudet, Life) liittyvien suomalaisten hankkeiden kansallisia rahoitusosuuksia. Muiden valtion virastojen ja laitosten rahoitusosuudet tästä määrärahasta rahoitettaviin maa- ja metsätalousministeriön kokonaisvastuulla oleviin yhteistutkimushankkeisiin tuloutetaan tälle momentille. EU:n rahoitusosuudet tutkimushankkeisiin tuloutetaan tälle momentille, jolloin momentin tulokertymäksi arvioidaan noin 200 000 euroa.

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 2 943 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi 1 500 000 euroa.

Määrärahasta käytetään arviolta 4 443 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

T&K –toiminnan rahoituslisäys	2 500
Yhteensä	2 500

2024 talousarvio	4 443 000
2023 talousarvio	1 943 000
2022 tilinpäätös	8 943 000

(23.) Hallinnolliset järjestelyt (siirtomääräraha 2 v)

2022 tilinpäätös	—
------------------	---

29. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 30 652 000 euroa.

Selvitysosa:

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2024 talousarvio	30 652 000
2023 talousarvio	30 652 000
2022 tilinpäätös	33 011 510

66. Kansainvälinen toiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 439 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää maa- ja metsätalousministeriön toimialaan liittyvien sekä kulutusmenoluonteisten jäsenmaksujen että rahoitusosuuksien maksamiseen muissa maissa ja Suomessa toimiville kansainvälisille organisaatioille sekä muihin kansainvälisistä sitoumuksista aiheutuviin maksuihin. Määrärahasta saa käyttää enintään 1 600 000 euroa Euroopan metsäinstituutin perusrahoitukseen ja enintään 250 000 euroa muihin harkinnanvaraisiin maksuihin ja valtionavustuksiin.

Määräraha budjetoidaan kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena ja siirtomenoina maksettavien jäsenmaksujen sekä rahoitusosuuksien osalta suoriteperustetta vastaavalla perusteella.

Selvitysosa: Momentille on lisätty mahdollisuus maksaa kulutusmenoluonteisia jäsenmaksuja ja momentin kohdentamisperuste on muutettu.

Momentin nimike on muuttunut.

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 4 339 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 100 000 euroa.

2024 talousarvio	4 439 000
2023 talousarvio	4 439 000
2022 tilinpäätös	4 180 468

10. Maaseudun kehittäminen

Selvitysosa: Tämä selvitysosa on luvuille 30.10 ja 30.20.

*Toimintaympäristö**Ukrainan sota muuttaa toimintaympäristöä*

Venäjän hyökkäys Ukrainaan on muuttanut merkittävästi maa- ja elintarviketalouden toimintaympäristöä sekä entisestään korostanut varautumisen ja huoltovarmuuden merkitystä. Vaikutukset kohdistuvat erityisesti tuotantopanosten ja maataloustuotteiden hintaan. Polttoaineiden, lannoitteiden ja niiden raaka-aineiden sekä rehukomponenttien, kuten täydennysvalkuaisen, kotimaisuusastetta on tarpeen lisätä. Huoltovarmuuden ohella tämä tukisi ilmasto- ja ympäristötavoitteita. Tuotantopanosten lisäksi osaavan työvoiman saatavuus ja riittävän kausityövoiman varmistaminen etenkin puutarhataloudessa ovat merkityksellisiä tekijöitä kotimaisen tuotannon ylläpitämisessä.

Suomi on Euroopan maaseutumaisin maa

Suomen pinta-alasta valtaosa on maaseutua. Maaseudulla asuu vakinaisesti noin kolmannes väestöstä. Väestökehityksen seuranta pohjautuu pysyvää asutusta kuvaavaan tilastoitun väkilukuun, joka perustuu vuoden viimeisen päivän tilanteeseen. Siinä ei huomioida ihmisten liikkuvuutta. Monipaikkaisuuden puuttuvan tietoperustan vuoksi yhteiskunnan suunnittelu ja palvelurakenteet sekä erilaiset järjestelmät eivät ota tarpeeksi hyvin huomioon lisääntyvää liikkumisesta ja työnteon tapojen moninaistumisesta johtuvaa monipaikkaisuutta. Maaseutu- ja saaristoalueiden kannalta tämä on ongelmallista, koska maaseudun tilastoitu väkiluku on vähentynyt jo pitkään, vaikka kausiväestö on viime vuosikymmeninä kasvanut voimakkaasti erityisesti harvaan asutulla maaseudulla. Monipaikkainen työskentelytapa on lisääntynyt merkittävästi ja sen arvioidaan lisääntyvän edelleen. Maaseudulla on kausittain edelleen yli 1,1 miljoonaa ihmistä enemmän kuin tilastoidun väkiluvun perusteella on arvioitu.

Maaseutualueet toimivat sekä yritystoiminnan että vakituisten ja vapaa-ajan asumisen ympäristönä. Maaseutualueiden mahdollisuudet liittyvät yritystoiminnan monipuolistumiseen sekä biotalouden kestäväan ja monipuoliseen hyödyntämiseen. Maaseutualueilla on keskeinen merkitys yhteiskunnallisten ja globaalien haasteiden ratkaisussa. Ilmastomuutoksen torjunnassa ja siihen sopeutumisessa maaseutualueilla on keskeinen merkitys sekä maankäyttösektorin että elinkeinotoiminnan osalta. Maaseutualueet mahdollistavat hyvät edellytykset vihreän siirtymän voimistamiseen niin toimintamahdollisuuksien kuin resurssien osalta. Yrittäjyyden ja asumisen mahdollisuuksien entistä parempi hyödyntäminen edellyttää sitä, että eri hallinnonalojen yhteistyöllä varmistetaan maaseudun hyvä saavutettavuus sekä perusrakenteiden ja palvelujen toimivuus. Maaseudun elinvoimaisuuden edistämiseksi ja palveluiden turvaamiseksi tarvitaan yhteiskunnan tuen lisäksi innovaatioita ja uusyritystä sekä omaehtoista paikallista kehittämistä.

Maaseutualueiden elinkeinorakenteet vaihtelevat maaseututyypeittäin ja alueittain. Ydinmaaseudulla ja kaupunkien läheisellä maaseudulla elinkeinorakenne on monipuolinen ja työllistymisen mahdollisuudet ovat paremmat kuin harvaan asutulla maaseudulla. Mikro- ja pienyritysten määrä on kasvanut erityisesti kaupunkien läheisellä maaseudulla. Harvaan asutulla maaseudulla elinkeinorakenne on yksipuolisempi ja haavoittuvampi ja työllistymisen mahdollisuudet heikommalla. Samanaikaisesti monilla maaseutuyrityksillä on puutetta ammattitaitoisesta työvoimasta. Maaseutualueiden tilanne on parempi Etelä- ja Länsi-Suomessa kuin Itä- ja Pohjois-Suomessa.

Monet maamme haasteista korostuvat maaseudulla. Vanhusten osuus väestöstä kasvaa erityisesti harvaan asutuilla maaseutualueilla. Maaseudun alhaisempi tulotaso sekä pitkät etäisyydet ja harva asutus vaikeuttavat mm. palvelujen ylläpitoa. Toimintakykyiset maaseutu- ja saaristoalueet auttavat yhteiskuntaa vastaamaan mitä moninaisimpiin haasteisiin, liittyvät ne sitten turvallisuushkiin, muuttuvaan ilmastoon tai odottamattomiin pandemioihin.

Kotimainen maataloustuotanto on ruokajärjestelmän perusta

Suomen ruokajärjestelmä perustuu kotimaiselle maataloustuotannolle, jonka merkitys on entisestään korostunut koronakriisin yhteydessä. Tuotannon jatkuvuuden turvaaminen edellyttää tuotannon kannattavuuden parantamista nykytilanteesta. Pitkäjänteinen kannattavuuden turvaaminen edellyttää sitä, että markkinatuottojen osuus viljelijöiden kokonaistuloista olisi nykyistä suurempi.

Käytetyistä elintarvikkeista 80 % on kotimaisia, mutta niiden tuottamiseen tarvitaan monia tuontipanoksia (mm. täydennysvalkuaisista, öljyä, lannoitteita ja kasvinuojeluaineita, koneita ja laitteita sekä niiden varaosia). Maataloutta harjoitetaan edelleen koko maassa, vaikka tuotanto on viime vuosina keskittynyt tuotanto-oloiltaan suhteellisesti edullisimmille alueille. Maatilojen määrä on vähentynyt ja tilakoko kasvanut jo vuosikymmenien ajan. Tuotantomäärät ja peltoala ovat säilyneet suhteellisen vakaina.

Keskeisten tuotteiden tuotantomäärät vastaavat likimain kotimaista kulutusta lukuun ottamatta naudan- ja lampaanlihan, rukiin ja sokerin tuotantoa sekä valkuais- ja öljykasvien tuotantoa. Merkittävä määrä eläinten ruokintaan tarvittavasta täydennysvalkuaisesta joudutaan tuomaan, mikä on huoltovarmuuden kannalta ongelmallista.

Maataloudessa tarvitaan panostusta rakenteen kehittämiseen ja kannattavuuden ylläpitämiseen

Maatalouden rakennekehityksen arvioidaan jatkuvan edelleen. Tilamäärä vähenee, tuotanto tehostuu ja keskittyy suurempiin tuotantoyksiköihin ja jossain määrin myös alueellisesti. Keskimääräinen peltoala on kasvanut 24 hehtaaria vuodesta 2000 ollen vuonna 2022 noin 52 hehtaaria (luomutilat noin 70 ha). Vastaavasti myös kotieläintalouden tuotantoyksiköiden koko kasvaa ja tuotannossa otetaan käyttöön uutta teknologiaa.

Suhteellisen kilpailukykyyn säilyttäminen edellyttää, että maatalouden rakenne- ja tuottavuuskehitys on vähintään yhtä nopeaa kuin keskeisissä kilpailijamaissa. Rakennetuilla on keskeinen merkitys investointien edistäjänä. Osa maatiloista lisää maatiloilla harjoitettavan muun yritystoiminnan määrää maataloustuotannon kasvattamisen tai erikoistumisen sijaan, mikä näkyy muuta yritystoimintaa harjoittavien maatilojen suhteellisen osuuden kasvuna.

Nuorten viljelijöiden kannustaminen tilanpidon jatkajiksi on erityisen tärkeää. Maatalouden riittävä kannattavuus ja kilpailukyky ja sen parantaminen ovat kotimaisen alkutuotannon säilymisen kulmakiviä. Tämä varmistaa myös sen, että ruoan alkuperä pystytään jäljittämään mahdollisimman hyvin. Riittävä kannattavuus on myös edellytys tuotantoa

kehittäville investoinneille. Investoinnit parantavat tuotannon tehokkuutta, luonnonvarojen kestäväää käyttöä, ympäristön tilaa sekä ilmaston muutoksen hidastamista ja siihen sopeutumista.

Maatalouden taloudellinen toimintaympäristö on vaikeammin ennakoitavissa kuin aiemmin, koska tuotteiden ja tuotantopanosten hintojen vaihtelu on aikaisempaa suurempaa. Ukrainan sota on entisestään heikentänyt ennakoitavuutta. Viime vuosina tuotantopanosten hinnat ovat nousseet tuotteiden hintoja nopeammin, mikä on heikentänyt tuotannon kannattavuutta erityisesti kotieläintaloudessa. Viime vuosina vallinneet heikot kasvukausien sääolosuhteet ja niiden vaikutukset heijastuvat tilojen talouteen vielä useamman vuoden ajan.

Epävarmassa toimintaympäristössä maa- ja puutarhatalousyrittäjien osaamisen ja yhteistyön merkitys korostuvat. Osaamista kehittämällä voidaan maa- ja puutarhatalouden kannattavuutta parantaa markkinaehtoisesti muun muassa tuotantoa ja tuottoa kasvattamalla sekä kustannuksia alentamalla ja tuotantopanosten hintoihin vaikuttamalla (kilpailuttaminen, yhteisostot, vuokraus tai leasing hankinnan sijaan, yhtiöittäminen). Kilpailutilanteesta johtuen maatilojen mahdollisuudet parantaa kannattavuutta markkinaehtoisesti ovat kuitenkin rajalliset. Ukrainan sodan kaltaiset tapahtumat ovat nostaneet esiin myös uusia, ennakoimattomia haasteita ja riskejä myös ruuantuotannolle. Uudenlainen epävarmuus hankaloittaa elintarvikemarkkinoiden ennakkointia ja edellyttää panostuksia tuotanto- ja kuljetusketjujen toimivuuden varmistamiseen.

Maataloustuotannon kannattavuuteen vaikuttavat myyntitulojen ja kustannusten ohella keskeisesti maatalouden EU:n rahoittamat ja kansalliset tuet. Niiden osuus maa- ja puutarhatalouden liikevaihdosta on noin kolmannes. Tuki kokonaisuus on rakennettu siten, että se on eri tuotantosuuntien ja alueiden kannalta mahdollisimman tasapainoinen. Viljelijöiden tulotasoon ja tuotannon kannattavuuteen vaikutetaan erityisesti EU:n suorien tukien (mom. 30.20.41), luonnonhaittakorvausten (mom. 30.20.44) ja maa- ja puutarhatalouden kansallisten tukien (mom. 30.20.40) avulla.

Vuosien 2021—2024 pinta-ala- ja eläinperusteiset tuet ja niiden EU-osuudet (milj. euroa)¹⁾

	2021 toteutuma	2022 ²⁾ arvio	2023 arvio	2024 arvio
Eläinten hyvinvointikorvaukset (30.10.43)	67,7	74,0	74,0	74,0
— valtion osuus	39,1	42,9	42,2	42,2
— EU:n osuus	28,6	31,1	31,8	31,8
Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (30.20.40) ²⁾	323,1	346,4	354,6	346,0
EU-tulotuki (30.20.41) ²⁾	514,1	507,5	520,6	522,4
Ympäristökorvaukset ja luonnonmukainen tuotanto (30.20.43) ³⁾	301,0	305,0	278,6	286,8
— valtion osuus	145,7	176,9	158,8	163,5
— EU:n osuus	155,3	128,1	119,8	123,3
Luonnonhaittakorvaukset (30.20.44) ²⁾	539,2	540,0	495,9	496,8
— valtion osuus	350,7	375,0	418,9	420,7
— EU:n osuus	188,5	165,0	77,0	76,1
Yhteensä pinta-ala ja eläintuet	1 745,1	1 772,9	1 723,7	1 726,0
— valtion osuus	858,6	941,2	974,5	972,4
— EU:n osuus	886,5	831,7	749,2	753,6
— EU:n osuus, %	51	47	43	44

¹⁾ Taulukossa on tarkasteltu vuosiin 2021—2024 kohdistuvaa tukea. Tuen maksu voi jakautua ao. tukivuoden alusta seuraavan vuoden kesäkuun loppuun.

²⁾ Lisäksi vuonna 2022 on huoltovarmuuspaketin ja vihreän siirtymän kokonaisuuteen liittyviä kansallisia määrärahoja momenteilla 30.10.44, 30.20.40 ja 30.20.44 yhteensä lähes 155 milj. euroa ja momentilla 30.20.41 EU:n kriisitukea lähes 7 milj. euroa. Vuoden 2023 lisätalousarviossa osoitettiin momentille 30.10.44 maatalouden ja vesiviljelyn määräaikaista kustannustukea 96 milj. euroa.

³⁾ Maaseuturahaston elpymisrahoitusta (EU-osuus 100 %) sisältyy momentille 30.20.43 (73 milj. euroa vuonna 2021 ja reilu 43 milj. euroa vuonna 2022).

Suomen CAP-suunnitelma 2023—2027

EU:n yhteistä maatalouspolitiikka (CAP) suunnitellaan ja toimeenpannaan rahoituskausittaisina kokonaisuuksina. Vuosien 2021—2027 rahoituskauden alussa oli kahden vuoden siirtymäkausi, jonka aikana jatkettiin rahoituskauden 2014—2020 toimenpiteitä uuden rahoituskauden varoin. Valtioneuvosto hyväksyi 16.12.2021 maa- ja metsätalousministeriön valmisteleman esityksen Suomen CAP-suunnitelmaksi ja EU:n komissio hyväksyi sen 31.8.2022. Toimeenpano käynnistyi vaiheittain vuoden 2023 alusta.

Suomen CAP-suunnitelma 2023—2027 koostuu yhteisen maatalouspolitiikan suorista tuista, sektoritoimista sekä Manner-Suomen ja Ahvenanmaan maakunnan maaseudun kehittämistoimenpiteistä. Päätehtäviksi on kiteytetty aktiivisen ruuantuotannon turvaaminen, maatalouden ilmasto- ja ympäristöviisaus ja uusiutuvan maaseudun elinvoimaisuuden vahvistaminen. Suorissa tuissa merkittävä osa rahoituksesta käytetään Suomessa tarkasti kohdennettuihin toimiin kuten tuotantosidonnaiseen tukeen, nuorten viljelijöiden tukeen ja uusiin ekojärjestelmiin. Markkinatoimilla edistetään esimerkiksi toimijoiden välistä yhteistyötä alkutuotannossa. Maaseudun kehittämistoimenpiteitä ovat muun muassa ympäristökorvaukset, luonnonmukaisen tuotannon korvaukset, eläinten hyvinvointikorvaukset, luonnonhaittakorvaukset, maatalouden investointien rahoitus, kehittämishankkeet, yritysrahoitus ja Leader-toiminta. Maaseudun kehittämistoimenpiteitä ovat myös osaamisen kehittäminen, innovaatiot sekä digitalisaatio.

Kilpailukykyä kuluttajalähtöisyydellä, osaamisella, innovaatiolla ja tutkitun tiedon hyödyntämisellä

Maa- ja elintarviketalouden kilpailukyky Suomen olosuhteissa perustuu tulevaisuudessa entistä enemmän kaikkien ruokajärjestelmän toimijoiden vahvaan osaamiseen sekä innovaatioiden kehittämiseen ja nopeaan käyttöönottoon. Innovaatioita ovat mm. uudet biotalouden tuotteet, uudet tuotantoteknologiat ja uudet ympäristöystävälliset tuotantotavat. Kilpailukykyä voidaan lisätä kasvattamalla tuotannon jalostusarvoa, viennin kasvattamisella tai erikoistumalla esimerkiksi luomutuotantoon. Myös luonnontuoteala on kasvava sektori, joka tarjoaa erilaisia hyvinvointihyötyjä ja kaupallisia mahdollisuuksia.

Elintarvikesektori on teollisuuden aloista neljänneksi suurin. Kaikkiaan ruoka-ala työllistää Suomessa noin 340 000 henkeä eli 13 % työllisestä työvoimasta. Elintarvikkeiden jalostus on Suomessa polarisoitunut. Muutamalla suurella yrityksellä on alalla vahva rooli, vaikka henkilöstömäärällä mitattuna alan yrityksistä 99 % lukeutuu alle 250 henkilöä työllistäviin pieniin ja keskisuihin yrityksiin. Ruokajärjestelmän kannalta keskeistä on, että alalla on riittävästi vahvoja, innovatiivisia, kasvuhaluista ja kilpailukykyisiä yrityksiä. Ruokaketjun ruokahävikin määrä on tarkoitus puolittaa vuoteen 2030 mennessä. Ruokahävikin kokonaismäärän elintarvikeketjussa arvioidaan olevan 350—380 miljoonaa kiloa.

Kuluttajien valinnat ja ruokaosaaminen vaikuttavat vahvasti ruokajärjestelmään ja sen tulevaisuuteen. Entistä useammin kuluttajien ostopäätösten perusteena ovat oman terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen ohella myös tuotantolähteen hyvinvointi sekä tuotantoketjun ympäristökuormituskysymykset sekä sosiaaliset näkökulmat ja työllisyyskysymykset. Ruokajärjestelmä on monipuolistunut ja kansainvälistynyt, ja toisaalta kiinnostus mm. lähi- ja luomuruokaan on kasvanut. Ruoan alkuperä, tuotantotavat, ilmastovaikutukset, turvallisuus ja terveellisyys kiinnostavat kuluttajia. Kuluttajahintojen nousu on jossain määrin muuttanut kulutustottumuksia. Viestinnän ja ruokakasvatuksen kautta voidaan lisätä tietoa vastuullisesta ja kestävästä ruokajärjestelmästä.

Ruokamarkkinoiden globalisoituminen tuo haasteita hallita ruokajärjestelmän riskejä kuten tauteja, jotka leviävät elintarvikkeiden, elävien eläinten tai eläintuotteiden sekä kasvien välityksellä maista, joiden tauti- ja hygieniatilanne on heikko tai joiden tuotanto-olosuhteet ovat sellaiset, että näitä riskejä ei pystytä täysin hallitsemaan. Valveutuneet kuluttajat edellyttävät vastuullista toimintaa kaupalta, teollisuudelta ja alkutuotannolta. Ruokajärjestelmän eri osat kytkeytyvät monin tavoin toisiinsa, ja tällöin yhden osapuolen menestyminen vaikuttaa muidenkin osapuolien menestymiseen. Tätä kokonaisuutta ohjataan ruokapolitiikalla ja muun muassa valtioneuvoston ruokapoliittisen selonteon (Ruoka2030) toimeenpanolla.

Maaseutualueet tarjoavat ratkaisuja ympäristön tilaan ja ilmastomuutoksen liittyviin haasteisiin

Maatalouden ravinnepäästöt maaperään ja vesistöihin ovat vähentyneet maaseuturahaston toimenpiteiden, ympäristötietoisuuden ja -osaamisen lisääntymisen, kulutustottumusten muutosten sekä uusien tarkennettujen tuotantomenetel-

mien ja luomutuotannon lisääntymisen seurauksena. Ilmastonmuutos, luonnonvarojen määrä ja laatu, kaavoitus ja muu yhdyskuntarakenteen ohjaus sekä energian tuotantotavat vaikuttavat olennaisesti myös ruokajärjestelmän ja maaseutualueiden kehitykseen. Tulevaisuudessa tärkeinä haasteina säilyvät ilmastonmuutoksen hillitseminen ja siihen sopeutuminen. Ne edellyttävät ratkaisuja, jotka vaikuttavat maankäyttöön, energian kulutukseen, ravinteiden kierrätykseen, maataloustuotantoon ja tuotantotekniikkaan. Ilmastokestävässä ruokajärjestelmässä huomioidaan kaikki kestävyysnäkökulmat: sosiaalinen, taloudellinen, kulttuurinen ja ekologinen kestävyys. Maaseuturahaston toimenpiteillä tuetaan Suomen hallituksen tavoitetta hiilineutraalista Suomesta.

Kansallisen energia- ja ilmastostrategian tavoitteiden mukaisesti maatalousperäisten energialähteiden tuotanto ja käyttö lisääntyvät lähivuosina. Erityisiä painopisteitä ovat hajautetun biokaasutuotannon edistäminen sekä ravinteiden kierrätys osana biokaasun tuotantokokonaisuutta. Maailmanlaajuiset kriisit tulevat nopeuttamaan ja voimistamaan tätä kehitystä.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2024 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen alustavasti maaseudun kehittämisen (luku 30.10) ja maa- ja elintarviketalouden (luku 30.20) politiikkasektoreille seuraavat pääluokkaperusteluissa esitetyjä yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita tukevat tavoitteet ja tunnusluvut. Määrärahat näiden tavoitteiden edistämiseen on budjetoitu lukujen 30.10 ja 30.20 momenteille.

Kokonaiskestävän ruokajärjestelmän huoltovarmuus sekä kilpailu- ja häiriönsietokyky paranevat:

- kaikille on riittävästi turvallista ja terveellistä ruokaa
- suomalaisen ruuan kysyntä ja viennin arvo kasvavat
- tuotantopanosten saatavuus turvataan, omavaraisuusaste nousee ja ne säilyvät korkealaatuisina ja turvallisina
- kuluttaja- ja markkinalähtöinen ruokajärjestelmä toimii kannattavasti, oikeudenmukaisesti ja vastuullisesti
- maatalouden rakenne kehittyy, tuottavuus paranee ja elintarvikeomavaraisuusaste säilyy korkeana
- eläintaudit ja kasvintuhoojat ja niihin liittyvät riskit ovat hallinnassa
- eläinten hyvinvointi on korkealla tasolla ja mikrobilääkeresistenssi on hallinnassa.

Maa- ja elintarviketalous

	2020	2021	2022	2023—2024 tavoite
Maataloustuotannon arvo (milj. euroa) ¹⁾	4 652	4 387	5 450	kasvaa
Elintarviketuotannon bruttoarvo yhteensä (milj. euroa) ²⁾	30 706	32 488	37 105	kasvaa
Elintarvikeviennin arvo (milj. euroa) ³⁾	1 739	1 796	2 199	kasvaa
Kotimaisen tuotannon osuus (%) kulutuksesta				
— liha yhteensä (%) ⁴⁾	83	83	83	nykytaso
— maitotuotteet yhteensä (%) ⁴⁾	73	73	73	nykytaso
— viljat yhteensä (%) ⁵⁾	117	91	124	nykytaso
— tomaatti (%) ⁶⁾	62	61	59	kasvaa
Maatalouden yrittäjätulo/FWU (euroa/vuosi) ⁷⁾	25 800	29 500	22 000	kasvaa
Maatilojen keskikoko (ha) ⁸⁾	50	51	52	kasvaa
Maatilojen investointien määrä (milj. euroa) ⁹⁾	1 195	1 267		kasvaa

	2020	2021	2022	2023—2024 tavoite
Maatalouden monimuotoisuuden ja maiseman hoidon sopimusala (ha) ¹⁰⁾	32 344	32 912	34 342	46 000
Luomutuotannon määrä				
— maito (milj. litraa)	79,0	80,9	80,7	kasvaa
— naudanliha (milj. kg)	3,4	3,5	3,4	kasvaa
— kananmunat (milj. kg)	5,2	5,3	6,0	kasvaa
— kaura (milj. kg)	83,4	58,2	107,0	kasvaa
— luomueläintilojen lukumäärä (kpl) ¹¹⁾	1 126	1 148	1 145	kasvaa
— luomutuotannon sitoumusala yhteensä (ha) ¹²⁾	296 794	303 715	313 892	kasvaa
Elintarvikealan mikro- ja pienyritysten ¹³⁾				
— lukumäärä (kpl)	1 607	1 641	1 641	kasvaa
— tuotannon jalostusarvo (milj. euroa)	747	667	667	kasvaa

¹⁾ Lähde: Luke, FADN/kannattavuuskirjanpito. Sisältää myyntituottojen lisäksi myös omaan ruokatalouteen, rehukäyttöön ja jatkojalostukseen käytettyjen tuotteiden arvon sekä varastonmuutokset. Vuoden 2022 luku on ennuste.

²⁾ Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito, yritysten tilinpäättösaineisto, teollisuuden ja palvelualojen liikevaihtokuvaajat, maatalouden taloustilit. Maatalouden, elintarviketeollisuuden, ravitsemistoiminnan sekä tukku- ja vähittäiskaupan tuotannon bruttoarvo. Vuoden 2021 luku on ennakkotieto ja vuoden 2022 luku on arvio.

³⁾ Lähde: Luke. Maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden ulkomaankauppatilasto, pois lukien sokerikemian ja tärkkelysjohdannaiset tuotteet.

⁴⁾ Lähde: Kantar TNS Oy/Luke. Maitotuotteiden osalta vuoden 2022 luku on arvio.

⁵⁾ Lähde: Luke/VYR: Satokausittainen viljatase. Luvut sisältävät viljat: vehnä, ruis, ohra ja kaura sekä niiden kaikki kotimaiset käyttökohteet. Vuoden 2022 luku on arvio.

⁶⁾ Lähde: Luke ravintotase. Vuoden 2022 luku on ennakkotieto.

⁷⁾ Lähde: Luke, FADN/kannattavuuskirjanpito. FWU on yrittäjäperheen työtunneista laskettu kokopäiväisesti työskentelevien yrittäjäperheen jäsenten lukumäärä (0,82 henkilöä tilaa kohti vuonna 2021). Maatalouden yrittäjätulo kuvaa keskimäärin yritystä kohti saatua tuloa vuodessa. Vuoden 2022 luku on ennuste.

⁸⁾ Lähde: Luke

⁹⁾ Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito /Luke. Vuosien 2020—2021 tiedot ovat ennakkotietoja. Vuoden 2022 lukua ei ole vielä saatavilla.

¹⁰⁾ Lähde: Ruokavirasto: CAP-suunnitelman tavoitteena, että vuonna 2027 pinta-ala olisi 46 000 ha.

¹¹⁾ Lähde: Ruokavirasto/luomuvälvonta (sisältää myös siirtymävaiheen pinta-alan).

¹²⁾ Lähde: Ruokavirasto. Luonnonmukaisessa tuotannossa ja sen siirtymävaiheessa oleva peltopinta-ala. CAP-suunnitelman tavoitteena, että vuonna 2027 luonnonmukaisen tuotannon ala olisi 577 200 ha.

¹³⁾ Lähde: Tilastokeskus. Vuoden 2022 luku on arvio.

Ruokajärjestelmän ympäristökestävyys

	2000—2006 keskim.	2007—2013 keskim.	2014—2020 keskim.	2021 toteutuma	2022—2024 tavoite
Valtakunnallinen typpitase, kg N/ha ¹⁾	53,8	46,3	49,9	58,7	<46,0
Valtakunnallinen fosforitase, kg P/ha ¹⁾	7,6	4,0	4,6	6,3	<5,0
Maataloussektorin kasvihuonekaasupäästöt, milj. tonnia CO ₂ /ekv ²⁾	6,6	6,5	6,4	6,3	<6,3
Maatalouden maankäyttösektorin kasvihuonekaasupäästöt, milj. tonnia CO ₂ /ekv ³⁾	8,2	8,3	8,7	9,2	<9,2
Maatalouden ammoniakkipäästöt kt/vuosi ⁴⁾	32,3	32,5	31,0	27,8	<27,8

¹⁾ Typpi- ja fosforitase kuvaavat pellohehtaarille käytetyistä panoksista tulevien ja lopputuotteisiin sitoutuneiden ravinnemäärien erotusta. Tavoite perustuu CAP-suunnitelmaan. (Lähde: Luonnonvarakeskus, Agrikaattori).

²⁾ Maataloussektorin kasvihuonekaasupäästöiksi luetaan metaanipäästöt kotieläinten ruuansulatuksesta ja lannankäsittelystä, dityppioksidipäästöt lannankäsittelystä ja viljelymaasta sekä kalkituksen hiilidioksidipäästöt, Lähde: Tilastokeskus "Greenhouse gas emissions in Finland 1990 to 2021. National Inventory Report under the UNFCCC and the Kyoto Protocol & Submission to the European Union" 15.4.2023.

3) Maatalouden maankäyttösektorin (maankäyttö, maankäytön muutos ja metsätaloussektori) kasvihuonepäästöjä ovat viljelysmaasta ja ruohikkoalueilta syntyvät hiilidioksidipäästöt, Lähde: Tilastokeskus "Greenhouse gas emissions in Finland 1990 to 2020. National Inventory Report under the UNFCCC and the Kyoto Protocol & Submission to the European Union" 15.4.2023.

4) Lähde: Kaukokulkeutumisopimukselle toimitettu inventaarioraportti — Finland’s Informative Inventory Report, IIR 2023, maaliskuu 2023

Elintarvikkeiden ja tuotantopanosten laatu¹⁾

	2020	2021	2022	2023— 2024 tavoite
Raportoidut elintarvikevälitteiset ruokamyrkytysepidemiat (kpl)				
— epidemioiden lukumäärä	45	36	60	alle 45
— niissä sairastuneiden määrä (kpl)	990	1 056	771	alle 1 000
Eläinten hyvinvointikorvauksia saaneiden tilojen osuus kotieläintiloista (%)	60	61	62	kasvaa
Eläinten hyvinvointivaatimukset täyttävien tilojen osuus otantavalvonnassa tarkastetuista tiloista (%)	73	75	71	yli 80
Vakavien eläintautien esiintyminen (kpl) ²⁾				
— ihmisen pitämät eläimet (kpl)	0	8	1	vähenee
— luonnonvaraiset eläimet (kpl)	0	66	24	vähenee
Mikrobilääkeresistenssin määrä sioilla ja broilereilla (%) ³⁾	20	20	21	vähenee
Vaatimukset täyttävien siemensektorin kohteiden osuus (%) ⁴⁾				
— säännöllisesti tarkastettavat kohteet (%)	96	98	98	yli 95
— kohdennetusti tarkastetut kohteet (%)	91	90	94	yli 85
Karanteenituhoojien esiintymien lukumäärä (kpl) ⁵⁾	217	289	233	vähenee

1) Lähde: Ruokavirasto

2) EU:n eläinterveys säännösten mukaiset A- ja B-luokan eläintaudit ja muut torjuttavat eläintaudit, sekä C-luokan eläintaukeista ne, joille Suomella on virallinen tautivapaus.

3) FINRES-Vet -ohjelmassa yhdelle tai useammalle tutkitulle antibiootille vastustuskykyisten E. coli -bakteerien %-osuus tutkituista indikaattori-E. coli -bakteereista sioilla ja broilereilla.

4) Säännöllisesti tarkastettavat kohteet ja kohdennetusti valittavat tarkastuskohteet.

5) Karanteenituhoojat ovat kasvitauteja ja tuholaisia, joiden leviäminen Suomeen pyritään estämään. Kaikki karanteenituhoojat on lueteltu kasvinterveyslainsäädännössä, Komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2019/2072 (liite II ja liite III).

Kestävä luonnonvaratalous turvaa huoltovarmuutta, korvaa uusiutumattomien raaka-aineiden ja energian käyttöä sekä edistää hyvinvointia luonnosta ja luonnolle:

— tavoitteet on esitetty 30.40 lukuperustelussa.

Monipuolinen yritystoiminta sekä menestyvä maaseutu ja saaristo, monipaikkaisuus ja yhteistyöverkostot vahvistavat yhteiskuntaa:

- maaseutualueiden yritysrakenne kehittyy ja monipuolistuu sekä yritysten kilpailukyky paranee
- yrityksille on tarjolla osaavaa työvoimaa, rahoitusta ja yhteistyöverkostoja
- toimintaa tukeva infrastruktuuri ja laadukkaat palvelut mahdollistavat hyvän elämän, asumisen ja elinkeinotoiminnan maaseudulla ja saaristossa sekä vahvistavat alueellista yhdenvertaisuutta
- yhteisöllähtöinen paikallinen kehittäminen sekä alueellisten ja paikallisten toimijoiden yhteistyö vahvistuvat
- alueita kehitetään kumppanuudessa maaseutu-, saaristo- ja kaupunkitoimijoiden kanssa
- päätöksenteon valmistelussa tunnistetaan maaseutuun ja saaristoon kohdistuvia vaikutuksia ja ne tehdään näkyviksi.

Maaseudun kehittämisen tunnusluvut¹⁾

	2017	2018	2019	2020	2021
Maaseutualueella sijaitsevien yritysten toimipaikkojen osuus kaikista toimipaikoista, % ²⁾	36,3	35,7	35,0	35,0	-
Työllisyysaste yhteensä, % ³⁾	66,8	68,4	68,3	65,8	-
— harvaan asuttu maaseutu	61,9	63,9	64,4	63,3	-
— ydinmaaseutu	66,1	67,6	67,4	66,4	-
— kaupunkien läheinen maaseutu	70,9	72,3	72,3	70,2	-
— kaupungit	66,7	68,3	68,2	65,3	-
Vakituisesti maaseutualueilla asuvien ja kesäasukkaiden osuus väestöstä, %	36,8	36,5	36,2	35,7	35,2
Maaseutualueilla asuvien osuus väestöstä, %	29,0	28,7	28,4	28,2	28,0
Maaseutualueilla yöpyneiden osuus kaikista yöpyneistä, %	32,3	32,5	31,9	40,5	39,2

¹⁾ Lähde: Tilastokeskus, maaseutuindikaattorit. Taulukon luvut koskevat Manner-Suomea.

²⁾ Vuoden 2021 tietoja ei ole vielä saatavilla.

³⁾ Koko väestön työllisyysaste lasketaan 15-64-vuotiaiden työllisten prosenttiosuutena samanikäisestä väestöstä. Vuoden 2021 tietoja ei ole vielä saatavilla.

Maaseutuohjelman toteutuma vuosina 2014—2022¹⁾

	2007—2013 toteutuma	2014—2022 ²⁾ toteutuma	2014—2025 ²⁾ tavoite
Maatalouden tuettujen investointien määrä, kpl	1 771	7 708	9 000
Aloitustukea saaneet uudet viljelijät, kpl	2 942	2 227	2 700
Tuetut yritykset, kpl	10 599	5 489	7 850
Luodut uudet työpaikat	7 948	6 599	7 000
Koulutuksiin osallistuneet, hlöä	39 456	36 066	44 700

¹⁾ Lähde: Ruokavirasto. Maaseutuohjelman 2014—2020 toteutus käynnistyi täysimääräisesti vuonna 2016. Rahoituskauden 2014—2020 toteutuma esitetään päättäneiden hankkeiden osalta.

²⁾ Hankkeiden toteutusaika päättyy vuonna 2025.

Talousarvion ulkopuoliset rahastot*Maatilatalouden kehittämisrahasto (Makera)*

Makeran avustusvaroja käytetään lain (657/1966) mukaisesti muun muassa maatilatalouden rakenteen parantamiseen, maaseutuelinkeinojen edistämiseen, maaseudun elinolosuhteiden ja toimeentulomahdollisuuksien parantamiseen sekä näiden toimenpiteiden kehittämisen edistämiseen ja edellä mainittuihin tarpeisiin liittyvien maa- ja vesialueiden ostamiseen ja vaihtamiseen. Lisäksi rahastoa voidaan käyttää myös muihin Makera-lain mukaisiin tarkoituksiin sen mukaan kuin siitä erikseen lailla säädetään.

MAKERAn tunnusluvut 2022—2024 (milj. euroa)

	2022 tilinpäätös	2023 arvio	2024 arvio
MAKERA			
Käytettävissä olevat varat yhteensä	146,4	136,6	125,6
— omat tulot ¹⁾	5,9	6,8	6,1

	2022 tilinpäätös	2023 arvio	2024 arvio
— edelliseltä vuodelta siirtyvä määrä	95,4	128,8	118,5
— muut tulot	1,4	1,0	0,9
— siirto talousarviosta	43,7	-	-
MENOT			
Rakennetukiavustukset	5,3	4,8	10,0
Muut menot	12,3	13,3	13,8
LAINAT			
Valtionlainat	15,8	15,8	14,5
Valtiontakaukset	107,5	109,0	109,0
— josta maksuvalmiuslainat	27,3	24,0	14,0

¹⁾ Muun muassa lainojen lyhennykset ja korot. Sisältää myös kauppahintasaamiset ja tilojen myynnit.

Maatalouden interventiorahasto (Mira)

Maataloustuotemarkkinoiden liiallisia häiriötilanteita vakiinnutetaan EU:n markkinajärjestelmään sisältyvien markkina- ja interventiotoimien avulla. Interventiotoiminta on lähinnä tuotteiden varastointia. Toimien rahoitusta varten on *maatalouden interventiorahasto*, jonka menot rahoitetaan pääosin EU:n maatalouden tukirahaston varoista. Maatalouden interventiorahaston valtion vastattavaksi jäävät menot katetaan rahastoon tehtävällä budjettisiirrolla momentilta 30.20.60.

40. Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 114 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa toteuttavien nuorten viljelijöiden tilanpidon aloittamisavustusten sekä maatalouden investointiavustusten Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksettavan EU:n rahoitusosuuden sekä valtion rahoitusosuuden maksamiseen

2) maaseuturahaston elpymisvälineestä maksettavien maatalouden investointiavustusten EU:n rahoitusosuuden maksamiseen

3) EU:n aikaisempien ohjelmakausien sekä Suomen CAP-suunnitelman 2023—2027 Manner-Suomen sitoumuksista aiheutuneiden velvoitteiden maksamiseen sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/2116) artiklojen 55 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) sekä 56 (maaseuturahastoa koskevat erityissäännökset noudattamatta jättämisen vuoksi suoritettavista takaisinperinnöistä) sekä aikaisempien ohjelmakausien vastaavien yhteisten tai rahastokohtaisten säädösten mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2024 saa tehdä Suomen CAP-suunnitelman 2023—2027 perusteella Manner-Suomessa myönnettävien avustusten myöntämispäätöksiä 117 000 000 eurolla.

Mikäli Suomen CAP-suunnitelmaan 2023—2027 kohdistuvaa vuoden 2023 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2024.

Selvitysosa: Nuoren viljelijän aloittamisavustukset sekä maatalouden investointiavustukset ovat osa Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa (CAP-suunnitelma). Avustuksilla parannetaan maatalouden tuotavuutta ja kilpailukykyä, pienennetään tilanpidon aloittamiseen liittyvää taloudellista riskiä sekä osaltaan turvataan maataloustuotannon jatkumista. Investointeja tuetaan momentilta myönnettävien osarahoitteisten avustusten lisäksi korkotuella (mom. 30.10.41) sekä maatilatalouden kehittämisrahastosta myönnettävillä kansallisilla valtiontakauksilla.

CAP-suunnitelmaa toteutettavien avustusten myöntämispäätösten kokonaismääräksi vuonna 2024 arvioidaan 117 000 000 euroa. Tästä määrästä aloittamisavustuksia arvioidaan olevan 10 000 000 euroa ja investointiavustuksia 107 000 000 euroa. EU:n rahoitusosuus CAP-suunnitelmassa on 43 %. Maaseuturahaston elpymisvälineen EU:n rahoitusosuus on 100 %.

Momentin päätösosa ei enää vuonna 2024 mahdollista Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014—2020 (ml. siirtymäkausi 2021—2022) mukaisten avustusten, eikä kokonaan kansallisesti rahoitettujen biokaasu-, lannankäsittely-, ravinnekierrätys- ja hiilensidontainvestointitukien ja niihin liittyneiden kulutusmenojen maksamista.

Vuoden 2024 määrärahojen arvioitu jakautuminen (euroa)

Yhteensä, josta	114 300 000
— EU-osuus	48 074 000
— valtion osuus	63 726 000
— maaseuturahaston elpymisväline (EU-osuus 100 %)	2 500 000

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

CAP-suunnitelman ja maaseuturahaston elpymisvälineen valtuuksien käytöstä aiheutuvat menot, valtion ja EU:n osuudet yhteensä (milj. euroa)

	2024	2025	2026	2027	Yhteensä 2024 lähtien
Ennen vuotta 2024 tehdyt sitoumukset ¹⁾	62,9	6,3	7,6	-	76,8
— aloittamis- investointiavustukset	60,3	6,3	7,6	-	74,2
— maaseudun elpymisväline (EU-osuus 100 %)	2,6	-	-	-	2,6
Vuoden 2024 sitoumukset	61,0	46,8	4,6	4,6	117,0
Menot yhteensä	123,9	53,1	12,2	4,6	193,8

¹⁾ Osa CAP-suunnitelman menoista katetaan vuodelta 2023 siirtyvällä erällä. Maaseutuohjelman 2014-2020 (sis. siirtymäkausi 2021-2022) valtuuden käytöstä aiheutuvat menot katetaan ainoastaan vuosilta 2022 ja 2023 siirtyvistä määrärahoista.

Rahoituskauden 2023—2027 rahoituskehys ja määrärahan arvioitu käyttö (milj. euroa)

Toimenpide	2023—2027 rahoituskehys			Määräraha	
	EU	valtio	Julkinen yhteensä	Budjetoitu 2023	2023 esitys
Aloittamis- ja investointiavustukset	227,040	300,960	528,000	57,800	111,800

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

CAP-suunnitelmaan perustuva muutos	54 000
Investointituki mm. biokaasumädätteiden kehittyneille käsittelytekniikoille	-7 500
Maaseutuohjelman 2014-202 ja siirtymäkauden 2021-2022 rahoituksen päättyminen	-60 900
Maaseuturahaston elpymisväline (NGEU)	-10 800
Yhteensä	-25 200

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2024 talousarvio	114 300 000
2023 talousarvio	139 500 000
2022 tilinpäätös	94 245 000

41. Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 40 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007), maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999), kolttalain (253/1995), porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain (986/2011), porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain (45/2000) ja maaseutuelinkeinolain (1295/1990) mukaisista korkotukilainoista luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen.

Valtuus

Vuonna 2024 korkotukea saa hyväksyä enintään 250 000 000 euron lainapääomalle.

Selvitysosa: Maatalouden rakennetukilain nojalla myönnettävissä korkotukilainoissa vuosittainen korkotuki on vuodesta 2013 alkaen myönnettyissä lainoissa enintään kolme prosenttia jäljellä olevasta lainamäärästä ja aiemmin myönnettyissä vastaavasti enintään neljä prosenttia. Aikaisemman rahoituslainsäädännön nojalla vuosina 1996—2012 myönnettyissä lainoissa korkotuen enimmäismäärä on enintään neljä tai viisi prosenttia jäljellä olevasta lainamäärästä lainan myöntämisaikakohdasta riippuen. Korkotukilainojen takaisin maksamatta oleva pääoma oli vuoden 2022 lopussa yhteensä noin 1,39 mrd. euroa. Määrärahan mitoituksessa on oletettu vuonna 2024 keskimääräiseksi korkotueksi 3,0 % korkotukilainojen pääomasta.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (milj. euroa)

	2024	2025	2026	2027	2028—	Yhteensä vuodesta 2024 lähtien
Ennen vuotta 2024 myönnettyt korkotukilainat	38,5	32,7	28,2	23,7	73,7	196,8
Vuonna 2024 myönnettävät korkotukilainat	1,5	6,0	6,0	6,0	24,0	43,5
Menot yhteensä	40,0	38,7	34,2	29,7	97,7	240,3

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Korkotuen kokonaismäärän kasvu	25 000
Yhteensä	25 000

2024 talousarvio	40 000 000
2023 talousarvio	15 000 000
2022 tilinpäätös	14 550 765

42. Luopumistuet ja -eläkkeet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 15 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) luopumiseläkelain (16/1974) mukaisten korvausten maksamiseen

2) maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) ja maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006) mukaisten luopumistukien ja hoitokustannusten maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Luopumistuella edistettiin yksikkökoon suurentamista ja sukupolvenvaihdoksia maa- ja porotaloudessa. Tavoitteena oli myös alentaa maatalousyrittäjien keski-ikää. Uusia luopumistukipäätöksiä voitiin tehdä vuoden 2018 loppuun asti, minkä jälkeen maatalouden varhaiseläkkeiden myöntäminen ei ole enää ollut mahdollista Euroopan unionissa.

Vuonna 2023 maksetaan kokonaan kansallisesti rahoitettavista kolmesta maatalousyrittäjien luopumistukijärjestelmästä (ajanjaksot 2007—2010, 2011—2014 ja 2015—2018) sekä aiempien vuosien luopumiseläkejärjestelmästä aiheutuvia menoja sekä niihin liittyviä sopimusten hoitokuluja.

Luopumistukien ja -eläkkeiden toteutuminen vuonna 2024

Tukimuoto	Järjestelmän piiriin tullut sen voimassaoloaikana		Eläkkeitä maksussa v. 2024 lopussa, arvio kpl	Keskimääräinen kor- vaus v. 2024, arvio euroa/kk
	Tiloja	Luopujia		
Luopumiseläke			3 661	283
Luopumistuki 2007—2010	2 467	4 298	0	245
Luopumistuki 2011—2014	2 067	3 277	216	489
Luopumistuki 2015—2018	626	849	239	479
Yhteensä	5 160	8 424	4 116	

Vuosina 2023 ja 2024 määrärahan tarpeen arvioidaan jakautuvan seuraavasti (milj. euroa)

	2023 arvio	2024 arvio
Luopumiseläkkeet	14,80	13,38
Maatalousyrittäjien luopumistuki, vuosina 2007—2010	0,05	0,02
Maatalousyrittäjien luopumistuki, vuosina 2011—2014	3,35	1,84
Maatalousyrittäjien luopumistuki, vuosina 2015—2018	4,01	2,37
Hoitokulu ¹⁾	0,69	0,48
Yhteensä²⁾	22,90	18,09

¹⁾ Hoitokulun perusteet ovat voimassa vuosille 2023-2024.

²⁾ Lisäksi momentilla on käytettävissä edelliseltä vuodelta siirtyvää määrärahaa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	-6 700
Yhteensä	-6 700
2024 talousarvio	15 100 000
2023 talousarvio	21 800 000
2022 tilinpäätös	28 500 000

43. Eläinten hyvinvointikorvaukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 74 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa toteuttavien eläinten hyvinvointikorvausten Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksettavan EU:n rahoitusosuuden sekä valtion rahoitusosuuden maksamiseen

2) EU:n aikaisempien ohjelmakausien sekä Suomen CAP-suunnitelman 2023—2027 Manner-Suomen sitoumuksista aiheutuneiden velvoitteiden maksamiseen sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/2116) artiklojen 55 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) sekä 56 (maaseuturahastoa koskevat erityissäännökset noudattamatta jättämisen vuoksi suoritettavista takaisinperinnöistä) sekä aikaisempien ohjelmakausien vastaavien yhteisten tai rahastokohtaisten säädösten mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Eläinten hyvinvointikorvaukset ovat osa Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa (CAP-suunnitelma). Eläinten hyvinvointikorvausten tavoitteena on eläinten hyvinvoinnin kohentuminen. Tavoitteena on tuotantoeläinten lajinnukaisemman hoidon edistäminen ja viljelijöiden tietoisuuden lisääminen eläinten hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Eläinten hyvinvointisitoumus voidaan tehdä nautoista, sioista, lampaista, vuohista sekä siipikarjasta. Eläinten hyvinvointisitoumuksissa viljelijä sitoutuu noudattamaan toimenpiteen ehtoja valitsemiensa eläinlajien osalta. Sitoumus on yksivuotinen, mutta se voidaan uusida vuosittain. Tavoitteena on, että CAP-suunnitelman eläinten hyvinvointikorvauksiin sitoutuu kotieläintuotannon harjoittajia siten, että 75 % tukikelpoisista eläinyksiköistä on eläinten hyvinvointikorvaustoimenpiteiden kohteena.

Vuonna 2024 määrärahaa arvioidaan tarvittavan yhteensä 74 000 000 euroa, josta EU:n rahoitusosuutta on 31 820 000 euroa ja kansallista osuutta 42 180 000 euroa. EU:n rahoitusosuus CAP-suunnitelmassa on 43 %.

Momentin päätösosan ei enää vuonna 2024 mahdollista Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014—2020 (ml. siirtymäkausi 2021—2022) mukaisten eläinten hyvinvointikorvausten maksamista.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Rahoituskauden 2023—2027 rahoituskehys ja määrärahan arvioitu käyttö (milj. euroa)

Toimenpide	2023—2027 rahoituskehys		Määräraha		
	EU	valtio	Julkinen yhteensä	Budjetoitu 2023	2024 esitys
Eläinten hyvinvointikorvaukset	159,100	210,900	370,000	74,000	74,000

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2024 talousarvio	74 000 000
2023 talousarvio	74 000 000
2022 tilinpäätös	85 400 000

(44.) *Maatalouden ja maaseudun yritystoiminnan toimintaedellytysten turvaaminen* (siirtomääräraha 3 v)

2023 I lisätalousarvio	96 000 000
2022 tilinpäätös	14 730 000

50. *Valtionavustus maatalouden neuvontapalveluihin ja eräisiin muihin kehittämistoimiin* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 356 000 euroa.

Maatalouden neuvontapalveluiden ja eräiden muiden kehittämistoimien valtionavustuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (xxx/2023) mukaisesti neuvontaan myönnettävien valtionavustusten maksamiseen valtakunnallista, koko maan kattavaa neuvontaa harjoittaville yhteisöille.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Valtionavustuksella turvataan alueellisesti ja sisällöllisesti kattava, kohtuuhintainen ja ammattitaitoinen neuvonta, joka omalta osaltaan luo edellytyksiä maataloustuotannon harjoittamiselle koko Suomessa. Valtionavustusta saavien neuvontajärjestöjen vaikuttavuutta mitataan mm. asiakkaiden määrällä. Noin puolet maatalous- ja puutarhayrityksistä ovat neuvontajärjestöjen asiakkaita tai jäseniä.

Valtionavustuksen käytölle on asetettu alustavat tavoitteet maaseudun elinkeinojen edistämiseksi:

1. Luodaan neuvonnan ja osaamisen kehittämisen keinoin edellytyksiä kokonaiskestävän ruokajärjestelmän huoltovarmuuden ja kilpailukyvyn paranemiselle.
2. Edistetään neuvonnalla ja neuvonnan palveluja kehittämällä kestävää luonnonvarataloutta mm. korvaamalla uusiutumattomien raaka-aineiden ja energian käyttöä.

Valtionavustuksen myöntöperusteena oleva valtioneuvoston asetus on päivitetty uuden maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden ryhmäpoikkeusasetuksen (EU 2022/2472) perusteella. Avustusta voidaan myöntää neuvontapalveluihin, kotieläinjalostusta koskevaan toimintaan, tietämyksenvaihtoa ja tiedotusta koskevaan toimintaan ja maatalouden kehittämistoimintaan.

Momentin nimi on muuttunut.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Maitoyrittäjät ry, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-50
ProAgria, tutkimustilaverkoston toimintaan, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-100
Puutarhaliitto ry, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-50
Suomen Hevostietokeskus ry, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-60
Valtionavustusten tason alentaminen (HO 2023)	-1 000
Yhteensä	-1 260

2024 talousarvio	4 356 000
2023 talousarvio	5 616 000
2022 tilinpäätös	5 566 000

51. Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 669 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää seuraaviin poronhoitolain (848/1990) mukaisiin Paliskuntain yhdistykselle myönnettäviin avustuksiin:

1) valtakunnan rajoilla sijaitsevien poroesteaitojen rakentamiseen ja kunnossapitoon sekä aitaltyön kannalta välttämättömien työmaa-asuntojen uusimiseen ja ylläpitoon myönnettävien valtionavustusten maksamiseen

2) porotalouden edistämiseen tähtäävän neuvonta- ja kehittämistyön tukemiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Valtakunnan rajoilla olevien poroesteaitojen valtion vastuulla olevat velvoitteet perustuvat valtiovälillä solmittuihin poroaitasopimuksiin ja koskevat Suomen ja Norjan sekä Suomen ja Venäjän rajoilla olevien poroaitojen rakennus- ja kunnossapitotoimenpiteitä.

Päätösosan kohdan yksi muotoilua on täsmennetty siten, että valtionavustusta myönnetään myös aitaltyön kannalta välttämättömien työmaa-asuntojen uusimiseen ja ylläpitoon.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Poroaitasopimusten mukaisten valtakunnan rajoilla sijaitsevien poroaitojen rakentaminen ja kunnossapito	1 713 000
Neuvontatyön tukeminen ja porotalouden koetoiminta	956 000
Yhteensä	2 669 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Paliskuntain yhdistys, poroesteaitojen kunnossapito, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-300
Porotalouden kehittämistyö (Kutunharjun koeporotarha)	100
Valtakunnan rajoilla sijaitsevien poroaitojen kunnossapito	280
Valtakunnan rajoilla sijaitsevien poroaitojen rakentaminen	446
Yhteensä	526

2024 talousarvio	2 669 000
2023 talousarvio	2 143 000
2022 tilinpäätös	1 843 000

54. Hevostalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 39 192 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämisestä annetun lain (331/2023) mukaisten valtionavustusten maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Parlamentaarisen ryhmän yhteisymmärrysmuistion (8.2.2022) ja arpajaislain (1047/2001) muutoksen myötä aiemmin pääosin Veikkaus Oy:n tuotoilla rahoitetuille toiminnoille otetaan käyttöön uusi, yleiskatteelliseen talousarviorahoitukseen perustuva rahoitusmalli vuoden 2024 alusta lukien. Valtionavustukset maksetaan hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämisestä annetun lain (331/2023) nojalla.

Momentin nimike on muutettu.

2024 talousarvio	39 192 000
2023 talousarvio	39 192 000
2022 tilinpäätös	39 892 000

55. Valtionavustus 4H-toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 305 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää 4H-toiminnan tukemiseen.

Selvitysosa: 4H-toiminta edistää maaseudun elinvoimaisuutta ja vetovoimaisuutta tarjoamalla monipuolista harrastus- ja palvelutoimintaa, työllistämällä nuoria sekä tarjoamalla heille mahdollisuuksia yrittäjyyden kokeilemiseen mm. omia yrityksiä perustamalla. Lisäksi 4H-toiminnalla edistetään maaseutu- ja kaupunkialueiden vuorovaikutusta.

4H-toiminnan painopisteitä ovat yritteliäisyyden ja yrittäjyyden edistäminen (mm. ”Kolme askelta työelämään” -toimintamalli), ruokakasvatus sekä metsä- ja luontokasvatus. 4H-toiminnan mahdollistama nuorten palkka- ja yrittäjätulo oli vuonna 2022 yhteensä 7,5 milj. euroa.

4H-järjestöissä on yhteensä 213 valtionavustusta saavaa yhdistystä, joiden toiminta kattaa suuren osan Suomen kunnista. Jäseniä yhdistyksissä on lähes 50 000.

Määrärahan käyttöön liittyvät vuoden 2024 tavoitteet sovitaan tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön ja 4H-järjestöjen välisessä tulossopimuksessa.

Momentin nimike on muuttunut.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

4H toiminnan edistäminen	-500
4H toiminta, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-350
Yhteensä	-850

2024 talousarvio	3 305 000
2023 talousarvio	4 155 000
2022 tilinpäätös	4 105 000

63. Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) maa- ja elintarviketalouden sekä maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoituksesta annetun lain (1413/2011) mukaisessa laajuudessa valtakunnallisten maaseudun sekä saariston tutkimus- ja kehittämishankkeiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen mukaan lukien hankkeisiin sisältyvät kulutusmenot
- 2) maa- ja elintarviketalouden sekä maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoituksesta annetun lain (1413/2011) mukaisen maaseutupolitiikan neuvoston toimintaan
- 3) enintään kuutta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen
- 4) kylätoiminnan valtakunnalliseen kehittämiseen
- 5) saariston kehityksen edistämisestä annetun lain (494/1981) 14 §:ssä mainitun saaristoasiain neuvottelukunnan toimintaan
- 6) valtioneuvoston asetukseen (357/2019) perustuvien valtionavustusten maksamiseen maaseutualuiden päivittäistavarakauppaluville.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Valtakunnalliset tutkimus- ja kehittämishankkeet	750 000
Kylätoiminnan valtionavustus	1 100 000
Maaseutupolitiikan neuvosto	75 000
Saaristoasiain neuvottelukunta	75 000
Päivittäistavarakauppaluville tukeminen (Kyläkaupatuki)	1 000 000
Yhteensä	3 000 000

Päätösosan kohtaa kuusi on täsmennetty viittauksella asetukseen (357/2019).

Määrärahasta käytetään arviolta 750 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 2 550 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 450 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kylätoiminnan valtionavustus, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-300
Päivittäistavarakauppapalveluiden tukeminen (Kyläkauppatuki)	-1 000
Yhteensä	-1 300

2024 talousarvio	3 000 000
2023 talousarvio	4 300 000
2022 tilinpäätös	2 300 000

64. EU:n ja valtion rahoitusosuus alueelliseen ja paikalliseen maaseudun kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 188 349 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa toteuttavien hankkeiden ja niiden toteutukseen liittyvän teknisen avun Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksettavan EU:n rahoitusosuuden sekä valtion rahoitusosuuden sekä perustelluissa tapauksissa ennakon maksamiseen

2) EU:n aikaisempien ohjelmakausien sekä Suomen CAP-suunnitelman 2023—2027 Manner-Suomen sitoumuksista aiheutuneiden velvoitteiden maksamiseen sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/2116) artiklojen 55 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) sekä 56 (maaseuturahastoa koskevat erityissäännökset noudattamatta jättämisen vuoksi suoritettavista takaisinperinnöistä) sekä aikaisempien ohjelmakausien vastaavien yhteisten tai rahastokohtaisten säädösten mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen

3) kohtiin 1) – 2) liittyvien kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2024 saa tehdä Suomen CAP-suunnitelman 2023—2027 perusteella Manner-Suomessa myönnettävien hankkeiden myöntämispäätöksiä 157 180 000 eurolla

Mikäli Suomen CAP-suunnitelmaan 2023—2027 kohdistuvaa vuoden 2023 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2024.

Selvitysosa: Momentin varoin rahoitettavat maaseudun yritystoiminnan, palvelujen, kylien ja yhteistyön kehittämiseen, koulutukseen ja tiedonvälitykseen sekä Leader-toiminnalla toteutettavaan paikalliseen kehittämiseen liittyvät Manner-Suomen toimenpiteet sisältyvät Suomen CAP-suunnitelmaan 2023—2027 (CAP-suunnitelma). Rahoitus toteutetaan yritystukina sekä paikallisina, alueellisina, alueiden välisinä, valtakunnallisina ja kansainvälisinä hankkeina. CAP-suunnitelman toimeenpanoon tarkoitetun teknisen avun määräraha on tällä momentilla.

Momentin päätösosa ei enää vuonna 2024 mahdollista Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014—2020 (ml. siirtymäkausi 2021—2022) tai maaseuturahaston elpymisvälineen mukaisten hankkeiden, eikä Suomen CAP-suunnitelmaan sisältyneiden kokonaan kansallisesti rahoitettujen maaseutuyritysten energiainvestointitukien maksamista.

Vuodesta 2024 lähtien momentin päätösosaan ei enää sisälly momentilta maksettavien henkilötyövuosien määrää. Teknisen avun menoja ei makseta momentilta 30.10.64 suoraan, vaan toimijat hakevat menot jälkikäteen maksuun maksatushakemuksilla. CAP-suunnitelman sekä ohjelmakauden 2014—2020 ja siirtymäkauden 2021—2022 Man-

ner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman toteuttamiseen on arvioitu tarvittavan vuosittain yhteensä enintään 250 henkilötyövuotta.

CAP-suunnitelmaa toteuttavien hankkeiden myöntämispäätösten kokonaismääräksi arvioidaan 157 180 000 eurolla, josta osoitetaan 43 418 240 euroa paikalliseen kehittämiseen liittyviä toimia varten sekä 113 761 760 euroa alueelliseen kehittämiseen liittyviä toimia varten.

EU:n rahoitusosuus CAP-suunnitelmassa on 43 %.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Vuoden 2024 määrärahojen arvioitu jakautuminen (euroa)

Yhteensä, josta	188 349 000
— EU-osuus	86 124 100
— valtion osuus	102 225 000

CAP-suunnitelman valtuuden käytöstä aiheutuvat menot, valtion ja EU:n osuudet yhteensä (milj. euroa)

	2024	2025	2026	2027	2028	Yhteensä vuodesta 2024 lähtien
Ennen vuotta 2024 tehdyt CAP-suunnitelman sitoumukset ¹⁾	91,536	62,104	-	-	-	153,640
Vuoden 2024 CAP-suunnitelman sitoumukset	96,813	40,367	20,000	-	-	157,180
Yhteensä	188,349	102,471	20,000	-	-	310,820

¹⁾ Osa CAP-suunnitelman menoista (ml. tekninen apu) katetaan vuodelta 2023 siirtyvällä erällä. Maaseutuohjelman 2014-2020 (sis. siirtymäkausi 2021-2022 ja maaseudun elpymisväline) valtuuden käytöstä aiheutuvat menot katetaan ainoastaan vuosilta 2022 ja 2023 siirtyvistä määrärahoista.

Rahoituskauden 2023—2027 rahoituskehys ja määrärahan arvioitu käyttö (milj. euroa)

Toimenpide	2023—2027 rahoituskehys			Määräraha	
	EU	Valtio ¹⁾	Julkinen yhteensä	Budjetoitu 2023	2024 esitys
CAP-suunnitelma yhteensä	373,234	452,752	877,986 ²⁾	60,616	188,349
— josta tekninen apu	43,920	58,220	102,140	12,000	17,600
Maaseutuyritysten energiainvestoinnit (kokonaan kansallinen)	-	10,000	10,000	10,000	-

¹⁾ Sisältää maaseutuyritysten energiainvestoinnit (kokonaan kansallinen) 10 miljoonaa euroa.

²⁾ Sisältää kuntarahan osuuden 52 milj. euroa.

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 168 149 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 20 200 000 euroa.

Takaisinperinnästä aiheutuvat erät merkitään momentille 12.30.99.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

CAP-suunnitelmaan perustuva muutos	127 733
Maaseutuohjelman 2014-202 ja siirtymäkauden 2021-2022 rahoituksen päätyminen	-59 800
Maaseuturahaston elpymisväline (NGEU)	-8 600
Maaseutuyritysten energiainvestoinnit (biokaasuinvestoinnit)	-10 000
Yhteensä	49 333

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2024 talousarvio	188 349 000
2023 talousarvio	139 016 000
2022 tilinpäätös	212 616 000

20. Maa- ja elintarviketalous

Selvitysosa: Luvun 30.20 selvitysosa on sisällytetty luvun 30.10 selvitysosaan.

01. Ruokaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 81 750 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) enintään 500 000 euroa elintarvikemarkkinavaltuutetun toimiston toimintamenoihin
- 2) enintään 800 000 euroa maksullisten eläintautitutkimusten hintojen alentamiseen tutkimuksissa, joilla pyritään havaitsemaan ja seuraamaan vastustettavia ja uhkaavia eläintauteja
- 3) sisämarkkinaohjelman perustamiseksi annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2021/690 tuella maksettaviin kasvi-, eläin-, elintarvike- ja rehualaan liittyviin menoihin
- 4) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitussuutta koskevien menojen maksamiseen
- 5) Ruokaviraston yhteydessä toimivien lautakuntien ja muiden vastaavien toimielimien menojen maksamiseen
- 6) viraston toimintaan liittyvien kansainvälisten jäsenmaksujen maksamiseen.

Määrärahasta on varattu 30 000 euroa hukkakauralain (185/2002) mukaisesti hukkakauran torjuntasuunnitelmien laatimisesta maksettaviin korvauksiin.

Määrärahasta on varattu 50 000 euroa maatalouden tukien toimeenpanosta annetussa laissa (1334/2022) tarkoitettujen korvausten maksamiseen Ahvenanmaan maakunnan kunnille.

Nettobudjetoinnissa otetaan huomioon Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2021/690 perusteella kasvintuhoojien kartoitukseen vuosittain myöntämä rahoitus.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2021/690 tuella maksettavat sisämarkkinaohjelman mukaiset kasvi-, eläin-, elintarvike- ja rehualaan liittyvät menot on huomioitu tuloina momentilla 12.30.04.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Ruokaviraston *tehtävinä* ovat elintarvikkeiden sekä maa- ja metsätalouden tuotantopanosten turvallisuuden ja laadun, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kasvinterveyden edistäminen, valvonta ja tutkimus. Virasto edistää viranomaistoimin elintarvikkeiden ja maatalouden tuotantopanosten vientiä. Virasto vastaa Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan mukaisten toimenpiteiden, unionin rahoittamien maaseudun kehittämistoimien ja näitä täydentävien kansallisten toimenpiteiden toimeenpanotehtävistä (maksajavirastotehtävät). Ruokavirasto vastaa tehtäväalueensa tietojärjestelmien kehittämisestä ja ylläpidosta sekä alue- ja paikallistason viranomaisten ohjauksesta. Ruokaviraston tehtävänä on hoitaa myös muut laissa säädetyt ja maa- ja metsätalousministeriön määräämät viraston toimialaan kuuluvat tehtävät.

Ruokavirasto tukee pääluokkaperusteluissa sekä lukujen 30.10 ja 30.20 yhteisessä selvitysosassa esitettyjen maa- ja metsätalousministeriön *toimialan yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden* saavuttamista.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa Ruokavirastolle vuodelle 2024 luvun 30.01 selvitysosassa todetut toiminnallisen tuloksellisuuden ja voimavarojen hallinnan tavoitteet.

Viraston tunnusluvut

	2022 toteutuma	2023 arvio	2024 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Taloudellisuusindeksi (2019=100)	91,0	101,5	102,0
Tuottavuusindeksi (2019=100)	94,6	101,5	102,0

Ruokaviraston päätoimintojen kustannukset, tuotot ja henkilötöyvuodet¹⁾

	2022 toteutuma			2023 arvio			2024 arvio		
	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv
Maatalous	20 248	689	149	18 740	568	130	23 740	688	129
Maaseudun kehittäminen	9 838	2 660	77	8 206	1 638	67	11 409	5 193	66
Metsätalous	546	8	6	539	9	5	521	9	5
Elinkeinokala-, riista- ja porotalous	820	32	9	893	250	8	782	250	8
Elintarviketurvallisuus, josta	38 069	14 970	376	40 421	15 292	338	36 324	15 292	334
— valvonta	27 752	14 490	256	29 346	14 903	224	26 480	14 903	222
— laboratoriopalvelut ja riskinarviointi	10 317	480	120	11 075	389	114	9 844	389	112
Eläinten terveys ja hyvinvointi, josta	26 085	4 415	243	22 891	3 845	203	25 890	3 845	200
— valvonta	13 425	3 483	101	9 871	2 714	77	13 890	2 714	76
— laboratoriopalvelut ja riskinarviointi	12 660	932	142	13 020	1 131	126	12 000	1 131	124
Kasvintuotanto ja kasvinterveys, josta	11 318	3 982	122	12 858	4 598	123	10 800	3 798	121
— valvonta	7 624	2 872	77	8 497	3 384	75	7 275	2 584	74
— laboratoriopalvelut ja riskinarviointi	3 694	1 110	45	4 361	1 214	48	3 525	1 214	47
Tutkimustoiminta	874	445	9	1 524	626	14	1 084	626	14
FEAD vähävaraisten apu	222	155	3	120	120	1	0	0	0

	2022 toteutuma			2023 arvio			2024 arvio		
	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv
Ulkoiset IT-palvelut	2 794	2 573	35	3 617	2 352	45	2 666	2 352	44
Elintarvikemarkkinavaltuutetun toimisto	619	4	7	698	4	6	591	4	6
Yhteensä	111 433	29 933	1 036	110 507	29 302	940	113 807	32 057	927

¹⁾ Kustannukset ja tuotot eivät sisällä ulkoisen IT-asiantuntijapalveluiden osalta läpilaskutusta.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2022 toteutuma	2023 varsinainen talousarvio	2024 esitys
Bruttomenot	120 666	108 260	113 807
Bruttotulot	29 712	29 302	32 057
Nettomenot	90 954	78 958	81 750
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	19 942		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	13 995 ¹⁾		

¹⁾ Vuodelle 2023 siirtyneestä erästä on sidottu yhteensä 9,6 milj. euroa muun muassa tuottavuushankkeisiin ja elintarvikemarkkinavaltuutetun toimiston toimintaan.

Bruttomenot ovat yhteensä 113 807 000 euroa. Bruttotulot ovat yhteensä 32 057 000 euroa, tästä yhteisrahoitteisen toiminnan tuloja on 950 000 euroa, maksullisen toiminnan tuloja 23 596 000 euroa ja muita tuloja 7 511 000 euroa.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2022 toteutuma	2023 varsinainen talousarvio	2024 esitys
<i>Julkisoikeudelliset suoritteet</i>			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	20 034	20 666	19 866
— muut tuotot	80	-	-
Tuotot yhteensä	20 114	20 666	19 866
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	16 844	15 475	15 075
— osuus yhteiskustannuksista	7 713	5 191	4 791
Kustannukset yhteensä	24 557	20 666	19 866
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-4 443	-	-
Kustannusvastaavuus, %	82	100	100

	2022 toteutuma	2023 varsinainen talousarvio	2024 esitys
<i>Muut suoritteet</i>			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	3 163	3 730	3 730
— muut tuotot	24	-	-
Tuotot yhteensä	3 187	3 730	3 730
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	3 741	3 198	3 198
— osuus yhteiskustannuksista	1 723	1 532	1 532
Kustannukset yhteensä	5 464	4 730	4 730
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-2 277	-1 000	-1 000
Kustannusvastaavuus, %	58	79	79
Hintatuki	969	800	800
Kustannusvastaavuus hintatuen jälkeen, %	92	96	96

Elintarvikemarkkinalaissa (1121/2018) on säädetty elintarvikemarkkinoiden toimivuuden parantamiseksi ja hyvien liiketapojen vastaisten käytäntöjen estämiseksi Ruokaviraston yhteydessä toimivasta elintarvikemarkkinavaltuutetun toimistosta. Valtuutettu on toiminnassaan itsenäinen ja riippumaton.

Ruokavirasto toimii Euroopan sosiaalirahasto plussan (ESR+) vähävaraisimmille suunnatun aineellisen avun välittävänä toimielimenä, työ- ja elinkeinoministeriön toimiessa hallintoviranomaisena. Toimeenpanoon tarvittaviin palkkauksiin (arvio 4 htv) liittyvä määräraahatarve katetaan osin työ- ja elinkeinoministeriön myöntämällä 115 000 euron teknisellä tuella ja osin toimintamenoista (arvio 170 000 euroa). Varsinaiseen aineelliseen apuun ja siihen liittyviin tuensaajien hallintokustannuksiin käytetään Euroopan sosiaalirahaston ohjelmärahoitusta, jonka suuruudeksi arvioidaan 5 331 000 euroa. Tätä ei ole huomioitu Ruokaviraston bruttotuloissa eikä -menoissa.

Vastustettavien sekä uusien uhkaavien eläintautien havaitsemiseksi ja kotoperäisten eläintautien esiintyvyyden seuraamiseksi tarvitaan näytteitä sairaista eläimistä. Eläintautitutkimuksissa seurannan kannalta riittävän näytemäärän saaminen edellyttää eläinten omistajien tai eläinlääkärien oma-aloitteellisesti lähettämiä näytteitä. Tutkimuskustannusten periminen täysimääräisinä näytteen lähettäjältä vähentäisi näytteiden määrää merkittävästi, minkä vuoksi hintatuen käyttö on perusteltua. Hintatuen määrä on enintään 800 000 euroa.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2021/690 sisämarkkinaohjelman tuella maksettavat kasvi-, eläin-, elintarvike- ja rehualaan liittyvät menot on huomioitu tuloina momentilla 12.30.04.

Momentilla on otettu huomioon Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2021/690 perusteella kasvintuhoojien kartoitukseen vuosittain myönnettävän rahoituksen nettobudjetointi.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon sekä menoissa että tuloissa Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014—2020 (n+2) siirtymäkauden teknisen avun määränä 1 050 000 euroa. Määrärahan mitoituksessa on huomioitu myös menoina ja tuloina Ruokaviraston CAP-suunnitelman 2023—2027 tekninen apu, joka vuonna 2024 on 7 700 000 euroa sisältäen Maaseutuverkostoyksikön osuuden, joka on 1 200 000 euroa. Ruokaviraston CAP-suunnitelman 2023—2027 teknistä apua saa käyttää henkilöstökulujen lisäksi ostopalveluihin (tietojärjestelmä-, koulutus- ja viestintäkulut).

Määrärahasta on varattu 50 000 euroa Ahvenanmaan maakunnan kunnille suoritettaviin korvauksiin maatalouden tukien toimeenpanosta annetussa laissa (1334/2022) tarkoitettujen tehtävien hoitamisesta. Korvaus määräytyy tukihakemusten lukumäärän perusteella ja sen suuruudesta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Lisäksi määrärahasta on varattu 30 000 euroa hukkakauralain (185/2002) mukaisesti hukkakauran torjuntasuunnitelmien laatimisesta maksettaviin korvauksiin. Kansainvälisiä jäsenmaksuja arvioidaan maksettavan momentilta noin 7 000 euroa.

Määrärahassa on otettu huomioon lisäyksenä 6 230 000 euroa CAP-suunnitelman toimeenpanoon ja 1 000 000 euroa eläintautivalmiuden kehittämiseen.

Määrärahasta käytetään arviolta 1 084 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi noin 81 670 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi noin 80 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

CAP27 -hanke (v. 2023 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-6 700
Eläintautivalmiuden kehittäminen	1 000
Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin toimijoiden luvan-, hyväksynnän- ja ilmoituksenvaraiset toiminnot ja rekisteröinnit (ILMO) (v. 2023 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-456
Eläintukien kokonaisuuden lisäresurssit (CAP)	330
Julkisen hallinnon automaattinen päätöksenteko	1 200
Maksajaviraston tietojärjestelmien toiminnan turvaaminen (CAP)	4 000
Monitoroinnin ja hakemusten laadunvalvonta (CAP)	150
Monitorointi (CAP)	1 000
Peltolohkokeskisteri (CAP)	750
Puutarhakasvien hintaseuranta (siirto momentille 30.01.05)	-50
Ruokaviraston maksu-, raportointi- ja saatavien seurantajärjestelmän uudistaminen (SAMPO) (v. 2023 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-1 000
SALLI - Sähköisen asioinnin kehittäminen elintarvikeketjussa (siirto momentilta 28.70.20)	1 009
SAMPO - maksu-, raportointi ja saatavien seurantajärjestelmä (siirto momentilta 28.70.20)	1 000
Sähköisen asioinnin kehittäminen elintarvikeketjussa (SALLI) (v. 2023 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-1 418
T&K -toiminnan rahoituslisäys	250
Teknologiaympäristöjen uudistaminen -hanke (siirto momentilta 28.70.20)	243
Teknologiaympäristöjen uudistaminen -hanke (v. 2023 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-1 403
Palkkausten tarkistukset	2 887
Yhteensä	2 792
2024 talousarvio	81 750 000
2023 I lisätalousarvio	2 025 000
2023 talousarvio	78 958 000
2022 tilinpäätös	85 007 000

20. Eläinlääkintähuolto ja kasvintuhoajien torjunta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 868 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) eläinlääkintähuoltolain (765/2009) nojalla maksettavista korvauksista aiheutuviin menoihin

2) eläintautilain (76/2021) nojalla eläintautien vastustamisesta, eläinten hyvinvoinnista annetun lain (693/2023) nojalla eläinten hyvinvoinnin edistämisestä ja eläinsuojelusta, sekä näihin liittyvistä korvauksista, koulutuksista ja selvityksistä aiheutuvien ja muiden eläinlääkintähuollon toteuttamisen kannalta välttämättömien menojen maksamiseen

3) kasvinterveydestä annetun lain (1110/2019) mukaisten korvausten maksamiseen

4) kasvintuhoojien torjumisen kannalta välttämättömien menojen maksamiseen

5) edellä mainittuihin menoihin liittyviin, edellisiin vuosiin kohdistuviin menoihin ja korvauksiin sekä siirtomenoihin.

Määräraha budjetoidaan Eläinlääkintähuoltolain nojalla kunnille maksettavien korvausten osalta suoriteperustetta vastaavalla perusteella. Muiden siirtomenojen osalta määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Eläinlääkintähuoltolain 23 §:n nojalla maksetaan korvauksia eläinlääkärien eläintautilain (76/2021), eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain (517/2015), eläinten hyvinvoinnista annetun lain (693/2023), eläinten kuljetuksesta annetun lain (1429/2006), eläinten lääkitsemisestä annetun lain (387/2014), eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetun lain ((1069/2021) sekä maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain (192/2013) perusteella suorittamista tehtävistä.

Toimijoiden maksut eläintautilain, eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain, eläinten hyvinvoinnista annetun lain (693/2023) ja eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetun lain (1069/2021) nojalla tehdyistä maksullisista kunnaneläinlääkärien suoritteista tuloutuvat momentille 12.30.99.

Kasvintuhoojien hävittämiskustannuksista voidaan kasvinterveydestä annetun lain (1110/2019) nojalla maksaa toimijalle korvauksia, jos kasvintuotannolle aiheutuneet vahingot ovat poikkeuksellisen suuret ja korvaaminen on toimijan elinkeinon jatkamisen kannalta tarpeellista. Korvauksia kasvintuhoojan hävittämiskustannuksista voidaan maksaa myös metsässä kasvavien puiden osalta. Määrärahaa saa käyttää myös kasvintuhoojien torjumisen kannalta välttämättömien kartoitus- ja torjuntatöiden menojen maksamiseen.

Määrärahasta on valtion osuutta 5 818 000 euroa ja EU-osuutta 50 000 euroa. Euroopan unionin rahoitusosuus eläintautien ja kasvintuhoojien torjunnasta tuloutuu momentille 12.30.04.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Eläinlääkintähuoltolain nojalla maksettavat korvaukset	4 400 000
Eläintautitorjunnan ja eläinsuojelun menot	1 368 000
Kasvintuhoojien torjunta	100 000
Yhteensä	5 868 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 4 450 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 1 418 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Rabiesohjelman EU-rahoituksen väheneminen	-61
Tilapäiset salmonellakorvaukset	-2 000
Yhteensä	-2 061

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2024 talousarvio	5 868 000
2023 talousarvio	7 929 000
2022 tilinpäätös	10 606 169

40. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 350 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain (1559/2001) mukaiseen kansalliseen tukeen (Etelä-Suomen kansallinen tuki, pohjoinen tuki, muu maa- ja puutarhatalouden tuki)

2) vuonna 2023 ja sitä aikaisempina vuosina myönnettyjen tukien maksamiseen

3) sellaisten kansallisten tukien ja korvausten maksamiseen, joihin tuensaaja on lainvoimaisen päätöksen perusteella oikeutettu, mutta joihin liittyvä määräraha ei ole enää käytettävissä.

Määrärahasta 4 000 000 euroa on varattu tukien täytäntöönpanoon liittyvien, ennakoidun tukimenekin ylittävien, tukien ja tukitasojen muutostarpeisiin.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena ja kohdan 3) osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Maa- ja puutarhatalouden kansallista tukea maksetaan EU:n lainsäädännön perusteella ja sen asettamissa rajoissa. Kansallinen tuki on sovitettu yhteen EU:n kokonaan ja osittain rahoittamien tukijärjestelmien (EU-tulotuet, luonnonhaittakorvaukset, ympäristökorvaus ja eläinten hyvinvointikorvaukset) kanssa. Tuki turvaa osaltaan maa- ja puutarhatalouden toimintaedellytyksiä ja tuotannon kannattavuutta sekä maaseudun elinvoimaisuuden säilymistä. Tukijärjestelmiä ovat Etelä-Suomen kansallinen tuki, pohjoinen tuki ja eräät muut kansalliset tuet.

Etelä-Suomen kansallista tukea maksetaan tukialueiden A ja B sika- ja siipikarjataloudelle sekä puutarhataloudelle komission hyväksymän tukiohjelman perusteella. Pohjoista tukea maksetaan Keski- ja Pohjois-Suomessa (C-tukialueella) kotieläintaloudelle, puutarhataloudelle, kasvinviljelylle ja eräille muille kohteille pitkäaikaisen pohjoisen tuen tukijärjestelmän perusteella. Lisäksi määrärahasta maksetaan eräitä muita kansallisia tukia.

Määrärahaa voidaan käyttää myös sellaisten kansallisten tukien ja korvausten maksamiseen, joihin tuensaaja on oikeutettu esimerkiksi valitusprosessiin liittyvien lainvoimaisten päätösten perusteella, mutta joihin osoitettu määräraha ei ole enää käytettävissä.

Maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen arvioitu jakautuminen eri kohteisiin vuosina 2022—2024 (milj. euroa)

	2022 toteutuma	2023 arvio	2024 arvio
Tuki yhteensä ao. vuoden tuotannolle	346,4	354,7	346,0
Etelä-Suomen kansallinen tuki	17,2	17,0	16,8
Pohjoinen tuki	324,4	328,6	322,2
Muu kansallinen tuki	4,8	9,1	7,0

2024 talousarvio	350 000 000
2023 talousarvio	350 000 000
2022 tilinpäätös	352 200 000

41. EU-tulotuki ja EU-markkinatuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 522 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2021/2115 mukaisten suorien tukien maksamiseen
- 2) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 mukaisten yksityisen varastoinnin tuen, eräiden muiden maataloustuotteiden markkinoita ohjaavien toimenpiteiden ja suoraan tuotteisiin kohdennetuista ja muista asetuksen mahdollistamista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) muiden kuin kohdissa 1) ja 2) mainittujen säädösten perusteella maksettavien EU:n kriisitukien maksamiseen
- 4) vuonna 2023 ja sitä aikaisempina vuosina myönnettyjen tukien maksamiseen
- 5) niiden Suomen velvoitteiden maksamiseen, jotka aiheutuvat EU:n maksumääräaikaisten (komission delegoitu asetus (EU) N:o 2022/127 5 artikla) jälkeen maksettujen tukien maksamisesta.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena EU-tulotuen osalta ja maksatuspäätösperusteisena EU-markkinatuen osalta.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon yhteisen maatalouspolitiikan perusteella maksettavat EU-tulotuet ja EU-markkinatuet, jotka rahoitetaan kokonaan EU:n varoista. Momentilta on mahdollista maksaa myös vuonna 2023 ja sitä aikaisempina vuosina myönnettyjä EU-tulotukia ja EU-markkinatukia.

EU:n suorat tuet turvaavat omalta osaltaan maataloustuotannon kannattavuutta ja muiden EU:n yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteiden toteutumista. Suorien tukien ehdollisuusjärjestelmä sisältää ympäristöön, ilmastoon, kansanterveyteen sekä eläinten ja kasvien hyvinvointiin ja terveyteen liittyviä perusvaatimuksia. Ekojärjestelmän osuus on 16,5 % EU-tulotuesta. Uudelleenjakotulotuki, jonka osuus suorista tuista on 5,0 % edistää suorien tukien tasapainoisempaa jakautumista pienille ja keskisuurille tiloille.

Nuorten viljelijöiden tulotuen osuus on 2,5 % ja tuotantosidonnaisen tulotuen osuus 19,6 % EU:n suorien tukien enimmäismäärästä.

Momentilta maksettavan EU:n yksityisen varastoinnin tuen arvioidaan pysyvän vuoden 2023 tasolla.

Momentilta on mahdollisuus maksaa myös niitä Suomen velvoitteita, jotka aiheutuvat EU:n maksumääräaikaisten (komission asetus (EU) N:o 2022/127 5 artikla) jälkeen maksettujen tukien maksamisesta kokonaan kansallisesti.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.01.

EU-tulotuki ja EU-markkinatuet vuonna 2024 käyttökohteittain (euroa)

EU-tulotuki, josta	521 200 000
— Perustulotuki	293 957 000
— Uudelleenjakotulotuki	26 060 000
— Ekojärjestelmätuki	85 998 000
— Nuorten viljelijöiden tulotuki	13 030 000
— Tuotantosidonnainen tulotuki	102 155 000

EU-markkinatuet (EU-yksityisen varastoinnin tuki)	1 200 000
Yhteensä	522 400 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tukiohjelman toteuttamiseen liittyvä muutos	1 800
Yhteensä	1 800

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2024 talousarvio	522 400 000
2023 talousarvio	520 600 000
2022 tilinpäätös	507 500 427

(42.) *Turvepeltojen ilmastotoimet* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kosteikkoviljelyn tukeminen	-30 000
Yhteensä	-30 000

2023 talousarvio	30 000 000
------------------	------------

43. *Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 286 816 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa toteuttavien ympäristökorvausten, luonnonmukaisen tuotannon, neuvonnan ja ei-tuotannollisten investointien Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksettavan EU:n rahoitusosuuden sekä valtion rahoitusosuuden maksamiseen
- 2) EU:n aikaisempien ohjelmakausien sekä Suomen CAP-suunnitelman 2023—2027 Manner-Suomen sitoumuksista aiheutuneiden velvoitteiden maksamiseen sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/2116) artiklojen 55 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) sekä 56 (maaseuturahastoa koskevat erityissäännökset noudattamatta jättämisen vuoksi suoritettavista takaisinperinnöistä) sekä aikaisempien ohjelmakausien vastaavien yhteisten tai rahastokohtaisten säädösten mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2024 saa tehdä CAP-suunnitelman 2023—2027 perusteella Manner-Suomeen kohdistuvia ympäristökorvausten sitoumuksia ja sopimuksia sekä luonnonmukaisen tuotannon sitoumuksia siten, että niistä saa aiheutua vuoden 2025 ja sitä seuraavien vuosien määrärahasta maksettavia menoja enintään 20 000 000 euroa.

Mikäli Suomen CAP-suunnitelmaan 2023—2027 kohdistuvaa vuoden 2023 valtuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä ympäristökorvausten sitoumuksia ja sopimuksia sekä luonnonmukaisen tuotannon sitoumuksia vuonna 2024.

Selvitysosa: Ympäristökorvaukset, luonnonmukaisen tuotannon korvaus, neuvontakorvaus ja ei-tuotannollisten investointien korvaus ovat osa Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa (CAP-suunnitelma).

Ympäristökorvaukset jaetaan ympäristösitoumuksiin ja ympäristösopimuksiin. Sitoumus on viisivuotinen. Ympäristökorvausten toimenpiteet on sovitettu yhteen suorien tukien ekojärjestelmiin, jotta järjestelmien toimenpiteet olisivat vaaditusti erilaisia. Kohdentaminen on lohkokohtaista, ei alueellista. Luonnonmukaisen tuotannon sitoumus voi kattaa tilan kasvintuotannon ja kotieläintuotannon. Sitoumus on viisivuotinen. Toimenpide toteuttaa luomuhjelmaa sekä Pellolta pöytään -strategiaa. Neuvontatoimenpiteessä myönnetään korvaus tehdystä neuvontapalvelusta hyväksytyille neuvojille. Ei-tuotannollisina investointeina tuetaan kosteikkojen perustamista. Ei-tuotannollisten investointien edellytyksenä on ympäristökorvauksen mukaisen ympäristösopimuksen tekeminen investoinnin jälkeen kohteen hoidon varmistamiseksi.

Vuonna 2024 määrärahaa arvioidaan tarvittavan yhteensä 286 816 000 euroa, josta EU:n rahoitusosuutta on 123 331 000 euroa ja kansallista osuutta 163 485 000 euroa. EU:n rahoitusosuus CAP-suunnitelmassa on 43 %.

Momentin päätösosa ei enää vuonna 2024 mahdollista Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014—2020 (ml. siirtymäkausi 2021—2022) eikä maaseuturahaston elpymisvälineen mukaisten ympäristökorvausten, luonnonmukaisen tuotannon, neuvonnan ja ei-tuotannollisten investointien maksamista.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Rahoituskauden 2023—2027 rahoituskehys ja määrärahan arvioitu käyttö (milj. euroa)

Toimenpide	2023—2027 rahoituskehys			Määräraha	
	EU	valtio	julkinen yhteensä	Budjetoitu 2023	2024 esitys
Ympäristökorvaukset	428,855	568,483	997,338	199,468	199,730
Luonnonmukainen tuotanto	163,662	216,948	380,610	76,122	76,122
Neuvonta	17,136	22,716	39,852	7,970	7,964
Ei-tuotannolliset investoinnit	6,450	8,550	15,000	3,000	3,000
Yhteensä	616,103	816,697	1 432,800	286,560	286,816

Vuonna 2024 saa tehdä CAP-suunnitelmaan kohdistuvia uusia ympäristösitoumuksia ja -sopimuksia sekä luonnonmukaisen tuotannon sitoumuksia siten, että niistä saa aiheutua vuoden 2025 ja sitä seuraavien vuosien määrärahasta maksettavia menoja enintään 20 000 000 eurolla. Lisäksi on käytössä edelliseltä vuodelta siirtynyttä valtuutta.

CAP-suunnitelman ympäristökorvausten ja luonnonmukaisen tuotannon valtuudesta aiheutuvat menot, valtion ja EU:n osuudet yhteensä (milj. euroa)

	2024	2025	2026	2027	2028	Yhteensä vuodesta 2024 lähtien
Ennen vuotta 2024 tehdyt sitoumukset ja sopimukset	270,852	270,852	270,852	270,852	-	1 083,408
— ympäristökorvaukset	198,730	198,730	198,730	198,730	-	794,920
— luonnonmukainen tuotanto	72,122	72,122	72,122	72,122	-	288,488
Vuonna 2024 tehtävät sitoumukset ja sopimukset	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	25,000
— ympäristökorvaukset	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	5,000
— luonnonmukainen tuotanto	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	20,000
Menot yhteensä	275,852	275,852	275,852	275,852	5,000	1 108,408

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

CAP-suunnitelmaan perustuva muutos	256
Yhteensä	256

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2024 talousarvio	286 816 000
2023 talousarvio	286 560 000
2022 tilinpäätös	352 996 000

44. Luonnonhaittakorvaukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 496 815 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa toteuttavien luonnonhaittakorvausten Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksettavan EU:n rahoitusosuuden ja valtion rahoitusosuuden sekä Suomen CAP-suunnitelmaan sisältyvän kokonaan kansallisesti rahoitettavien luonnonhaittakorvausten maksamiseen

2) EU:n aikaisempien ohjelmakausien sekä Suomen CAP-suunnitelman 2023—2027 Manner-Suomen sitoumuksista aiheutuneiden velvoitteiden maksamiseen sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/2116) artiklojen 55 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) sekä 56 (maaseuturahastoa koskevat erityissäännökset noudattamatta jättämisen vuoksi suoritettavista takaisinperinnöistä) sekä aikaisempien ohjelmakausien vastaavien yhteisten tai rahastokohtaisten säädösten mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Luonnonhaittakorvaukset ovat osa Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa (CAP-suunnitelma). Luonnonhaittakorvauksien tavoitteena on turvata maataloustuotannon jatkuminen pohjoisesta sijainnista aiheutuvista epäsuotuisista ilmasto-oloista huolimatta ja estää maatalousmaan hylkääminen viljelykäytöstä maksamalla korvausta näissä oloissa toimiville viljelijöille. Luonnonhaittakorvauksia voidaan maksaa EU:ssa epäsuotuisilla alueilla sijaitsevilla tiloille. Koko Suomi katsotaan epäsuotuisaksi alueeksi. Luonnonhaittakorvaukset ovat yksivuotisia.

EU:n rahoitusosuus CAP-suunnitelmassa on 43 %. Lisäksi määrärahasta maksetaan kokonaan valtion rahoittamia luonnonhaittakorvauksia.

Momentin päätösosa ei enää vuonna 2024 mahdollista Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014—2020 (ml. siirtymäkausi 2021—2022) mukaisten luonnonhaittakorvausten maksamista.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Luonnonhaittakorvausjärjestelmän vuoden 2024 määrärahojen arvioitu jakautuminen (euroa)

Yhteensä, josta	496 815 000
— EU-osuus	76 130 000
— valtion osuus	100 917 000
— kokonaan kansallisesti rahoitettava luonnonhaittakorvaus	319 768 000

Rahoituskauden 2023—2027 rahoituskehys ja määrärahan arvioitu käyttö (milj. euroa)

	2023—2027 rahoituskehys				Määräraha	
Toimenpide	EU	valtio	kokonaan kansallinen	julkinen yhteensä	Budjetoitu 2023	2024 esitys
Luonnonhaittakorvaukset	381,406	505,584	1 596,154	2 483,144	495,884	496,815

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

CAP-suunnitelmaan perustuva muutos	931
Yhteensä	931

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2024 talousarvio	496 815 000
2023 talousarvio	495 884 000
2022 tilinpäätös	637 394 000

46. EU-rahoitteinen ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 005 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1144/2014 mukaiseen maataloustuotteiden tiedotukseen ja menekinedistämiseen
- 2) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2021/2115 mukaisesti mehiläishoitoalan toimenpiteistä aiheutuviin menoihin
- 3) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2021/2115 mukaisesti hedelmä- ja vihannestuottajaorganisaatioiden toimintaohjelmien menojen maksamiseen
- 4) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 mukaisesti koulujakelujärjestelmästä aiheutuviin menoihin sekä koulujakelujärjestelmän liitännäis- ja tiedotustoimenpiteisiin ja niihin liittyviin kulutusmenoihin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspääätösperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Momentilta maksettaviin koulujakelujärjestelmän liitännäis- ja tiedotustoimenpiteisiin ja niiden kulutusmenoihin liittyvät arvonlisäveromenot on budjetoitu momentille 30.01.29.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain muuttamisesta.

Momentilta rahoitetaan EU:n maataloustuotteiden tiedotus- ja menekinedistämisohjelmien menoja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 1144/2014) perusteella.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU 2021/2115) tarkoitettuun mehiläishoitoalan (aiemmin mehiläistuotteiden tuotannon ja kaupan pitämisen edistäminen) toimenpiteiden edistämiseen arvioidun määrärahan EU:n rahoitusosuus on 50 %.

Tuottajien muodostamille hedelmä- ja vihannesalan markkinointiyhteenliittymille eli tuottajaorganisaatioille maksetaan tukea toimintaohjelman toteuttamiseen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/2115) perusteella.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU 1308/2013) tarkoitettuihin koulujakelujärjestelmään ja sen liitännäis- ja tiedotustoimenpiteisiin arvioidun määrärahan EU:n rahoitusosuus on 100 %.

Koulujakelujärjestelmän liitännäis- ja tiedotustoimenpiteisiin ja niiden kulutusmenoihin liittyvät arvonlisäverokustannukset, joita EU ei korvaa, on otettu huomioon momentilla 30.01.29.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.01.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

	Yhteensä,	josta EU:n osuus
Menekinedistäminen sisämarkkinoilla ja yhteisön ulkopuolella (EU 1144/2014)	2 200 000	2 200 000
Mehiläishoitoalan toimenpiteet (EU 2021/2115)	400 000	200 000
Tuottajaorganisaatioiden toimintaohjelmat (EU 2021/2115) ¹⁾	4 000 000	4 000 000
Koulujakelujärjestelmä (EU 1308/2013)	4 405 000	4 405 000
— josta koulujakelujärjestelmätuki	4 110 000	4 110 000
— josta liitännäis- ja tiedotustoimenpiteet	295 000	295 000
Yhteensä	11 005 000	10 805 000

¹⁾ Osa menoista katetaan siirtyvällä erällä

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 10 675 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 330 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

EU:n koulujakelujärjestelmän Suomen osuuden pieneminen	-25
Yhteensä	-25

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2024 talousarvio	11 005 000
2023 talousarvio	11 030 000
2022 tilinpäätös	11 030 000

47. Ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 587 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ruokaketjun toiminnan edistämisestä annetun valtioneuvoston asetuksen (VNA 896/2023) mukaisesti ruokaketjun kehittämis-, tiedottamis- ja menekinedistämistoimien toteuttamiseen liittyvien hankkeiden valtionavustuksiin

2) elintarvikemarkkinatoimien rahoittamiseen

3) kansallisiin ja kansainvälisiin toimenpiteisiin, joilla edistetään ruokapoliittisen selonteon tavoitteiden toteutumista

4) ruokaketjun ja maatalouden markkinoita koskeviin kehittämis- ja kokeiluhankkeisiin uusien innovaatioiden kehittämiseksi

5) enintään 14 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määrärahasta voidaan myöntää valtionavustusta myös julkisyhteisöille.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään ruokapoliittisen selonteon tavoitteita tukevien kansallisten tai kansainvälisten toimenpiteiden rahoittamiseen. Määrärahalla tuetaan lisäksi luomualan ja lähiruoan kehittämisohjelmien mukaisia toimenpiteitä sekä luonnontuotealan kehittämistä. Lisäksi määrärahalla tuetaan ruokaketjun ja maatalouden markkinoita koskevia kehittämis- ja kokeiluhankkeita uusien innovaatioiden kehittämiseksi.

Ruokaketjun kehittämistoimenpiteisiin tarkoitetuilla varoilla voidaan tukea myös laajoja valtakunnallisia hankkeita.

Ruokaketjun toiminnan edistämisestä annettu valtioneuvoston asetus (VNA 896/2023) asetus on päivitetty uuden maa- ja metsätalousalan ja maaseutualueiden ryhmäpoikkeusasetuksen (EU 2022/2472) perusteella.

Määrärahasta käytetään arviolta 1 500 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 4 600 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 1 987 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Arktiset Aromit, kertaluonteinen lisäyksen poisto	-200
Elintarvikeattasea Soulin suurlähetystöön (siirto momentilta 24.01.01)	300
Elintarvikemarkkinatoimet (HO 2023)	4 000
Työteho-seura, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-150
Yhteensä	3 950
2024 talousarvio	6 587 000
2023 talousarvio	2 637 000
2022 tilinpäätös	4 255 000

49. Ravinnekierrätyksen edistäminen biokaasutuotannolla (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) tuen maksamiseen kierrätettäviä biomassoja vastaanottaville ja käsitteleville biokaasulaitoksille
- 2) enintään kuutta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 4 460 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 540 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ravinnekierrätyksen edistäminen biokaasutuotannolla (HO 2019)	1 000
Yhteensä	1 000

2024 talousarvio	5 000 000
2023 talousarvio	4 000 000

60. Siirto interventiorahastoon (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) maatalouden interventiorahastoon tarkoitetun siirron maksamiseen
- 2) niiden rahaston menojen maksamiseen, joita ei rahoiteta EU:n maataloustukirahastosta.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Budjettisiirrolla katetaan niitä maatalouden interventiorahaston menoja, jotka jäävät valtion vastattavaksi. Valtion vastattavaksi arvioidaan jäävän lähinnä interventiovarastoinnista aiheutuvia menoja, joiden määrää ei voida tarkkaan arvioida odotettavissa olevien markkinahäiriöiden riskin vuoksi. Mikäli nämä menot ovat suuremmat kuin budjettisiirto, ne katetaan rahaston omasta pääomasta.

2024 talousarvio	400 000
2023 talousarvio	400 000
2022 tilinpäätös	400 000

(61.) Siirto Maatilatalouden kehittämisrahastoon (siirtomääräraha 3 v)

2022 tilinpäätös	43 700 000
------------------	------------

62. Eräät valtionavustukset (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 6 367 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) tiloilla kuolleiden tuotantoeläinten keräilystä ja hävittämisestä maksettavaan valtionavustukseen (VNA 998/2017)
- 2) valtakunnallisille eläinsuojelujärjestöille myönnettäviin valtionavustuksiin (VNA 166/2005)
- 3) valtionavustusten myöntämiseen Helsingin yliopistolle käytettäväksi eläinlääkäreiden erikoistumisharjoitteluun ja erikoistumiskoulutuksen ohjaukseen
- 4) valtionavustusten myöntämiseen Tampereen yliopistolle käytettäväksi eläinkokeille vaihtoehtoisten menetelmien edistämiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Tavoitteena on varmistaa, että tiloilla kuolleet tuotantoeläimet hävitetään sivutuoteasetuksen (EU:n asetus 1069/2009) vaatimusten mukaisesti.

Valtionavustuksia on tarkoitettu myöntää eläinsuojelujärjestöille ja Helsingin yliopistolle eläinlääkäreiden erikoistumisharjoitteluun ja erikoistumiskoulutuksen ohjaukseen. Lisäksi valtionavustusta myönnetään Tampereen yliopistolle (FHAIVE, vaihtoehtomenetelmäkeskus eläinkokeille) eläinkokeille vaihtoehtoisten menetelmien edistämiseen ja siihen liittyvään koulutukseen sekä eläinkokeita korvaavien menetelmien validointiin.

Määrärahasta käytetään arviolta 300 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Momentin nimike on muutettu.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Tiloilla kuolleiden tuotantoeläinten hävittäminen	5 080 000
Valtionavustukset valtakunnallisille eläinsuojelujärjestöille	87 000
Valtionavustus Helsingin yliopistolle	900 000
Valtionavustus Tampereen yliopistolle, FIHAIVE	300 000
Yhteensä	6 367 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Sikaruton leviämisen ehkäisy, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-100
Yhteensä	-100

2024 talousarvio	6 367 000
2023 talousarvio	6 467 000
2022 tilinpäätös	6 497 000

40. Luonnonvaratalous

Selvitysosa:

Toimintaympäristö

Luonnonvarataloudella tarkoitetaan metsiin, kaloihin, riistaan ja veteen pohjautuvien luonnonvarojen kestävää ja vastuullista hyödyntämistä. Yhteiskunnan toiminta ja huoltovarmuus edellyttävät toimivaa vesihuoltoa ja kotimaisiin luonnonvaroihin perustuvaa energian ja ravinnon tuotantoa.

Maailmanlaajuiset muutostekijät — ilmastonmuutos, teknologian nopea kehitys, kilpailu ehtyvistä luonnonvaroista, arvojen ja asenteiden muutos sekä turvallisuuspoliittisen tilanteen järkkäminen — muuttavat luonnonvarasektorin toimintaympäristöä. Niiden seurauksiin on varauduttava, mutta ne tarjoavat myös uusia mahdollisuuksia. Luonnonvaratehtäviin kuuluvat huoltovarmuuden ja yhteiskunnan turvallisuuden kannalta keskeiset vesihuollon ja patoturvallisuuden varmistamisen tehtävät, joista huolehtiminen on muuttuvassa turvallisuustilanteessa entistäkin tärkeämpää.

Ilmaston lämpeneminen ja muutokset sää- ja vesioloissa vaikuttavat suoraan luonnonvaratalouden toimintaedellytyksiin riskejä muuttaen, mutta tarjoavat onnistuneella sopeutumisella myös uusia mahdollisuuksia. Nopea teknologinen kehitys avaa luonnonvaratalouteen uusia ulottuvuuksia arvoverkon eri osissa, erityisesti siirryttäessä tuottaja- ja biomassalähtöisestä toiminnasta kohti kuluttaja- ja palvelulähtöistä luonnonvarataloutta. Luonnonvaratiedon määrä ja tarkkuus tulevat kasvamaan merkittävästi ja tiedon hyödyntämisessä on suuria mahdollisuuksia luonnonvarasektorin laajenemiselle ja kansainvälistymiselle. Globaali kilpailu niukkenevista luonnonvaroista ja kestävästi tuotettujen raa-

ka-aineiden kysynnän kasvu ovat iso mahdollisuus luonnonvarataloudelle. Suomella on runsaiden ja kestävästi hoidettujen luonnonvarojen sekä korkeatasoisen osaamisen ansiosta hyvät edellytykset vastata kasvavaan kysyntään.

Ristiriitaiset tavoitteet voivat heikentää luonnonvarojen hyödynnettävyyttä ja liiketoimintamahdollisuuksien toteutumista. Suomen luonnonvarojen tila sekä luonnonvaratalouden toimintatavat tunnetaan huonosti rajojemme ulkopuolella, mikä voi johtaa Suomen luonnonvaratalouden kehittämisen kannalta haitallisiin ja ristiriitaisiin päätöksiin kansainvälisiä sopimuksia tai EU-lainsäädäntöä valmisteltaessa.

Luonnonvaratalouden toimialaan kuuluvat metsätalous, kalatalous ja riistatalous sekä vesitalous ja yleiset luonnonvara-asiat. Pääosa näiden tehtävien hoitamiseen tarvittavista määrärahoista, n. 194 milj. euroa, on budjetoitu tähän lukuun. Lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa luonnonvaratalouden tehtävissä ja Suomen ympäristökeskuksessa vesitaloustehtävissä työskentelee vakinaista henkilöstöä n. 200 henkilötyövuoden verran. Näistä aiheutuvat palkkaus- ja yleishallintomenot on otettu huomioon työ- ja elinkeinoministeriön pääluokan momentilla 32.01.02 sekä ympäristöministeriön momentilla 35.01.04. Luonnonvaratalouden tehtäviin kuuluu myös sisäministeriön hallinnonalalla Rajavartiolaitoksen suorittama riista- ja kalatalouden valvonta.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2024 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen alustavasti luonnonvaratalouden politiikkasektorille seuraavat pääluokkaperusteluissa esitetyjä yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita tukevat tavoitteet ja tunnusluvut.

Kestävä luonnonvaratalous turvaa huoltovarmuutta, lisää hyvinvointia ja korvaa uusiutumattomien raaka-aineiden ja energian käyttöä sekä edistää hyvinvointia luonnosta ja luonnolle:

- vahvistetaan vesihuollon, biomassojen tuotannon ja kalatalouden omavaraisuutta ja huoltovarmuutta
- luonnonvaratalouden kilpailukykyinen toimintaympäristö luo uutta yritystoimintaa sekä kasvattaa jalostusastetta ja vientiä
- luonnon tarjoamat ekosysteemipalvelut lisäävät ihmisten hyvinvointia ja luovat pohjaa uusille ansaintamahdollisuuksille
- uusiutuvien luonnonvarojen elinvoimaisuus, luonnon monimuotoisuus ja elinympäristöjen tila paranevat, mikä luo pohjan niiden kestäväälle hyödyntämiselle
- turvataan ja edistetään luonnon kantokykyä ja vahvistetaan riskien hallintaa
- hillitään ilmastonmuutosta etenemällä kohti hiilineutraalisuutta, materiaalitehokkuutta ja kiertotaloutta
- ehkäistään luontokatoa, sopeudutaan ilmastonmuutokseen ja varaudutaan niistä aiheutuviin riskeihin.

Luotettavat ja laajakäyttöiset paikka-, kiinteistö- ja huoneistotiedot mahdollistavat uutta liiketoimintaa ja turvaavat omistusta:

- ruokaan ja uusiutuviin luonnonvaroihin liittyvät paikkatiedot mahdollistavat tehokkaita prosesseja ja palveluita sekä uutta liiketoimintaa.

Tunnusluvut

	2021 toteutuma	2022 arvio	2023 arvio	2024 tavoite
— Metsätalouden arvonlisäys, milj. euroa	4 266	nousee	nousee	nousee
— Yksityismetsien puuntuotannon sijoitustuotto, % (ilman kantohintojen vuotuista muutosta)	5,0	5,0	ennallaan	ennallaan
Runkopuun hakkuukertymä, milj. m ³	76,3	74,7	ennallaan	ennallaan
— Metso-toimenpiteet yksityismetsissä, ha	51 486	59 785	66 300	71 000
— Kaupallisen kalastuksen tuotannon arvo, milj. euroa	43,4	44,5	nousee	nousee
— Vesiviljelyn tuotannon arvo, milj. euroa	97,9	102,0	nousee	nousee
— Kalanjalostuksen ja kalakaupan liikevaihto, milj. euroa	653,4	640,0	nousee	nousee
— Vapaa-ajankalastuksen saaliin arvo, milj. euroa	79,6 ¹⁾	nousee	nousee	nousee
— Vapaa-ajankalastajien kalastuspäivien lukumäärä, milj. kpl	18,2 ¹⁾	nousee	ennallaan	ennallaan
— Asukkaiden määrä merkittävillä tulvariskialueilla	5 800	5 731	5 700	laskee
— Vesihuoltopalvelujen järjestämisen rakennemuutos, vesihuoltolaitosten määrä, kpl	1 231	1 155	1 131	laskee
— Riistasaaliin arvo, milj. euroa	77	laskee	laskee	ennallaan
— Pienriistan metsästyspäivien lukumäärä, milj. kpl	3,4	ennallaan	ennallaan	ennallaan
— Suurpetojen aiheuttamat vahingot, milj. euroa	9,9	10,5	nousee	ennallaan

¹⁾ Luku on vuodelta 2020. Tilasto kootaan joka toinen vuosi ja vuoden 2022 lukua ei ole vielä saatavilla.

20. Kalakannan hoitovelvoitteet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vesilain (587/2011) 3 luvun 14 ja 22 §:n sekä ympäristönsuojelulain (527/2014) nojalla annettujen sekä muiden vastaavien lupapäätösten lupaehtojen edellyttämien kalakannan hoitotoimenpiteiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen sekä näihin liittyvien siirtomenojen maksamiseen

2) enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen, silloin kun ne liittyvät suoraan kohdan 1) mukaisiin kalakannan hoitotoimenpiteisiin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksuperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään vesistön rakentamisen, säännöstelyn, perkausten, jäteveden päästöjen ym. luvanvaraisen toiminnan kalakannoille aiheuttamien vahinkojen kompensoimisen ja estämisen sekä kalataloudellisen tarkkailun menoihin.

Vuonna 2024 kertyväksi arvioidut vesioikeudelliset kalatalousmaksut on merkitty tuloina momentille 12.30.40.

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi noin 2 800 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi noin 200 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kalatalousmaksujen indeksitarkastuksen vaikutus	200
Yhteensä	200
2024 talousarvio	3 000 000
2023 talousarvio	2 800 000
2022 tilinpäätös	3 100 000

21. Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 14 189 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vesivarojen käytön ja hoidon kulutus- ja sijoitusmenoihin, jotka liittyvät tulvariskien hallintaan, patoturvallisuuteen, vesistöjen säännöstelyyn, vesistön käytön ja hoidon, vesihuollon, maa- ja metsätalouden vesienhallinnan ja muun vesitalouden kehittämiseen, havaintotiedon hankintaan ja vesitietopalveluun, vaikutusten arviointiin, varautumiseen ja riskienhallintaan sekä valtion velvoitteisiin lain, lupapäätösten ja sopimusten perusteella, valtioiden väliin sopimuksiin perustuvaan rajavesistöyhteistyöhön sekä Suomen vesialan kansainvälisen strategian toteuttamiseen maa- ja metsätalousministeriön toimialalla

2) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden kansallisena omarahoitusosuutena

3) enintään 95 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen sekä vesialan kansallisten järjestöjen jäsenmaksujen maksamiseen

4) vesialan liiketoimintaa edistävien valtioiden välisten yhteistyösopimusten toteuttamiseen.

Momentille nettoutetaan yhteistyösopuolten rahoitusosuudet hankkeista, selvityksistä tai muista toimenpiteistä, joiden toteuttaminen on elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten vastuulla sopimusten tai vesilainsäädännön mukaisen päätösten perusteella. Momentille nettoutetaan myös työnantajalle maksettavat sairaus- ja äitiyspäivärahat.

Selvitysosa: Palkkauksiin käytettävää määrärahaa on tarkoitus käyttää 87 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen työ- ja elinkeinoministeriön ja ympäristöministeriön hallinnonaloilla ja 8 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen maa- ja metsätalousministeriön hallinnonaloilla. Momentilta rahoitetaan myös sellaisia valtion vesistörakenteiden ylläpito- ja perusparannusmenoja, jotka on tarkoitus luovuttaa paikallisille hyödynsajille.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Tulvariskien hallinta, patoturvallisuus ja vesistöjen säännöstely	3 300 000
Vesitalouden kehittäminen, suunnittelu ja seuranta	3 389 000
Valtion vesistörakenteiden peruskorjaukset ja muut vesistötoimenpiteet	5 000 000
Valtion vesitalousluvista aiheutuvat velvoitteet	2 200 000
Valtiosopimuksiin perustuva rajavesistöyhteistyö, rahoitusosuudet ja jäsenmaksut	300 000
Yhteensä	14 189 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi noin 9 389 000 euroa ja sijoitusmenojen osuudeksi noin 4 800 000 euroa. Määrärahasta käytetään arviolta 3 000 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Juomavesidirektiivin kansallisen täytäntöönpanon tietotyökalujen kehittäminen, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-2 000
Juomavesidirektiivin kansallisen täytäntöönpanon tietotyökalujen käyttö ja ylläpito	100
Palkkausten tarkistukset	242
Yhteensä	-1 658
2024 talousarvio	14 189 000
2023 talousarvio	15 847 000
2022 tilinpäätös	14 511 000

22. Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 204 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) uusiutuvien luonnonvarojen kestävää käyttöä, biotaloutta, ympäristön hoitoa, luonnon monimuotoisuutta, ilmastomuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista koskeviin kehittämis-, kokeilu-, investointi- ja vienninedistämishankkeisiin ja viestintään sekä näihin liittyvien valtionavustusten maksamiseen
- 2) uusiutuvien luonnonvarojen kestävään käyttöön liittyvien tietojärjestelmien ylläpitoon ja kehittämiseen
- 3) eräiden Suomen tekemien kalastusta koskevien sopimusten valvonnasta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 4) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 5) enintään 20 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään uusiutuvien luonnonvarojen kestävää käyttöä ja biotaloutta edistäviin kokeilu-, kehittämis-, investointi- ja vienninedistämishankkeisiin. Tavoitteena on parantaa luonnonvarojen kestävään käyttöön perustuvan kilpailukykyisen liiketoiminnan edellytyksiä. Määrärahalla toteutetaan kansallista metsästrategiaa, Suomen biotalousstrategiaa sekä ilmastolakia maa- ja metsätalousministeriön vastuulla olevien maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman sekä kansallisen ilmastomuutokseen sopeutumissuunnitelman osalta.

Lisäksi määrärahaa kohdennetaan uusiutuvien luonnonvarojen käyttöön ja suojeluun liittyvien tietojärjestelmien ja -varantojen yhteiskäyttöisyyden parantamiseen ja sähköisen asioinnin kehittämiseen, luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen, haitallisista vieraslajeista aiheutuvien riskien torjumiseen, geenivarojen suojeluun ja kestävään käyttöön sekä luonnon virkistys- ja matkailukäytön edistämiseen. Määrärahalla voidaan myös toteuttaa selvityksiä, joiden avulla pyritään parantamaan luonnonvarojen tilaa ja käyttöä sekä sopeutumista ilmastomuutokseen.

Tenojoen kalastusluvista vuonna 2024 kertyväksi arvioitu tulo on merkitty momentille 12.30.41. Kalastuslupatulosta vesialueiden omistajille palautettava osuus on huomioitu momentilla 30.40.40.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Elinvoimainen Suomi: Luonnon monimuotoisuutta vahvistavat toimet	44 000
Ilmastolain toimeenpano	800 000
Kasvihuonekaasuinventaarion ja seurantajärjestelmän kehittäminen	2 000 000
Metsäbiotalouden tiedepaneeli	400 000
Kansallisen metsästrategian toimeenpano ja muut kehittämishankkeet	1 340 000
Suomen biotalousstrategian toimeenpano	670 000
Tietojärjestelmien kehittäminen ja ylläpito	760 000
Kalastusta koskevien sopimusten valvonta	190 000
Yhteensä	6 204 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi noin 4 450 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi noin 1 754 000 euroa. Määrärahasta käytetään arviolta 3 500 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kasvihuonekaasuinventaarion ja seurantajärjestelmän kehittäminen	2 000
Luonnon monimuotoisuusasioiden erityisasiantuntijan virka (1 htv) (siirto momentille 30.01.01)	-76
Maankäyttösektorin ilmastokestävät toimenpiteet (RRF pilari 1)	-3 000
Maankäyttösektorin ilmastopolitiikka, metsitystukijärjestelmän rahoitus (siirto momentille 30.40.47) (HO 2019)	-960
Metsitystukijärjestelmän hallinnointi ja hallinnoinnin kehittäminen (4,5 htv) (siirto momentilta 32.01.02) (HO 2019)	315
Metsitystukijärjestelmän lisärahoitustarve (siirto momentilta 30.40.47) (HO 2019)	840
Rahoituksen tason alentaminen (HO 2023)	-2 000
Ravinteiden kierrätyksen kokeiluohjelma	-6 000
Säästöjen uudelleen kohdennus (siirto momentilta 30.40.44)	220
Tenojoen kalastuslupatulojen väheneminen	-1
Tuhkalannoitus (siirto momentille 30.40.44) (HO 2019)	-100
Yhteensä	-8 762

2024 talousarvio	6 204 000
2023 talousarvio	14 966 000
2022 tilinpäätös	31 976 833

31. Vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 636 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vesistön ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa, vesienhallintaa sekä vesitalouden varautumista ja riskienhallintaa parantavien tulvasuojelu- ja muiden hankkeiden avustamisesta ja valtion työnä toteutettavista hankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen

2) vesiluonnonvarojen kestävästä käytöstä edistävien kehittämis- ja investointihankkeiden avustamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) enintään 15 henkilötyövuotta vastaavan hankkeista aiheutuvan henkilöstön palkkausmenojen ja muiden kulutusmenojen sekä sijoitusmenojen maksamiseen

4) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden kansallisena omarahoitusosuutena

5) kansallisten ja kansainvälisten vesitaloushankkeiden vapaaehtoisten rahoitusosuuksien maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Vesistön ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa parantavina toimenpiteinä tukea myönnetään vesistötoimenpiteille tulvariskien hallintaan ja muiden erilaisten vesitaloudellisten riskien ja haittojen vähentämiseen sekä vesistöjen monipuolisen käytön ja hoidon edistämiseen ja vesienhallintaan. Erityisesti tukea suunnataan vesihuollon toimintavarmuuden ja kyberturvallisuuden parantamiseen. Vesiluonnonvarojen kestävää käyttöä edistävinä hankkeina tukea myönnetään vesitaloussektorin kokeilu-, investointi- ja vientitoimintaa sekä innovatiivisia julkisia hankintoja ja niihin liittyviä toimintamalleja edistävillä hankkeilla. Kalakantojen elinvoimaisuuden parantamiseksi määrärahaa käytetään kalan kulkua, kalakantojen luontaista lisääntymistä ja monimuotoisuuden ylläpitoa edistävien hankkeiden toteuttamiseen. Avustusten perusteet on määriteltä valtionneuvoston asetuksella vesistön ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa parantavien hankkeiden avustamisesta (714/2015).

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Vesitaloudelliset riskinhallinta-, kunnostus-, kehittämis- ja kokeiluhankkeet	3 879 000
Kalataloudelliset kunnostus-, kehittämis- ja kokeiluhankkeet	3 757 000
Yhteensä	7 636 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 6 477 000 euroa, kulutusmenojen osuudeksi noin 661 000 euroa ja sijoitusmenojen osuudeksi noin 498 000 euroa. Määrärahasta käytetään arviolta 500 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Nousu-ohjelman laajentaminen	3 000
Ruokolahti, Haapaveden tilan parantaminen, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-100
Vesihuollon toimintavarmuuden ja kyberturvallisuuden parantaminen (kyber), kertaluonteisen lisäyksen poisto	-2 500
Vesiosaamisen kasvu- ja vientiohjelma (RRF pilari3)	-1 500
Yhteensä	-1 100

2024 talousarvio	7 636 000
2023 talousarvio	8 736 000
2022 tilinpäätös	11 136 000

40. Eräät luonnonvaratalouden korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 541 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Tenojoen kalastuslupatuloista vesialueen omistajille palautettavan osuuden maksamiseen

2) kalastuslain (379/2015) 60 §:n mukaisista saimaannorpan suojeluun liittyvistä kalastuksen rajoittamissopimuksista vesialueiden omistajille maksettaviin korvauksiin siten, että korvauksen suuruus on 2,5 euroa hehtaarilta

- 3) lupaviranomaisten ja tuomioistuinten vesi- ja kalastusasioista antamien päätösten ja lain tai valtioiden välisten sopimusten perusteella valtion maksettavaksi määrättyjen tai sovittujen korvausten, kustannusten ja päätösmaksujen sekä niitä koskevien korkojen ja viivästyskorkojen maksamiseen
- 4) metsätuhojen torjunnasta annetun lain (1087/2013) perusteella aiheutuvien korvausten ja muiden menojen maksamiseen
- 5) laajuudeltaan ja taloudelliselta merkitykseltään huomattavien metsätuhojen kartoituksesta ja tuhoalueita koskevien ilmakuvien tuottamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 6) metsälaissa tarkoitetuista uhkasakkolain (1113/1990) mukaisista ja niihin verrattavista suorituksista aiheutuvien sellaisten menojen maksamiseen, jotka maksetaan etukäteen valtion varoista
- 7) Suomen ja Norjan välisen poroaitasopimuksen mukaisten korvausten maksamiseen sekä poroaitasopimukseen perustuvan poroesteaidan rakentamiseen liittyvien lunastustoimitusmenojen ja käyttöoikeuskorvausten maksamiseen erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) mukaisesti
- 8) kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta annetun lain (998/2012) mukaisten avustusten maksamiseen
- 9) Tenojoen kalastussääntöä koskevan sopimuksen ja kalastussäännön eräiden määräysten aiheuttamien menetysten korvaamisesta annetussa laissa (501/1991) määrättävien korvausten ja kustannusten sekä niitä koskevien korkojen ja viivästyskorkojen maksamiseen
- 10) vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain (1709/2015) 17 §:n perusteella aiheutuvien sellaisten menojen maksamiseen, jotka maksetaan etukäteen valtion varoista
- 11) kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Tenojoen kalastuslupatuloista palautetaan vuonna 2024 vesialueiden omistajille vuonna 2023 kertyneiden kalastuslupatulojen palautettava osuus. Tenojoen lohikantojen heikon tilan vuoksi kalastusta on jouduttu rajoittamaan kesästä 2021 lähtien ja kohdentamaan kalastusta muihin lajeihin kuin loheen. Lohikantojen heikon tilanteen on arvoitu jatkuvan, mikä pienentää lupakertymää. Yksityisille vesialueen omistajille vesialueomistuksen mukaisessa suhteessa palautettava osuus on noin 73 %, mikä on huomioitu momentin määrärahasossa. Tenojoen kalastuslupamaksutulosta valtiolle kuuluva osuus on otettu huomioon momentin 30.40.22 määrärahasossa. Tenojoen kalastusluvista vuonna 2024 kertyväksi arvioitu tulo on merkitty momentille 12.30.41.

Saimaannorpan suojeluun liittyvillä sopimuskorvauksilla korvataan vapaaehtoisista kalastuksen rajoittamissopimuksista aiheutuvia haittoja vesialueiden omistajille. Vuonna 2024 kalastuksen rajoitussopimuksia on voimassa noin 2 696 km² alueella. Momentille 30.40.62 on varattu varoja saimaannorpan suojelusta aiheutuvien taloudellisten vahinkojen korvaamiseen Saimaan alueen kaupallisille kalastajille.

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 1 292 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 250 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tenojoen kalastuslupatulojen väheneminen	-91
Yhteensä	-91

2024 talousarvio	1 541 000
2023 talousarvio	1 632 000
2022 tilinpäätös	1 856 569

41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 590 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain (616/1993) 6 §:n mukaisiin menoihin

2) edellisiin vuosiin kohdistuvien korvausten ja EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen ja enintään seitsemää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain 6 §:n mukaisia menoja ovat riistavahinkolain (105/2009) mukaisten hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen ehkäisemisestä ja korvaamisesta aiheutuvat menot sekä riistavahinkorekisteristä ja muista hirvieläinten metsästyksen hallinnointiin liittyvistä tietojärjestelmistä aiheutuvat menot. Lisäksi varoja voidaan käyttää hirvieläinkantojen seurannasta, tutkimuksesta ja hoidosta aiheutuviin menoihin sekä muihin vastaaviin menoihin.

Hirvieläinten pyyntilupamaksuista vuonna 2024 kertyväksi arvioidut tulot on merkitty momentille 12.30.42.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Vahinkojen korvaukset	1 500 000
Vahinkojen estämistoimenpiteet	500 000
Hirvieläinkantojen seuranta ja tutkimus	700 000
Riistavahinkorekisteri ja riistavahingot -palvelu	400 000
Hirvieläinkantojen hoito	490 000
Yhteensä	3 590 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 3 190 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 400 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Pyyntilupamaksutulojen aleneminen	-1 170
Yhteensä	-1 170

2024 talousarvio	3 590 000
2023 talousarvio	4 760 000
2022 tilinpäätös	4 760 000

42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 8 850 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) riistavahinkolaissa (105/2009) määriteltyjen suurpetojen aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta, ehkäisemisestä, valvonnasta ja riistavahinkolain toimeenpanosta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen sekä EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määräraha käytetään vuonna 2023 tapahtuneiden petovahinkojen korvaamiseen. Porovahinkokorvaukset maksetaan riistavahinkolain 9 §:n 2 momentin mukaan talousarvion rajoissa ja muut vahingot täysimääräisesti.

Vuonna 2022 petoeläinten aiheuttamien vahinkojen määrä oli yhteensä 10,6 milj. euroa, josta porovahinkojen osuus oli 10 milj. euroa ja kotieläinvahinkojen osuus 0,5 milj. euroa. Vuonna 2023 porovahinkojen määrän arvioidaan edelleen nousevan, mutta kotieläinvahinkojen arvioidaan pysyvän ennallaan. Kun porovahinkojen korvaamisen on käytettävissä 7,5 milj. euroa, ei momentin määrärahataso mahdollista vahinkojen täysimääräistä korvaamista. EU:n asettama korvauskatto (C(2016) 1752 final) mahdollistaa porovahinkojen korvaamisen 10 milj. euroon saakka.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Suurpetojen aiheuttamien porovahinkojen korvaaminen	7 500 000
Suurpetojen aiheuttamien kotieläin-, viljelys- ja mehiläisvahinkojen korvaaminen	600 000
Vahinkojen ehkäiseminen ja valvonta	750 000
Yhteensä	8 850 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 8 600 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 250 000 euroa.

2024 talousarvio	8 850 000
2023 talousarvio	8 850 000
2022 tilinpäätös	9 550 000

44. Tuki puuntuotannon kestävyys turvaamiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 38 377 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kestävä metsätalouden määräraikaisen rahoituslain (34/2015) ja metsätalouden määräraikaisen kannustejärjestelmälain (71/2023) nojalla myönnettävien tukien maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2024 saa tehdä kestävä metsätalouden määräraikaisen rahoituslain (34/2015) ja metsätalouden määräraikaisen kannustejärjestelmälain (71/2023) mukaisia tukipäätöksiä enintään 15 000 000 eurolla.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi metsätalouden määräaikaisen kannustejärjestelmälain muuttamisesta. Esitys sisältää muutoksia uuden de minimis –asetuksen johdosta sekä mahdolliset notifiointiprosessissa komission edellyttämät muutokset.

Vuoden 2024 alusta tulee voimaan metsätalouden määräaikaisen kannustejärjestelmälain mukainen Metka-tukijärjestelmä. Se korvaa kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain mukaisen Kemera-tukijärjestelmän. Uudella tukijärjestelmällä kannustetaan yksityisiä maanomistajia aktiivisiin ja oikea-aikaisiin toimiin, joilla lisätään metsien kasvua, edistetään metsätalouden vesiensuojelua, hillitään ilmastonmuutosta, edistetään metsien sopeutumista ilmastomuutokseen sekä pidetään yllä metsätalouden tieverkkoa.

Metsätalouden määräaikaisessa kannustejärjestelmälaissa taimikon ja nuoren metsän hoidon tukea haetaan työn toteuttamisen jälkeen, jolloin ennakkosuunnitelmaa ei enää edellytetä eikä työlajeihin ole tarvetta käyttää myöntämisvaltuutta. Muutoksen johdosta valtuuden tarve vähenee merkittävästi. Jatkossa valtuuden käyttöä edellyttäviä työlajeja ovat terveyslannoitus, suometsän hoitosuunnitelma, suometsän vesiensuojelutoimenpiteiden ja piennarteiden tekeminen sekä metsätien tekeminen.

Määrärahalla toteutettavien töiden suora työllisyysvaikutus on n. 1 700 henkilötyövuotta.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (milj. euroa)

	2024	2025	2026	2027	Yhteensä vuodesta 2024 lähtien
Ennen vuotta 2024 tehdyt sitoumukset	18,00	7,00	2,00	0,00	27,00
Vuoden 2024 sitoumukset	4,00	6,00	3,00	2,00	15,00
Menot yhteensä	22,00	13,00	5,00	2,00	42,00

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

METSO-ohjelma (siirto momentilta 30.40.45)	3 700
Rahoituksen tason alentaminen (HO 2023)	-12 700
Säästöjen uudelleenkohdennus (siirto momentille 30.40.22)	-220
Tuhkalannoitus (siirto momentilta 30.40.22) (HO 2019)	100
Yhteensä	-9 120

2024 talousarvio	38 377 000
2023 talousarvio	47 497 000
2022 tilinpäätös	36 899 699

45. Metsähuonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 13 027 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain (34/2015) ja metsätalouden määräaikaisen kannustejärjestelmälain (71/2023) nojalla tuen maksamiseen metsien biologisen monimuotoisuuden turvaamiseksi.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi metsätalouden määräaikaisen kannustejärjestelmälain muuttamisesta. Esitys sisältää muutoksia uuden de minimis –asetuksen johdosta sekä mahdolliset notifiointiprosessissa komission edellyttämät muutokset.

Määrärahalla toteutetaan Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmaa (METSO) ja Helmi-elin ympäristöohjelmaa.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2024 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen metsäluonnon hoidon edistämiseksi seuraavat alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

- metsäluonnon monimuotoisuuden säilymistä turvataan ympäristötuella ja metsäluonnon elinympäristöjen hoitohankkeilla noin 4 700 hehtaarin alueella
- vesienhoitoa turvataan suunnittelemalla monitavoitteisia vesiensuojeluhankkeita
- ennallistetaan soita suojelualueiden ulkopuolella 1 200 hehtaarin alueella
- palautetaan vesiä 13 suojelusuoille ympäröiviltä alueilta
- perustetaan ja kunnostetaan suojelualueverkoston ulkopuolisia lintukosteikkoja 13 kpl.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Ympäristötuki	9 900 000
Metsäluonnon hoitohankkeet	1 427 000
Helmi-elin ympäristöohjelman toimenpiteet	1 700 000
Yhteensä	13 027 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Helmi-elin ympäristöohjelman toimeenpano, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-1 700
METSO- ja Helmi-ohjelmien jatkaminen	5 000
METSO-ohjelma (siirto momentille 30.40.44)	-3 700
METSO-ohjelman toimeenpano	-4 073
Yhteensä	-4 473

2024 talousarvio	13 027 000
2023 talousarvio	17 500 000
2022 tilinpäätös	7 527 000

46. Valtionavustus Suomen metsäkeskukselle (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 43 025 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Suomen metsäkeskuksesta annetun lain (418/2011) mukaisista tehtävistä aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) muuna julkisena rahoitusosuutena Suomen metsäkeskuksen valtionavustustoimintaan kuuluvissa EU-hankkeissa
- 3) Suomen metsäkeskukselle kuuluvien Eläke-Tapio -lisäeläkejärjestelmän vuosimaksuista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Suomen metsäkeskus on metsien kestävä hoitoa ja käyttöä sekä niiden monimuotoisuuden säilyttämistä koskevia tehtäviä hoitava koko maan kattava kehittämis- ja toimeenpano-organisaatio. Suomen metsäkeskuksen tehtävänä on metsiin perustuvien elinkeinojen edistäminen, metsiä koskevan lainsäädännön toimeenpano ja metsätietoihin liittyvien tehtävien hoitaminen. Maa- ja metsätalousministeriö ohjaa ja valvoo Suomen metsäkeskusta.

Suomen metsäkeskuksen toiminnan tärkein kohderyhmä ovat yksityismetsänomistajat, jotka omistavat 440 000 met-sälöä (12,1 milj. hehtaaria, noin 60 % Suomen metsämaa-alasta). Suomen metsäkeskus valvoo metsätaloutta koskevien lakien noudattamista ja hoitaa muut sille säädetty viranomaistehtävät, kuten vuosittain n. 130 000 metsänkät-töilmoituksen ja n. 70 000 Kemera-hakemuksen ja toteutusilmoituksen käsittelyn. Metsäkeskus kerää alueellista met-sävaratietoa n. 2,5 milj. hehtaaria sekä neuvoo ja kouluttaa n. 25 000—30 000 metsänomistajaa ja metsäalan toimijaa vuosittain.

Metsäkeskuksen toiminnan tuottavuutta parantavia toimenpiteitä ovat sähköisen asioinnin, metsätiedon hyödyntämi-sen sekä metsänomistajien ja metsäalan toimijoiden neuvontapalveluiden kehittäminen.

Päälukua- ja lukuperusteluissa asetettujen yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteuttamiseksi maa- ja met-sätalousministeriö asettaa vuoden 2024 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen alustavasti Suomen metsäkeskuk-sen toiminnalle seuraavat tavoitteet:

Suomen metsäkeskuksen tulostavoitteet

	2022 toteutuma	2023 tulostavoite	2024 tulostavoite
1. Taloudellisuustavoitteet			
Metsälain mukaisten ilmoitusten käsittelyn ja päätöksenteon kokonaiskus-tannukset ilmoitusta kohden, €	7,3	10	7,5
Rahoituslain mukaisten nuoremetsänhoidon hakemusten käsittelyn koko-naiskustannukset hakemusta kohden, € ¹⁾	64,8	65	55
Rahoituslain taimikon varhaishoidon ja nuoremetsänhoidon tarkastusten yksikkökustannukset €/kpl	302	240	310
Metsävaratiedon keruukustannukset €/ha	2,9	4,0	3,0
2. Suoritetavoitteet			
Metsävaratiedon keruutavoite, ha	2 490 000	2 330 000	2 500 000
Vuoden aikana Metsään.fi -palvelua käyttäneet metsänomistajat, kpl	63 432	70 000	75 000
Metsään.fi käyttäjämäärä, yritykset	1 140	1 200	1 300
Avoimen metsätiedon hyödyntäminen laajenee			
— ladattujen aineistopakettien määrä, GiB	58 853	30 000	68 000
— rajapintakutsujen määrä rajapinnassa, kpl	129 028 363	60 670 000	154 000 000
— karttapalvelujen katselukerrat, kpl	154 443	158 000	170 000
3. Laatatavoitteet			
Otantatarkastuksessa rahoituskelpoisuudeltaan hyvien nuoren metsän hoi-don hankkeiden osuus suoritepinta-alasta vähintään, %	75	78	75
Päätös nuoren metsän hoitohankkeista, viikkoa vireille tulosta	2,0	3,0	3,0

¹⁾ Hakemusten käsittelykustannukset vaihtelevat pitkälti hakemusmäärien perusteella.

Määrärahalla toteutettavan toiminnan kustannusten (milj. euroa) ja henkilötyövuosien (htv) arvioitu jakautuminen prosesseille

	2022 toteutuma		2023 arvio		2024 arvio	
	kustannukset	htv	kustannukset	htv	kustannukset	htv
Metsätieto- ja tarkastuspalvelut	19,2	254	21,0	288	19,7	240
Elinkeinopalvelut	8,2	127	10,9	150	7,6	116
Hallintopalvelut	3,8	35	2,7	34	3,4	34
Kehityspalvelut	12,4	57	9,0	27	10,7	40
Viestintä- ja asiakkuuspalvelut	1,3	14	1,4	22	1,6	27
Yhteensä	44,9	487	45,0	521	43,0	457

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Helmi-elin ympäristöohjelman toimeenpano, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-500
METSO-ohjelman toimeenpano, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-780
Yksityisteiden tiestön ja siltojen parantaminen, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-2 500
Palkkausten tarkistukset	1 736
Yhteensä	-2 044

2024 talousarvio	43 025 000
2023 talousarvio	45 069 000
2022 tilinpäätös	43 835 000

47. Tuki joutoalueiden metsitykseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 490 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää metsityksen tukemisen määräaikaisen lain (1114/2020) nojalla myönnettävien tukien maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Mikäli vuoden 2023 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä tukipäätöksiä 30.6.2024 saakka.

Selvitysosa: Metsityksen tukemisen määräaikainen laki on voimassa vuoden 2023 loppuun saakka. Lain siirtymäsäännösten mukaan lain voimassaolon päättyessä vireillä olevat hakemukset käsitellään 30.6.2024 mennessä.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen, jolla metsitystukijärjestelmän mukaisia tukia ja hoitopalkkioita voidaan maksaa vuoden 2034 loppuun saakka tehtyjen sitoumusten mukaisesti.

Metsityksen tukemisella lisätään metsäpinta-alaa ja hiilinieluja luonnon monimuotoisuutta heikentämättä. Tukea myönnetään maataloustuotannon ulkopuolelle jääneiden peltojen ja muiden avointen alueiden sekä käytöstä poisjääneiden turvetuotantoalueiden metsittämiseen. Metsitystuki muodostuu perustamistoimenpiteiden korvauksesta sekä kahdessa erässä maksettavasta hoitopalkkiosta. Metsitystukea voidaan myöntää ainoastaan yksityiselle maanomistajalle.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (milj. euroa)

	2024	2025	2026	2027	2028—	Yhteensä vuodesta 2024 lähtien
Ennen vuotta 2024 tehdyt sitoumukset	2,50	1,50	0,50	1,80	1,80	8,10
Vuoden 2024 sitoumukset ¹⁾	1,00	0,50	0,20	0,35	0,35	2,4
Menot yhteensä²⁾	3,50	2,00	0,70	2,15	2,15	10,50

¹⁾ 1.1.-30.6.2024 ajanjaksolla tehtävät sitoumukset 31.12.2023 mennessä tulleista hakemuksista

²⁾ Osa menoista rahoitetaan momentin siirtyvällä erällä

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Joutoalueiden metsitystukijärjestelmästä luopuminen (HO 2023)	-4 300
Maankäyttösektorin ilmastopolitiikka, metsitystukijärjestelmän rahoitus (siirto momentilta 30.40.22) (HO 2019)	960
Metsitystukijärjestelmän lisärahoitus (siirto momentille 30.40.22) (HO 2019)	-840
Metsitystukijärjestelmän lisärahoitus (turvepaketin osuus)	-640
Tukimaksatusten määrärahan tarvearvion muutos, kertaluonteisen vähennyksen poisto	2 910
Yhteensä	-1 910

2024 talousarvio	3 490 000
2023 talousarvio	5 400 000
2022 tilinpäätös	6 060 000

50. Riistatalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 14 908 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain (616/1993) 3 §:ssä tarkoitettujen menojen maksamiseen
- 2) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 3) enintään seitsemää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain 3 §:n nojalla valtion talousarvioon otetaan vuosittain määräraha, joka vastaa vähintään sitä määrää, minkä kolmen edellisen vuoden metsästäjämäärien perusteella (307 778) arvioidaan samana vuonna kertyvän riistanhoitomaksuina. Riistanhoitomaksun suuruus on 43 euroa ja alle 18-vuotiaalta 10 euroa. Alle 18-vuotiaita metsästäjiä arvioidaan olevan 9 889. Vuonna 2024 kertyväksi arvioidut riistanhoitomaksutulot on merkitty momentille 12.30.45.

Suomen riistakeskuksen toiminnallinen tuloksellisuus

Suomen riistakeskus on itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, jonka toimialueena on koko maa lukuun ottamatta Ahvenanmaan maakuntaa. Suomen riistakeskuksen tehtävänä on edistää kestävää riistataloutta, tukea riistanhoitoyhdis-

tysten toimintaa, huolehtia riistapolitiikan toimeenpanosta ja hoitaa sille säädettyt julkiset hallintotehtävät. Suomen riistakeskusta ohjaa ja valvoo maa- ja metsätalousministeriö.

Suomen riistakeskus tukee pääluokka- ja lukuperusteluissa asetettuja yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita seuraavasti:

— vastaa riistaeläinlajeja ja niiden elinympäristöjä koskevien hoitosuunnitelmien ja niiden päivitysten osallistavasta valmistelusta ja ottaa toiminnassaan, ml. julkiset hallintotehtävät, huomioon vahvistettujen hoitosuunnitelmien linjaukset sekä kansallisen vieraslajistrategian toimenpiteet

— huolehtii kattavasta sidosryhmien kuulemisesta ja osallistamisesta alueellisissa riistaneuvostoissa ja valtakunnallisessa riistaneuvostossa, kehittää ja tukee suurpetoyhdyshenkilöverkoston toimintaa yhteistyössä Luonnonvarakeskuksen ja riistanhoitoyhdistysten kanssa sekä edistää vapaaehtoisuuteen perustuvien muiden riistakantaseurantojen toteuttamista ja havaintojen ja terveystietojen toimittamista tutkimuslaitoksille ja kehittää yhteistyössä julkisen riistakonsernin toimijoiden kanssa saalistilastointia sekä muita riistatietovarantoja riistahallinnon suunnittelutoiminnan perustaksi

— huolehtii, että riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen määrä vähenee mm. aktiivisin vahinkojen estämistoimenpitein sekä kohdentamalla metsästystä vahinkoa aiheuttaviin riistaeläinlajeihin

— pyrkii aktiivisin toimenpitein vähentämään riistaeläimiin kohdistuvaa laitonta tappamista

— huolehtii valtionavustusten ohjaamisesta riistanhoitoyhdistysten toimintaan.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Suomen riistakeskus	8 405 000
Riistanhoitoyhdistykset	2 800 000
Metsästysmuseotoiminnan tukeminen	450 000
Riistakonsernin strategian mukaiset kehittämishankkeet:	
— riistanhoitoyhdistysten toiminnan kehittäminen, kansainvälinen vaikuttaminen, suurpetokantojen hallinta ja riistakonsernin yhteisten tietojärjestelmien kehittäminen sekä riistan elinympäristöä parantavat hankkeet	3 253 000
Yhteensä	14 908 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 14 300 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 608 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Helmi-elinympäristöohjelman jatkaminen	2 000
Riistanhoitomaksukertymän aleneminen	-151
Yhteensä	1 849

2024 talousarvio	14 908 000
2023 talousarvio	13 059 000
2022 tilinpäätös	14 498 000

51. Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 9 739 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kalastuslain (379/2015) 82 §:n mukaisista käyttötarkoituksista aiheutuviin menoihin

2) enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen sekä EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Kalastuslain 86 §:n mukaisesti talousarvioon otetaan vuosittain määräraha, joka vastaa sitä määrää, minkä viimeisimmän vahvistetun valtion tilinpäätöksen perusteella arvioidaan samana vuonna kertyvän kalastonhoitomaksuina. Vuonna 2024 kalastonhoitomaksujen kertymän ja määrärahan mitoitus perustuu näin ollen vuoden 2022 valtion tilinpäätöksen mukaisiin kalastonhoitomaksujen myyntimääriin. Vuonna 2024 kalastonhoitomaksujen kertymäksi arvioidaan 9 739 000 euroa.

Kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.44.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Kalastuslain 82 §:n 1—3 kohtien mukaiset käyttötarkoitukset	5 959 000
Kalastuslain 82 §:n 5 kohdan mukaisesta kalastonhoitomaksukannosta aiheutuvat menot	800 000
Kalastuslain 82 §:n 4 kohdan mukaiset korvaukset vesialueiden omistajille	2 860 000
Kalastuslain 82 §:n 2 momentin käyttötarkoitus	120 000
Yhteensä	9 739 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 8 280 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 1 460 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hoitokalastus ja sen vaikutusten seuranta Pyhäjärvellä, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-100
Kalastonhoitomaksukertymän lasku	-436
Kalastusmatkailun edistäminen, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-600
Suomen Vapaa-ajan Kalastajien Keskusjärjestö ry, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-100
Yhteensä	-1 236

2024 talousarvio	9 739 000
2023 talousarvio	10 975 000
2022 tilinpäätös	11 975 000

53. Eräät luonnonvaratalouden valtionavustukset (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 132 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) metsäpuiden siemenviljelysten perustamista ja metsäpuiden siementuotannon kehittämistä varten myönnettävien valtionavustusten maksamiseen

2) valtionavustusten maksamiseen luonnonvara-alan yleishyödyllisille yhteisöille.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Metsäpuiden siemenviljelysten perustamiseen myönnettävillä avustuksilla varmistetaan, että metsätalouden käyttöön on saatavissa jatkuvasti ja riittävästi olosuhteisiin sopivaa ja hyvälaatuista metsänviljelyainesta. Määrärahaa saa käyttää myös metsäpuiden siementuotannon kehittämiseen.

Luonnonvara-alan yleishyödyllisille yhteisöille myönnettävät avustukset kohdennetaan luonnonvaratalouden kasvua ja kilpailukykyä edistävään kehittämistoimintaan ja viestintään.

Määrärahasta käytetään arviolta 200 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Avustukset metsäpuiden siemenviljelysten perustamiseen	440 000
Avustukset luonnonvara-alan yleishyödyllisille yhdistyksille	692 000
Yhteensä	1 132 000
2024 talousarvio	1 132 000
2023 talousarvio	1 132 000
2022 tilinpäätös	1 132 000

62. Elinkeinokalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 25 282 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston (EMKVR) varoista osittain rahoitettavien elinkeinokalataloutta ja meripolitiikkaa koskevien toimenpiteiden EU:n rahoitusosuuden ja valtion rahoitusosuuden maksamiseen Euroopan unionin ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti
- 2) kansallisesti rahoitettavista elinkeinokalatalouden edistämistoimenpiteistä ja kaupallisen kalastuksen valvonnasta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) enintään 10 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määrärahasta on varattu 11 640 000 euroa EU:n osarahoittamien hankkeiden valtion rahoitusosuutta varten.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksuperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon EU:n yhteisen kalastuspolitiikan ja yhdenmetyt meripolitiikan mukaisina menoina 24 407 000 euroa, joka on vuosille 2021—2027 Euroopan meri-, kalatalous ja vesiviljelyrahastosta (EMKVR) osaksi rahoitettavan toimintaohjelman rahoitusosuutta. EU:n osuus tästä on 12 767 000 euroa.

Määrärahan EU-osuudessa on otettu huomioon myös Ahvenanmaan osuus. Ahvenanmaa osoittaa tarvittavan kansallisen julkisen rahoitusosuuden omassa talousarviossaan.

Momentille 12.30.03 on arvioitu kertyvän Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston (EMKVR) 2021—2027 ja Euroopan meri- ja kalatalousrahaston (EMKR) 2014—2020 ohjelmien tuloja yhteensä 9 000 000 euroa.

Määrärahassa on otettu huomioon kokonaan kansallisesti rahoitettavina elinkeinokalatalouden edistämistoimenpiteinä kaupallisen kalastuksen valvonnan kustannukset, siltä osin kuin toimenpiteet eivät sisälly Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston ohjelmaan. Määrärahaa voidaan käyttää maa- ja metsätalousministeriön hyväksymillä pe-

rusteilla myös muuhun elinkeinokalatalouden edellytysten parantamiseen tai kalatalousalan valtiontukena EU:n sää-
dösten mukaisesti ja saimaannorpan suojelusta aiheutuvien taloudellisten vahinkojen korvaamiseen Saimaan alueen
kaupallisille kalastajille arviolta 80 000 euroa. Lisäksi määrärahaa voidaan käyttää ammatikalastuksen edellytysten
turvaamiseen ja vahinkoja aiheuttavien hylkeiden poistosta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen. Vuonna 2024
kokonaan kansallisesti rahoitettaviin menoihin arvioidaan tarvittavan 875 000 euroa.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

	Kansallinen osuus	EU:n osuus (EMKVR)	Yhteensä
Euroopan meri, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston toimintaoh- jelma yhteensä, josta	11 640 000	12 767 000	24 407 000
— <i>tekninen tuki</i>	-	467 000	467 000
Kansalliset toimenpiteet	875 000	-	875 000
Yhteensä	12 515 000	12 767 000	25 282 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 22 282 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin
3 000 000 euroa. Määrärahasta käytetään arviolta 4 000 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

EMKVR vuoden 2021 varojen uudelleen budjetointi	-4 224
Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston (EMKVR) tasomuutos	-908
Yhteensä	-5 132

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2024 talousarvio	25 282 000
2023 I lisätalousarvio	2 129 000
2023 talousarvio	30 414 000
2022 tilinpäätös	31 307 000

64. Metsähallitus

Metsähallituksen liiketoiminnalle asetetaan seuraavat tavoitteet ja tehdään muita metsähallituslain (234/2016) edel-
lyttämiä päätöksiä seuraavasti:

1. Liiketoiminnan keskeiset palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet

Metsähallituksen liiketoiminta on ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä ja tuottaa tasaisen tuloutuksen
omistajalle. Metsähallituksen liiketoiminnassa sovitetaan yhteen entistä paremmin luonnon monimuotoisuus ja ilmas-
tokestävyys. Metsähallituksen liiketoimintojen kannattavuus säilyy hyvällä tasolla. Metsähallitus ottaa huomioon lii-
ketoimintaa harjoittaessaan ja ohjatessaan tytäryhtiöitä metsähallituslain mukaiset yleiset yhteiskunnalliset velvoit-
teet. Yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioon ottamisella aikaansaadut hyödyt lisääntyvät. Metsähallitus mahdol-
listaa osaltaan metsäbiotalouden raaka-ainehuollon. Metsähallitus pyrkii liiketoimintakäytössä olevien kiinteistöjen
arvon nostamiseen ottaen huomioon yhteiskunnan kokonaishyöty.

2. Peruspääoman muutokset

Metsähallituksen peruspääomaa ehdotetaan korotettavaksi 1,267 milj. eurolla.

3. Liiketoiminnan lainanoton enimmäismäärä

Metsähallitus oikeutetaan ottamaan liiketoimintaansa varten konsernin ulkopuolista lainaa enintään 50 milj. euroa.

4. Liiketoiminnan investointien ja investointisitoumusten enimmäismäärä

Metsähallituksen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 2024 enintään 30 milj. euroa. Lisäksi Metsähallitus saa tehdä vuonna 2024 investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja myöhemminä tilikausina enintään 20 milj. euroa.

5. Liiketoiminnan vakuuksien enimmäismäärä

Metsähallitus saa antaa liiketoimintaansa varten tarvittavia vakuuksia konsernin ulkopuolisille toimijoille enintään 2,0 milj. euron arvosta.

Selvitysosa: Metsähallituksen yleistettävänä on käyttää, hoitaa ja suojella hallinnassaan olevaa valtion maa- ja vesiomaisuutta kestävästi ja toimia tuloksellisesti. Metsähallituksen liiketoiminnan toimialana on sen hallintaan osoitetun valtion maa- ja vesiomaisuuden taloudellinen hyödyntäminen sekä maa- ja vesiomaisuuden hallintaan liittyvää liiketoimintaa harjoittavien tytä- ja osakkuusyritysten osakkeiden hallinnointi.

Liiketoiminnan keskeiset palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet

Ottaen huomioon eduskunnan päätösosassa hyväksymät vuoden 2024 palvelu- ja muut toimintatavoitteet, maa- ja metsätalousministeriö on alustavasti asettanut Metsähallituksen liiketoiminnan vuoden 2024 tulostavoitteeksi (tilikauden tulos) 131,8 milj. euroa. Tavoite vastaa 5,1 prosentin tuottoa Metsähallituksen liiketoimintaan sijoitetulle pääomalle. Alustava tuloutustavoite vuonna 2024 on 110 milj. euroa vuoden 2023 tuloksesta. Tulostavoitteen saavuttaminen edellyttää, että liiketoiminnan kannattavuus säilyy hyvällä tasolla. Valtioneuvosto päättää tuloutuksen määräästä vuoden 2023 tilinpäätöksen vahvistamisen yhteydessä.

Metsähallituksen liiketoiminnassa sovitetaan yhteen taloudellinen kannattavuus, luonnon monimuotoisuus ja ilmasto-kestävyys. Liiketoiminnassa yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioon ottamisella aikaansaadut hyödyt lisääntyvät. Tähän liittyviä toimenpiteitä ovat mm. monikäyttömetsien hiilinielun vahvistaminen esim. lisäämällä kasvua edistävää lannoitusta, valuma-aluekohtainen vesiensuojelun toimenpiteiden suunnittelu, peitteellisen metsänkäsittelyn pinta-alan lisääminen uudistusluonteisissa hakkuissa sekä aktiivisten luonnonhoitotoimenpiteiden ohjelman toteuttaminen monikäyttömetsissä.

Metsähallitus turvaa osaltaan puuraaka-aineen saantia omien luonnonvarasuunnitelmien puitteissa ottaen huomioon toimintaansa koskevat muut yhteiskunnalliset velvoitteet.

Metsähallituksen liiketoiminnan metsämaan pinta-ala oli vuoden 2022 lopussa 3 494 000 ha, mistä metsähallituslain mukaisten yleisten yhteiskunnallisten velvoitteiden takia käyttörajoituksen piirissä oleva pinta-ala oli 603 000 ha. Kokonaan talouskäytön ulkopuolella oli 353 000 ha ja rajoitetun käytön piirissä 250 000 ha. Yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioonottamisesta aiheutuva kokonaispanostuksen taso oli vuoden 2022 lopussa 80,3 milj. euroa.

Kiinteistökehityksessä huomioidaan yhteiskunnan kokonaishyöty mm. edistämällä uusiutuvan energian tuotantomahdollisuuksia ja luomalla lisää toimintaedellytyksiä matkailualalle. Kotimaista kalankasvatusta edistetään valtion vesillä.

Peruspääoman muutokset

Peruspääoman määrä oli 1.1.—31.12.2022 tilinpäätöksen mukaan 2 592,1 milj. euroa per 31.12.2022. Vuoden 2023 varsinaisessa talousarviossa ja lisätalousarviossa eduskunta hyväksyi peruspääoman alentamisen yhteensä 6,493 milj. eurolla. Vuonna 2024 peruspääomaa ehdotetaan korotettavaksi 1,267 milj. eurolla. Vuonna 2024 peruspääoma kasvaa 1,610 milj. eurolla Korsnäsin merituulivoimahankkeesta aiheutuvien peruspääoman muutosten, hallinnan siirtojen, valtionperintöjen sekä muiden vastaavien omaisuuden muutosten vaikutuksena. Tämän lisäksi esitetään siirrettäväksi 0,343 milj. euron arvosta peruspääomassa olevaa omaisuutta muuhun omaan pääomaan maankäytön muutosten vaikutuksena.

Investoinnit

Metsähallitus tekee liiketoiminnan investointeja alustavan investointisuunnitelman mukaan 22,5 milj. eurolla. Merkittävimmät investointikohteet ovat tuulivoimapuistojen rakenteet, puolustusvoimien, Rajavartiolaitoksen ja tutkimuksen tarpeisiin tehtävät maa- ja vesialuehankinnat. Muita merkittäviä investointikohteita ovat maa- ja vesirakennushankkeet.

Metsähallituksen liiketoiminnan tunnuslukutaulukko

	2022 toteutuma		2023 ennakoitu		2024 esitys	
	Liiketoiminta	Liiketoimintakokonaisuus	Liiketoiminta	Liiketoimintakokonaisuus	Liiketoiminta	Liiketoimintakokonaisuus
Liikevaihto, milj. €	151,8	410,1	126,3	388,9	150,9	437,2
— muutos, %	31	16	-17	-5	19	12
Käyttökate, %	95	43	91	32	89	35
Liikevoitto/tappio, milj. €	142,1	165,6	115,4	122,6	134,5	151,3
Tilikauden tulos, milj. €	144,6	151,1	112,4	111,5	131,8	139,5
— liikevaihdosta, %	95	37	89	29	87	32
— peruspääomasta, %	5,6	5,8	4,3	4,3	5,1	5,4
Tuloutus valtion talousarvioon, milj. € ¹⁾	110,0		120,0		110,0	
Sijoitetun pääoman tuotto, % ²⁾	6,0	6,4	4,7	4,7	5,5	5,8
Investoinnit liikevaihdosta, %	8	6	17	9	15	9
Omavaraisuusaste, %	98	97	98	96	97	95
Taseen loppusumma, milj. €	3 039	3 110	3 047	3 123	3 087	3 178
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä (htv)	186	578	176	566	175	555

1) Tuloutus edelliseltä vuodelta, kuluvan vuoden tuloutustavoite sekä talousarvioesityksen mukainen tuloutustavoite.
2) Tunnusluvut peruspääoman ko. vuoden muutoksen jälkeen, liiketoiminnan sijoitetun pääoman tuotto-% sisältää tytäryhtiöosingot.

Metsähallituksen liiketoiminta käsittää Metsähallituksen muun kuin tytäryhtiöissä olevan liiketoiminnan.

Metsähallituksen liiketoimintakokonaisuus käsittää Metsähallituksen liiketoiminnan ja Metsähallituksen liiketoiminnan tytäryhtiöt.

Liikelaitoksen tuloutus ja rahoitus momenteittain (milj. euroa)

	2022 toteutuma	2023 ennakoitu	2024 esitys
Metsähallituksen tuloutus tulomomenteille			
13.05.01 Voiton tuloutus	110,000	120,000	110,000
Yhteensä	110,000	120,000	110,000
Julkisten hallintotehtävien määräraharahoitus			
30.64.50 Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät	8,656	8,610	7,344
MMM:n hallinnonala yhteensä	8,656	8,610	7,344
35.10.52 Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät	58,068	52,937	54,100
YM:n hallinnonala yhteensä	58,068	52,937	54,100

	2022 toteutuma	2023 ennakoitu	2024 esitys
Yhteensä (MMM ja YM)	66,724	61,547	61,444

Julkiset hallintotehtävät

Metsähallituksesta annetun lain mukaisten julkisten hallintotehtävien palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet sekä niiden rahoitus ovat maa- ja metsätalousministeriön toimialan osalta momentilla 30.64.50 sekä ympäristöministeriön toimialan osalta momentilla 35.10.52.

Julkisten hallintotehtävien rahoitus ja menorakenne (1 000 euroa, sisältää koko toiminnan myös ympäristöministeriön toimialaan liittyvän osuuden)

	2022 toteutuma	2023 ennakoitu	2024 esitys
Rahoitus¹⁾			
Maa- ja metsätalousministeriö (30.64.50)	11 059	8 700	7 344
Ympäristöministeriö (35.10.52)	72 997	64 000	54 100
Ympäristöministeriö (35.10.22/23)	1 194	1 000	780
Ympäristöministeriö (35.10.63)	90	-	-
Muu ministeriöiden rahoitus	1 504	1 500	1 500
Euroopan unionin LIFE-rahoitus	2 479	3 600	4 000
Muu Euroopan unionin rahoitus	1 527	280	-
Tulorahoituksella maksetut menot	14 310	12 900	12 750
Muu rahoitus	2 986	3 720	1 000
Yhteensä	108 146	95 700	81 474

¹⁾ Rahoituseriin 2022—2023 sisältyvät myös edellisiltä vuosilta siirtyneet erät.

Julkisten hallintotehtävien kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko

	2022 toteutuma	2023 ennakoitu	2024 esitys
Tuotot (1 000 euroa)			
Maksullinen toiminta	14 779	13 100	12 750
Muut tuotot	4 987	4 995	5 000
Valtion talousarviosta saatu rahoitus	79 464	73 220	63 724
Tuotot yhteensä	99 230	91 315	81 474
Kulut (1 000 euroa)			
Henkilöstökulut	36 779	32 850	29 936
Muut kulut	62 265	59 265	52 968
Kulut yhteensä	99 044	92 115	82 904
Tulos ennen tilinpäätössiirtoja	186	-800	-1 430
Julkisten hallintotehtävien - yksikön tilikauden tuloksen siirto muun oman pääoman muutokseksi ¹⁾	-186	800	1 430
Tilikauden tulos	-	-	-

	2022 toteutuma	2023 ennakoitu	2024 esitys
Henkilöstömäärä (htv)	666	524	450

¹⁾ Tuloslaskelma on laadittu Metsähallituslain (234/2016) sekä 1.1.2017 voimaan tulleen asetuksen (1368/2016) säätämällä tavalla niin, että julkisten hallintotehtävien tilikauden tulos kirjataan muun oman pääoman muutokseksi.

50. Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 344 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Metsähallitusta koskevan lain (234/2016) 5 §:n mukaisten Metsähallituksen julkisista hallintotehtävistä maa- ja metsätalousministeriön toimialalla aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omavaraisuusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 3) luonnon virkistyskäyttöä ja eräpalveluita palvelemaan rakentamiseen sekä olemassa olevien rakennusten, rakennelmien, teiden ja tieosuuksien perusparantamis-, korjaus-, kunnossapito- ja purkumenojen maksamiseen samoin kuin luonnon virkistyskäyttöä ja eräpalveluja palvelevien tai niitä varten tarvittavien rakennusten ostamiseen
- 4) sellaisten koneiden, laitteiden ja kaluston hankkimiseen joiden taloudellinen käyttöaika on yli kolme vuotta.

Lisäksi Metsähallitus saa käyttää edellä mainittuihin julkisiin hallintotehtäviin ne Metsähallitukselle kertyvät julkisten hallintotehtävien tulot, jotka kuuluvat maa- ja metsätalousministeriön toimialaan.

Toiminnan vaikuttavuustavoitteet maa- ja metsätalousministeriön toimialan osalta ovat:

- metsästys ja kalastus on kestävä, eettistä ja vastuullista
- monipuoliset ja asiakaslähtöiset eräpalvelut lisäävät hyvinvointia ja luovat edellytyksiä erätalouden yritystoiminnalle
- luonnossa virkistäytyminen lisää hyvinvointia ja luonnon arvostusta, jota tuetaan aktiivisella viestinnällä.

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriö asettaa Metsähallituksen julkisille hallintotehtäville maa- ja metsätalousministeriön toimialan osalta seuraavat alustavat tulostavoitteet:

- kehittää erävalvonnan toimintaedellytyksiä ja viranomaisten yhteistyöverkoston toimintaa sekä lisää erävalvonnan vaikuttavuutta
- suunnittelee metsästyksen ja kalastuksen kestävästi sekä edistää riista- ja kalaelinympäristöjen ja lajien hoitoa
- luo toimintaedellytyksiä kalatalouselinkeinolle valtion vesillä
- kehittää sosiaalisen kestävyys- ja konfliktinhallinnan työkaluja eräasioiden hoidossa
- tarjoaa metsästys- ja kalastusmahdollisuuksia kansalaisille tasapuolisesti ja kehittää erämatkailua valtion alueella
- huolehtii sujuvasta asiakaspalvelusta ja seuraa sekä varmistaa, että asiakastytytyväisyys säilyy hyvänä
- edistää eränkävynnin jatkuvuutta
- kehittää yli hallinnonrajojen yhtenäisiä kansalaisille suunnattuja digitaalisia tietopalveluja sekä yhteiskäyttöisiä paikkatietopalveluja moderniin data-arkkitehtuuriin pohjautuen

- käynnistää toimintatapaselvityksen pohjalta älykkäiden toimintaprosessien muutoksen ja elinkaarensa päässä olevien tietojärjestelmien uudistuksen mahdollistamaan ydintehtäviemme toteutuksen
- ylläpitää ja kehittää laadukkaita ja vastuullisesti tuotettuja luonnon virkistys- ja matkailukäytön palveluita huolehtimalla samalla luonnonsuojelualueiden ekologisesta, sosiokulttuurisesta ja taloudellisesta kestävydestä
- viestii luonnon monimuotoisuuden suojelusta ja ohjaa luonnon kestävään käyttöön edistämällä kansalaisten ympäristötietoisuutta ja luonnon virkistyskäytön hyvinvointivaikutuksia.

Metsähallituksen maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvista julkisista hallintotehtävistä arvioidaan Metsähallituksen julkisille hallintotehtäville kertyvän tuloja arviolta 6 250 000 euroa, joista metsästyksen ja kalastuksen tuloja 5 750 000 euroa ja metsäpuiden siemenen myyntituloja 500 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon varautuminen Pohjois-Suomen laajojen siemenkeräysten toteuttamiseen. Määrärahaa on varattu tarkoitukseen vuosittain 1 100 000 euroa. Metsäpuiden siementen hankinta ja varmuusvarastointi Pohjois-Suomen alueella on Metsähallituksesta annetun lain 5 §:n 7 kohdan mukaisesti Metsähallituksen julkinen hallintotehtävä.

Määrälliset tavoitteet Metsähallituksen julkisille hallintotehtäville

	2022 toteutuma	2023 tavoite	2024 esitys
Kokonaiskäyntimäärät: kansallispuistot ja muut yleisökohteet (milj. kpl)	8,49	8,61	9,74
Luontokeskusten ja maastopalveluiden asiakastytyväisyys (asteikko 1—5)	4,4	4,4	4,2
Metsästäjien ja kalastajien asiakastytyväisyys (asteikko 1—5)	3,77	3,85	3,90
Valtion kalastonhoitomaksujen lkm	266 703	280 000	280 000
Metsästyksen ja kalastuksen valvonnassa suoritettut tarkastukset, joissa ei todettu rikettä, % ¹⁾	-	83	81,5
Metsästyksen saalispalautteiden osuus lupien määrästä, %	53	54	55

¹⁾ Vuoden 2022 osalta ei ole olemassa vertailukelpoista aineistoa uuden tilastointisovelluksen käyttöönoton vuoksi.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Luonnon virkistyskäyttö	3 845 000
Eräasiat	2 189 000
Muut tehtävät	1 310 000
Yhteensä	7 344 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Retkeilyalueiden matkailupalvelujen kehittäminen, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-1 400
Palkkausten tarkistukset	134
Yhteensä	-1 266

2024 talousarvio	7 344 000
2023 talousarvio	8 610 000
2022 tilinpäätös	8 656 000

70. Maanmittaus ja asunto-osakkeiden kirjaaminen

Selvitysosa: Tässä luvussa on budjetoitu Maanmittauslaitoksen toiminnasta aiheutuvat menot sekä kiinteistötoimistusten tukemisesta aiheutuvat menot.

Toimintaympäristö

Yleiset talouden suhdanteet vaikuttavat erityisesti maanmittaustoimituksiin ja kirjaamisasioihin sekä niihin liittyvien tietopalveluiden kysyntään. Mikäli talouden suhdannekehitys kääntyy laskuun, sillä on merkittäviä vaikutuksia Maanmittauslaitoksen tulokertymään. Kiinteistöjärjestelmän ylläpidolla ja kehittämisellä luodaan edellytyksiä muun muassa toimivalle markkinataloudelle, rahoitukselle ja luonnonvarojen kestäväälle hyödyntämiselle. Paikkatietojen merkitys eri yhteiskunnan prosesseissa on suuri ja potentiaali kasvava. Valtakunnallisilla peruspaikkatiedoilla on tärkeä rooli yhtenäisenä koko maan kattavana paikkatiedon hyödyntämisen yleisenä pohja-aineistona. Peruspaikkatietojen tietosisältöä ja niiden ylläpidossa käytettäviä tietojärjestelmiä kehitetään vastaamaan uusiin tarpeisiin.

Asiakkaiden ja yhteiskunnan tarpeet ohjaavat palvelutuotantoa ja strategiset kehittämishankkeet painottuvat edelleen digitaalisiin palveluihin sekä IT-kehittämistarpeiden täyttämiseen. Kehittämishankkeet ja tehtävät hoidetaan usein yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Asiakkaan näkökulmasta eri toimijoiden väliset rajat pyritään poistamaan mahdollisimman paljon näkyvistä. Perustietovarantojen rooli hallinnon ja siihen liittyvien palveluiden järjestämisessä vahvistuu osana digitaalista kansallista palveluarkkitehtuuria ja perustietovarannoilla on tärkeä rooli yksityisen sektorin palveluiden mahdollistajana. Palveluiden ja toiminnan jatkuvuuden turvaamisen, tietosuojan ja tieto- ja kyberturvallisuuden merkitys kasvaa selvästi edelleen, mikä edellyttää, että vastuut ovat selkeitä palveluketjuissa ja yhteistyössä.

Huoneistotietojärjestelmällä luodaan edellytykset osakkeilla hallittavien asuinhuoneistojen omistaja- ja huoneistotietojen rekisteröinnille sekä asuinhuoneistojen vaihdantaan ja vakuushallintaan. Järjestelmässä uudet asuntoyhtiöt perustetaan vain digitaalisesti eikä osakekirjoja paineta. Ennen 1.1.2019 perustettujen asunto-osakeyhtiöiden tulee siirtää osakeluettelonsa ylläpito huoneistotietojärjestelmään viimeistään 31.12.2023. Hankkeen seuraavassa vaiheessa toteutetaan huoneistotietojärjestelmän laajentaminen käsittämään taloyhtiöiden ja osakehuoneistojen hallinnollisia tietoja. Jatkon toteutukseen on myönnetty EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen mukaista rahoitusta (RRF).

Metsähovin geodeettisen tutkimusaseman teknisen infrastruktuurin ajanmukaistaminen saatetaan loppuun ja aseman tutkimustoimintaa kehitetään vastaamaan modernin geodeettisen perusaseman tarpeita. Metsähovi ja Maanmittauslaitoksen FinnRef-verkko ovat ne kansalliset infrastruktuurit, joiden avulla ylläpidetään jatkuvasti koordinaatti- ja korkeusjärjestelmien perustana olevia geodeettisia seurantajärjestelmiä. Näiden järjestelmien ylläpidolla ja kehittämisellä turvataan tarkka paikannus Suomessa myös tulevaisuudessa. Paikkatietoalaa tukevan tutkimuksen merkitys korostuu digitalisoituvassa yhteiskunnassamme tuottaen laajasti hyötyä esimerkiksi liikenteessä, metsätaloudessa ja maataloudessa.

Tilusjärjestelyillä voidaan pysyvästi vaikuttaa heikon tilusrakenteen maatalouselinkeinolle aiheuttamiin lisäkustannuksiin ja haittoihin. Lisäksi toiminnalla voidaan alentaa ilmastopäästöjä ja parantaa liikenneturvallisuutta.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2024 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen alustavasti maanmittaus ja asunto-osakkeiden kirjaaminen -politiikkasektorille seuraavat pääluokkaperusteluissa esitettyjä yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita tukevat tavoitteet ja tunnusluvut.

Luotettavat ja laajakäyttöiset paikka-, kiinteistö- ja huoneistotiedot mahdollistavat uutta liiketoimintaa ja turvaavat omistusta:

— maaomaisuuden ja osakehuoneistojen rekisteröinti- ja tietopalvelutoiminnot turvaavat kansallista omistus- ja vakuusjärjestelmää

- peruspaikkatietojen ja referenssijärjestelmien kehittäminen ja palvelut turvaavat paikantamisen perustan
- tukipalvelut ja tutkimus tukevat paikkatietojen yhteen toimivuutta ja kansallisen paikkatietoinfrastruktuurin kehittymistä

Tunnusluvut

	2022 toteutuma	2023 tavoite	2024 tavoite
Yhteiskunnallinen vaikuttavuus			
— KMTK-yhteistyössä mukana olevien kuntien kokonaismäärä vuoden lopussa	94	95	110
— KTJ perusparannusohjelman kattavuusindeksi	66	69	72
— tietovarastojen hyödyntäminen, kasvu edellisestä vuodesta, %	-1	10	3
— sähköisten palveluiden häiriöttömyys, %	99,9	99,9	99,9
— osakehuoneistorekisterin kattavuus, %	10	75	85
— tie- ja rakennustietojen täydellisyys, %	97,0	96,0	96,0
— metatietopalvelun saatavuus, %	99	99	99

01. Maanmittauslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 51 183 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) Maanmittauslaitoksen omarahoitusosuutena yhteisrahoitteisissa tutkimushankkeissa
- 2) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 3) viraston toimintaan liittyvien kansainvälisten jäsenmaksujen maksamiseen.

Määrärahasta on varattu 5 000 000 euroa huoneistotietojärjestelmään (RRF pilari2) osana elpymis- ja palautumissuunnitelmaa.

Selvitysosa: Maanmittauslaitoksen *tehtävänä* on toimialallaan:

- huolehtia kiinteistönmuodostamis- ja tilusjärjestelytoiminnasta
- harjoittaa tieteellistä tutkimus- ja kehittämistoimintaa
- huolehtia paikantamisen perustasta ja peruspaikkatietojen tuottamisesta sekä tuottaa asiantuntijapalveluita yhteiskunnan käyttöön
- huolehtia tarvittavien rekisterien ylläpitämisestä
- huolehtia alan yleisestä kehittämisestä ja osallistua kansainväliseen yhteistyöhön
- hoitaa ne muut tehtävät, jotka erikseen säädetään tai maa- ja metsätalousministeriö määrää sen suoritettaviksi.

Maanmittauslaitos tukee pääluokkaperusteluissa sekä luvun 30.70 selvitysosassa esitettyjen *toimialan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden* tavoitteiden saavuttamista.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa Maanmittauslaitokselle vuoden 2024 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen luvun 30.01 selvitysosassa todetut toiminnallisen tuloksellisuuden ja voimavarojen hallinnan tavoitteet.

EU:n elpymisvälineen tuloilla rahoitetaan huoneistotietojärjestelmän jatkovaihetta.

Maanmittauslaitoksen päätoimintojen kustannukset, tuotot ja henkilötyövuodet

	2022 tilinpäätös			2023 arvio			2024 arvio		
	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv
Kiinteistötoimitukset	42 613	35 917	520	42 363	40 508	511	41 535	41 535	510
Tilusjärjestelytehtävät	3 706	32	45	4 512	30	50	4 400	-	50
Kirjaamistehtävät	32 258	28 452	446	36 958	33 350	502	38 700	37 200	522
Perustietovarantojen ylläpi- to	36 769	3 320	395	36 792	2 261	419	37 430	3 144	405
Tietopalvelu	15 194	16 945	102	16 950	18 503	109	17 904	17 904	113
Maanmittaus ja paikkatie- tosektorin tutkimus, kehit- täminen ja asiantuntijapal- velut	15 053	5 153	234	16 579	5 634	235	17 250	5 913	230
Yhteensä	145 593	89 819	1 742	154 154	100 286	1 826	157 219	105 696	1 830

Viraston tunnusluvut

	2022 toteutuma	2023 tavoite ¹⁾	2024 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
— kokonaistuottavuus	97,1	101,5	101,5
— asiakkaiden kokonaistyytyväisyys, %	90	87	86
— tilusjärjestelytuotanto, muunnetut ha	9 169	9 300	9 000
— tieteelliset referoidut julkaisut, kpl	115	110	110
— yrityspalveluiden digitalisaatioaste, %	64	80	-

¹⁾ Tavoite koski nykyistä hallituskautta ja poistuu/korvautuu vuonna 2024.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2022 toteutuma	2023 varsinainen talousarvio	2024 esitys
Bruttomenot	145 352	143 452	156 879
Bruttotulot	89 551	97 268	105 696
Nettomenot	55 533	46 184	51 183
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	30 335		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	20 111		

Bruttotulot ovat yhteensä 105 696 000 euroa, tästä on yhteisrahoitteisen toiminnan tuloja 5 313 000 euroa, maksullisen toiminnan tuloja 97 239 000 euroa ja muita tuloja 3 144 000 euroa.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus (1 000 euroa)

	2022 toteutuma	2023 varsinainen talousarvio	2024 esitys
<i>Julkisoikeudelliset suoritteet</i>			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	78 294	88 579	93 586
— muut tuotot	3	-	-
Tuotot yhteensä	78 297	88 579	93 586
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	57 980	61 508	66 339
— osuus yhteiskustannuksista	29 971	31 794	29 247
Kustannukset yhteensä	87 950	93 302	95 086
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-9 653	-4 723	-1 500
Kustannusvastaavuus, %	89	95	98
<i>Muut suoritteet</i>			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	2 618	3 783	3 653
— muut tuotot	400	-	-
Tuotot yhteensä	3 018	3 783	3 653
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	1 925	2 337	2 686
— osuus yhteiskustannuksista	1 030	1 251	784
Kustannukset yhteensä	3 018	3 783	3 653
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	63	195	183
Kustannusvastaavuus, %	102	105	105

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2022 toteutuma	2023 varsinainen talousarvio	2024 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	3 704	3 953	4 126
— EU:lta saatava rahoitus	644	700	579
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	366	349	609
Tuotot yhteensä	4 714	5 002	5 313
Hankkeiden kokonaiskustannukset	9 294	10 058	10 626
— erilliskustannukset	4 414	4 777	5 821
— osuus yhteiskustannuksista	4 880	5 281	4 805

	2022 toteutuma	2023 varsinainen talousarvio	2024 esitys
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-4 580	-5 056	-5 313
Omarahoitusosuus, %	49	50	50

Kansainvälisten jäsenmaksujen osuudeksi määrärahasta arvioidaan noin 40 000 euroa.

Määrärahasta käytetään arviolta 5 450 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Huoneistotietojärjestelmä (RRF pilari2)	3 000
Ilmoittajansuojasääntelyn täytäntöönpanon vaikutukset	-70
T&K –toiminnan rahoituslisäys	250
Palkkausten tarkistukset	1 819
Yhteensä	4 999

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2024 talousarvio	51 183 000
2023 I lisätalousarvio	72 000
2023 talousarvio	46 184 000
2022 tilinpäätös	45 310 000

40. Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) uusjakojen tukemisesta annetun lain (1423/2014) mukaisten toimenpiteiden sekä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) 102 §:n mukaisten lainojen ja korkotuen rahoituksesta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) vesistöhankkeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä annetun lain (451/1988) 21 ja 22 §:n mukaisten menojen maksamiseen

3) kiinteistötoimitusmaksusta annetun lain (558/1995) 3 §:n 5 momentissa tarkoitettujen toimituksen suorittamisesta aiheutuvien kustannusten ja korvausten maksamiseen uusjakojen osalta.

Selvitysosa: Määräraha käytetään peltotilusjärjestelyjen tukemiseen ja pilottiluonteisiin metsätilusjärjestelyihin. Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan siten, että asianosaisilta takaisinperittävä lainaosuus määrärahasta on noin 50 % ja valtion lopulliseksi menoksi jää noin 50 %.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Yhteensä	0
-----------------	----------

2024 talousarvio	2 000 000
2023 talousarvio	2 000 000
2022 tilinpäätös	3 300 000